ФЕБРУАР 2017

ЗНАК

ЧАСОПИС УЧЕНИКА ГИМНАЗИЈЕ „С. ШКЕРОВИЋ" ПОДГОРИЦА

Gimnazija
Slobodan Škerović
Podgorica

ЗНАК
ЧАСОПИС УЧЕНИКА ГИМНАЗИЈЕ „С. ШКЕРОВИЋ" ПОДГОРИЦА
ФЕБРУАР 2017

ЗНАК

УЧЕНИКА
ГИМНАЗИЈЕ „СЛОБОДАН ШКЕРОВИЋ”

ПОДГОРИЦА

Број 15

Шк. 2016/17. г.

Шк. 2015/16. г.

Корице:

Click Print – Подгорица

Координаторке:

Мирјана Перовић, проф.

Соња Шаковић, проф.

Мала изложба ЗНАКА:

Ивана Ћупић, проф.

Гордана Требјешанин, проф.

Припрема:

Младен Јанковић, проф.

Издавач:

ЈУ Гимназија „С. Шкеровић” – Подгорица

Тираж:

1000

Штампа:

Садржај:

УВОДНА РИЈЕЧ 6
NA SOCIOLOŠKE TEME..... 7
MLADI I ZAPOŠLJAVANJE 7
КАРНЕВАЛИ, МАСКЕНБАЛИ И ИГРЕ ПРЕРУШАВАЊА У ЦРНОЈ ГОРИ – КАКО ВАМ ДРАГО 11
CRNOGORSKI RITUALI 13
СВИЈЕТ У КОЈЕМ УВИЈЕК ПОБЈЕЂУЈЕ ДОБРО..... 15
БАЈКЕ 15
PRIČA „ZNAKA”..... 17
OČI VILE 17
ПОЕЗИЈА „ЗНАКА”..... 25
КИСНЕМ 25
ПОСВЕТА 26
DRAMA „ZNAKA”..... 27
JOMEO I KRULIJA 27
SA KREATIVNIH RADIONICA... 32
II L 32
PJESMA O PETRARKI 37
CCCDXVIII 37
ПРЕД ВРАТИМА СВИЈЕТА..... 39
ПРИЧАЛА МИ ЈЕ УЛИЧНА СВЈЕТИЉКА 39
ОТВАРАЊЕ СВИЈЕТА..... 44
„PUT UMETNOSTI JE NEIZVESTAN, VARLJIV I TEŽAK” 44
ИЗМЕЂУ КОРИЦА МОЈЕ ОМИЉЕНЕ КЊИГЕ 45
„СОНЕТ О ЦВИЈЕЋУ” П. КАЛДЕРОНА де ла БАРКЕ 47
АКАКИЈЕ АКАКИЈЕВИЧ КАО ТИП МАЛОГ ЧОВЈЕКА И АНТИЈУНАКА 48
ПИСМО КОЈЕ НИЈЕ ПРОЧИТАНО ЈЕ КАО САН КОЈИ НИЈЕ САЊАН (М. Павић) 60
PISMO LJUBEZNOM HARALAMPIJU DOSITEJA OBRADOVIĆA 61
KANJOŠ U MOM RUKOPISU 66
PSIHOLOŠKI REALIZAM U ROMANU „ANA KARENJINA” LAVA N. TOLSTOJA 70
ŽRTVE NEČISTE KRVI I DRUŠTVENIH PRILIKA STAROG VRANJA U STANKOVIĆEVOM ROMANU 72
MOTIV ŽENE U POEZIJI MODERNE NA JUŽNOSLOVENSKIM PROSTORIMA 73

TEORIJSKA ODREĐENJA FRANCUSKIH PJESNIKA 74
STILISTIČKA ANALIZA BODLEROVE PJESME „STRVINA“ 76
BODLEROVA ESTETIKA RUŽNOG 79
„I VIDJEH ŠTO VIDJETI VAN SNA ČOVJEK NEĆE“ 80
СВЕ ОКО НАС, СВЕ У НАМА ЈЕ ЗАГОНЕТКА (Волтер) 82
ИШЧИТАВАЊЕ СВИЈЕТА... 86
ЧОВЈЕК НЕ ПОЗНАЈЕ НИ СУНЦЕ НИ ЗЕМЉУ, НЕГО УВИЈЕК САМО ОЧИ, КОЈЕ ГЛЕДАЈУ СУНЦЕ, И РУКЕ, КОЈЕ ОСЈЕЋАЈУ ЗЕМЉУ (Шопенхауер) 86
НЕМА НИЧЕГ СТАРОГ ПОД СУНЦЕМ. СВЕ СЕ ДЕШАВА ПРВИ ПУТ, АЛИ НА ВЈЕЧАН НАЧИН (Борхес) 89
KAMIJEV „STRANAC” U SVIJETU „MITA O SIZIFU” 91
FRANC KAFKA, PROCES – POETIKA PROSTORA 91
POVODOM ČITANJA LORKINE ROMANSE LJUBAVI I SMRTI 92
„ДЕРВИШ И СМРТ” М. СЕЛИМОВИЋА КАО РОМАН О ПОЛОЖАЈУ ИНТЕЛЕКТУАЛЦА У СВИЈЕТУ 93
„ПРОКЛЕТА АВЛИЈА” И. АНДРИЋА КАО РОМАН О БЕЗИЗЛАЗНОСТИ ЧОВЈЕКОВОГ ПОЛОЖАЈА У СВИЈЕТУ 94
ПРОБЛЕМ СМИСЛА ЉУДСКЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ – МОТИВ КЊИЖЕВНОСТИ СВИХ ВРЕМЕНА 100
ЈУНАК САВРЕМЕНОГ РОМАНА У СУДАРУ СА СВИЈЕТОМ 101
У ЧОВЈЕКУ ЈЕ НАЈДУБЉИ БЕЗДАН И НАЈВИШЕ НЕБО (Шелинг) 104
ЖИВОТ КАО ПРИКРИВАЊЕ И НЕСПОРАЗУМ У САВРЕМЕНОМ РОМАНУ 106
МОТИВ ПРИЧЕ И ПРИЧАЊА У САВРЕМЕНОМ РОМАНУ 106
ЧИТАЊЕ ЈЕ РАЗГОВОР У ТИШИНИ (Лендор) 109
ЧИТАЈ ДА БИ ЖИВИО (Флобер) 110
ТАЧКА ГЛЕДИШТА... 115
НАЈЉЕПШЕ ЈЕ ОНИМА КОЈИ НЕМАЈУ ОБАВЕЗУ ПРЕМА КЊИГАМА И МОГУ ЧИТАТИ САМО ОНО ШТО ВОЛЕ (Д. Радовић) 115
ПРЕПОРУЧУЈЕМО ДА ПРОЧИТАТЕ... 119
OTVORENOG UMA I ŠIROM OTVORENIH OČIJU... 125
PAHULJA 125
MOJE KRISTALNO PARČE SNA 126
PAHULJA 126
ТАЧКА 128
АКО ВОЛИТЕ КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИКЕ, ПРЕПОРУЧУЈЕМО ВАМ ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ 131

ТЕОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ 131
ОПШТА ЛИНГВИСТИКА 131
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ 131
Filolozi prvaci u svijetu knjige 132
„DNEVNIK ČITANJA“ 132
6. oktobar 2016. 134
СА КРЕАТИВНИХ ЧАСОВА… 135
УЗ „ХАЗАРСКИ РЕЧНИК” М. Павића 135

УВОДНА РИЈЕЧ

Драги наши гимназијалци,

Пред вама је нови број „Знака”, часописа ученика наше гимназије.

Настао из жеље „да се не изгубимо у пустињи што расте”, као траг ученика филолошке гимназије, у мају 1997. године изашао је први број нашега часописа, асоцирајући ону општечовјечанску причу о „знаковима поред пута”. Десет сљедећих година филолози су стварали ризницу Гимназије: збирку радова из историјске и синхронијске лингвистике, ономастике, палеографије, семантике и, није нескромно ако кажемо, студија и есеја инспирисаних дјелима умјетничке књижевности из наставног програма, али и ван њега, те превода и препјева дјела насталих на страним језицима који су се у њој изучавали, књижевних и позоришних приказа и критика...

Када је уведен један, општи смјер, у Гимназији се ништа битно, заправо, није промијенило – она је за све нас и сада „стање духа, а не само образовање по одређеном наставном програму”. И зато „Знак” и даље траје. Као израз и потврда истине да је прошлост увијек у садашњости, само треба пронаћи путоказе и мостове. А садашњост је и нова генерација филолога, који ће пронаћи своје мјесто и оставити траг већ сљедеће године.

Отворите корице, и пођите на путовање... Упознајте гимназијалце кроз литерарне и ликовне радове, откријте нашу тачку гледишта на различите теме – поглед на свијет ове генерације. Стићи ћете даље него што сте могли и сањати... Јер дух не познаје границе – сви гимназијалци знају...

Координаторке

NA SOCIOLOŠKE TEME...

MLADI I ZAPOŠLJAVANJE

Uvod

Biti zaposlen znači biti u radnom odnosu sa poslodavcem, bez obzira da li je u pitanju puno ili skraćeno radno vrijeme. Nezaposlena osoba, dakle, nije obavezana radnim ugovorom, jer ne izvršava nikakvu radnju za koju bi primala nadoknadu u novcu ili naturi. Veoma jednostavno, jasno i precizno; ako bi sve funkcionisalo besprekorno: čim mlad čovjek postane sposoban za rad – ima i mogućnost da se zaposli. Da nije svaki kamen temelja na svom mjestu, jasno govori činjenica da je 40,5% mladih u Crnoj Gori nezaposleno.

O nezaposlenosti

Nezaposlenima se smatraju pojedinci bez posla, ali sposobni da na novo radno mjesto stupe u roku od dvije nedjelje i oni koji su pokušavali naći posao u toku prethodnog mjeseca. Razlikuju se i dva tipa nezaposlenosti - frikciona i strukturalna. Frikciona nezaposlenost podrazumijeva stalne ulaske na tržište rada i izlaske iz njega zbog promjena radnog mjesta, i traženje posla nakon diplomiranja ili duže bolesti. Strukturalni tip, međutim, odnosi se na nezaposlenost usljed velikih promjena u privredi. Broj nazaposlenih mladih, razvoj tehnologije i mehanizacija (što sa sobom, naravno, nosi potrebu za manjim brojem radnika) i privatizacija, nerijetko praćena gašenjem državnih firmi, svjedoče o postojanju oba tipa nezaposlenosti u Crnoj Gori.

Kako i zašto

Zauzimamo 15. mjesto na listi država sa najvećim procentom nezaposlenosti mladih. Samo su dvije komponente u pitanju kada se sve svede na proste činioce – posao i mladi. Dakle, gdje je problem: u mladima ili u poslu? Sprovedeno ispitivanje govori da skoro polovina mladih i sposobnih ljudi ne zarađuje. Onda se većina čitajući istraživanje zgrane – kako, zašto – i, naravno, poslije par minuta zaboravi da je uopšte išta čitala. Važno je da ljudi koji imaju posao nastave da rade, a ostali neka se snađu – da li smo došli do toga? Ljudi koji još uvijek rade, a trebalo je da budu u penziji još prije nekoliko godina, griju stolice, a četa radno sposobnih mladih na birou čeka sa svim kvalifikacijama potrebnim za njih. Ne treba ostaviti bez posla pola države da bi mladi dobili priliku, nego treba obezbijediti nova radna mjesta.

Odjeljenja u pojedinim srednjim školama imaju i po deset đaka više od zakonom propisanog broja. Nije svako za gimnaziju, niti je svako za mašinsku školu. Ali dozvoljava se upis prevelikog

broja đaka u pojedinim školama, pa za ostale „nema interesovanja”, a nema potrebe za snebivanjem i prećutkivanjem javne tajne - porodične i neformalne veze i novac su razlog tome. Gimnazija je nekad smatrana školom za izvanredne, težom od ostalih, jer je temeljno razvijala umne i duhovne sposobnosti, davala opšte znanje, pa je očekivano da gimnazijalci studiraju, jer ne posjeduju znanje iz stručnih predmeta. A šta je sa onima koji su se prosto morali upisati u gimnaziju jer drugačije nisu htjeli, a ne završe fakultet? Ne bi trebalo da gimnazijalac bez fakulteta i stručnog znanja u bilo kojoj oblasti zauzme mjesto, na primjer, pravniku sa fakultetskom diplomom, ali dešava se. Takođe se dešava da se privatizuju i uništavaju državna preduzeća, ne osnivaju se nova, a nadređeni počesto ima niži stepen obrazovanja od svojih podređenih. Obrazovni sistem od ključnog je značaja za oblikovanje mladih ljudi i njihovo *pravilno* usmjeravanje. Ako se osnova ljulja, čemu čuđenje kada se zgrada uruši?

Sada kada se došlo u situaciju kada se mora postepeno krpiti jedan po jedan šav, i kada je mnogo onoga što se preko noći ne može popraviti zapušteno, odnekud iskaču poražavajuće brojke da još i psihički slome ljude. Da se više vremena provodi sa djecom, vaspitanje bi bilo na višem nivou, a da je bolji obrazovni sistem, i obrazovanje zajedno s njim. Kada bi većinu činili zaista obrazovani ljudi, bez obzira na to da li niže, srednje ili više obrazovanje, samo da je kvalitetno, ne bismo dozvolili da dođemo do ćorsokaka i kaskamo za Evropom. Ne može se voda u situ držati, pa se ne može ni slovenska duša u zapadnjački kalup nagurati. Zašto zaista ne gledamo prvo u svoju kuću, pa tek onda u tuđu, kako narod odavno savjetuje?

Zanatlija ili konobar?

Prema zvaničnim izvještajima, preko sedam hiljada mladih od 15 do 24 godine, i još sedam hiljada u kategoriji od 25 do 30 godina nezaposleno je, pritom je nezaposlenih mnogo i u ostalim starosnim kategorijama, a slobodnih radnih mjesta, ukupno, na državnoj teritoriji je nešto više od tri hljade. Dakle, na četrdeset dvije hiljade nezaposlenih ljudi u državi imamo tri hiljade slobodnih radnih mjesta – što nikako ne znači da će slobodna mjesta odmah biti dodijeljena mladima. Mada izgleda da su poslodavci neinformisani, pošto mnogi od njih neće ni da čuju o zapošljavanju maloljetne osobe, čak ni kao volontera, vjerujući da osoba ispod 18 godina ne spada među radno sposobne.

Čest uslov za zapošljavanje je posjedovanje iskustva. Bez obzira na to da li se aplicira za posao konobarice, šankera, prodavačice... što bi moglo poslužiti kao posao tokom studija, ako ne na duže vrijeme. A kako steći iskustvo koje je traženo ako je raspoloženih za obučavanje veoma malo? Samo sa srednjoškolskim obrazovanjem, osim ako je u pitanju zanat ili najtraženiji posao u Zavodu za zapošljavanje – održavanje higijene, teško se nalazi posao u izabranoj oblasti. Mjesta popunjavaju

visoko obrazovani jer danas se traži diploma i gdje treba i gdje ne treba. Šta može raditi maturant ekonomske i građevinske škole u oblasti ekonomije, prava ili građevine? Ništa. Jer kada se oslobode trenutno zauzeta mjesta, novi uslov za rad biće fakultetska diploma. Zanati su na cijeni i dalje – potrebni su, i uvijek će i biti. Tada se dešava da maloljetni dobiju „posao", odnosno, priliku da uče. Sa hemijskom, mašinskom i elektrotehničkom školom (u kojima nije veliki broj učenika) može se, dakle, pronaći mogućnost učenja zanata, prakse, u salonima i radionicama, pa se lakše pronalazi i posao sa tako stečenim iskustvom. Ali da li je sramota danas naučiti zanat i njime se baviti? Ne bi trebalo, ali isto tako ne bi trebalo da je bitno imati ajfon iako će se jesti suvi hljeb da bi se to priuštilo, pa su, nažalost, upravo to stavovi dijela mladih.

Izbor posla i stav mladih

Nije problem samo u prilikama za posao, mada se na Balkanu, izgleda, ljudi najlakše odriču krivice i prebacuju je drugome. Dio od četrnaest hiljada mladih nije zaposlen zato što ne želi da bude, jer je lakše živjeti o tuđem trošku. A nije rijetkost ni prevelik ponos - određeni poslovi su današnjoj omladini „ispod nivoa" - dok se ne pojavi stvarna potreba da rade, to jest dok se ne odvoje od roditeljskog krila, više ne potpadaju u kategoriju mladih nezaposlenih.

Često se opredjeljuju za sezonske poslove, zbog solidne zarade, i univerzitetskih obaveza koje im smetaju za uspostavljanje dužeg radnog odnosa. U pitanju su fizički poslovi, poslovi u ugostiteljstvu i trgovini, i to većinom u primorskim gradovima. Omladina dolazi i iz zemalja regiona i zapošljava se na crnogorskom primorju, što stvara konkurenciju pri pronalasku posla. A ipak, izgradnja pojedinih primorskih gradova se očigledno ne izvršava planski, što je jasno kada se među kućicama lijepog, starog, mediteranskog stila gradnje ugleda zastakljeni soliter ili visoka moderna zgrada koji skrnave estetiku mjesta - ni turizmu se ne posvećuje dovoljno pažnje, iako se mnogo o njemu govori.

U posljednje vrijeme je popularan i *work and travel* program, preko kojeg mladi uz plaćanje određene depozitne svote mogu otići i raditi u inostranstvu tri ili četiri mjeseca (destinacija je uglavnom SAD), i tako za relativno kratko vrijeme vratiti depozit i dodatno zaraditi. Po ugovoru je obezbijeđen smještaj i posao, mada se oboje može, po sopstvenoj želji, promijeniti. Ostvarivši kontakte u inostranstvu, i vođeni idejom o boljem obrazovanju, karijeri i životu van Balkana, pojedini tamo i ostaju. Kad se ništa ne mijenja, ljudi traže bolje prilike.

Zaključak

Da li nas (mlade) ubrzan razvoj tehnologije i njeno sve veće prisustvo u životu, pad kvaliteta obrazovanja praćen sve manjim njegovim poštovanjem i nezaposlenost čine „besposličarima" dvadeset prvog vijeka u svakom smislu te riječi? Fali kvalitetnog obrazovanja, interesovanja za sticanje znanja i za posao, i radnih mjesta. Posla koji treba odraditi naizgled nikad nije bilo više, a niko radnike ne traži. Je li u Crnoj Gori počeo um da valja klade, dok snaga caruje?

Tamara Nikezić, IVl,
šk. 2015/16. g.

Reference

- Blossfeld, H. and Buchholz S., *Young workers, globalisation and the labor market - Comparing early working life in eleven countries*, https://books.google.me/books?hl=sr&lr=&id=mGZtjio1_yEC&oi=fnd&pg=PR7&dq=young+workers+globalization+and+the+labor+market&ots=HM_bm-blGL&sig=Z9tbK45hmm_6SH1Rs-e6jysxArk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false, pristup 27. 2. 2016. god.
- Gidens, E. (2006), *Sociologija*, izdavač: Ekonomski fakultet, Beograd
- Jacobe, D. http://www.gallup.com/poll/163727/fewer-young-adults-holding-full-time-jobs-2013.aspx
- Zapošljavanje mladih, http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/youth-employment/ pristup 22. 2. 2016. god.
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore, http://www.zzzcg.me/wp-content/uploads/2016/02/NEDJELJNI-IZVJE%C5%A0TAJ-22.-2.2016.pdf, pristup 25.2.2016. god.

КАРНЕВАЛИ, МАСКЕНБАЛИ И ИГРЕ ПРЕРУШАВАЊА У ЦРНОЈ ГОРИ – КАКО ВАМ ДРАГО

Култура Црне Горе је богата и разноврсна. Током године организује се много различитих фестивала: музичких, позоришних, филмских, ликовних, традиционалних, везаних за „з”...

Карневали се одржавају у Котору и Будви, иако су мање игре прерушавања одлика забава, прослава и сл., као забава која окупира цијели град – све генерације становника и све придошлице – двапут или трипут годишње.

Ове године у Будви је одржан Тринаести међународни карневал, тродневна манифестација која сваке године обиљежи мјесец мај. Програм траје током цијелога дана, дјечји док се не смркне, па мајке безбрижно испијају кафу у „Могрену”, с погледом на бину. Такмичења су регионалног карактера, ноћ је предвиђена за добар провод и увијек наступају пјевачи чија је популарност несумњива. Све, наравно, има и посебан културни аспект, нпр. приказе и учење о културно-историјском насљеђу Будве и сл. Из искуства знам да је увијек добар провод ако сте на вишој надморској висини, нпр. на некој тераси на којој испијате свој „з”.

Традиционални карневал у Котору организује се двапут годишње, у фебруару и августу. Карневал у фебруару је локалнога, а у августу регионалнога карактера (маске из Хрватске, Македоније и из осталих сусједних земаља, а прошле године придружиле су им се и маске из Африке), праћен рибарском фештом. Централни догађај је, као код свих карневала, дефиле кроза Стари град.

А сада – о маскама које се не стављају два-трипут годишње, већ их стављамо и скидамо свакодневно, изнова и изнова. Већина људи заборави и да их скине, и оне полако почињу да се стапају с нама, док не постанемо намазано дрво. Пробудимо се, ставимо порцуланску венецијанску маску, одемо у борбу с другим носатим маскама на балу, вратимо се, скинемо је и одемо да спавамо... Пробудимо се, ставимо афричке ритуалне маске, одиграмо плес киши, вратимо се, и поново све исто... Док се боримо, срећемо се с другим маскама шаренога перја, с роговима, понекад само с циљем да утврдимо чији су већи. Кад смо сами, скинемо их, и (не) запитамо гдје је шаренило којима се дичимо пред другима док нам они на исти начин одговарају, подједнако имитирајући пауна...

Ове маске, за које сматрамо да их стављамо како би нас заштитиле од боли, управо нас бране и од среће. Кројимо их по узору на друге. У данашњем свијету више нема

комуникације међу људима, али не због телефона и компјутера, већ зато што пуштамо да маске говоре за нас.

А на нашим „играма прерушавања”, гдје се свакодневно такмичимо у томе чија је маска боља, да би иронија била већа, човјек без маске увијек побиједи.

Александра Вукићевић, IVл

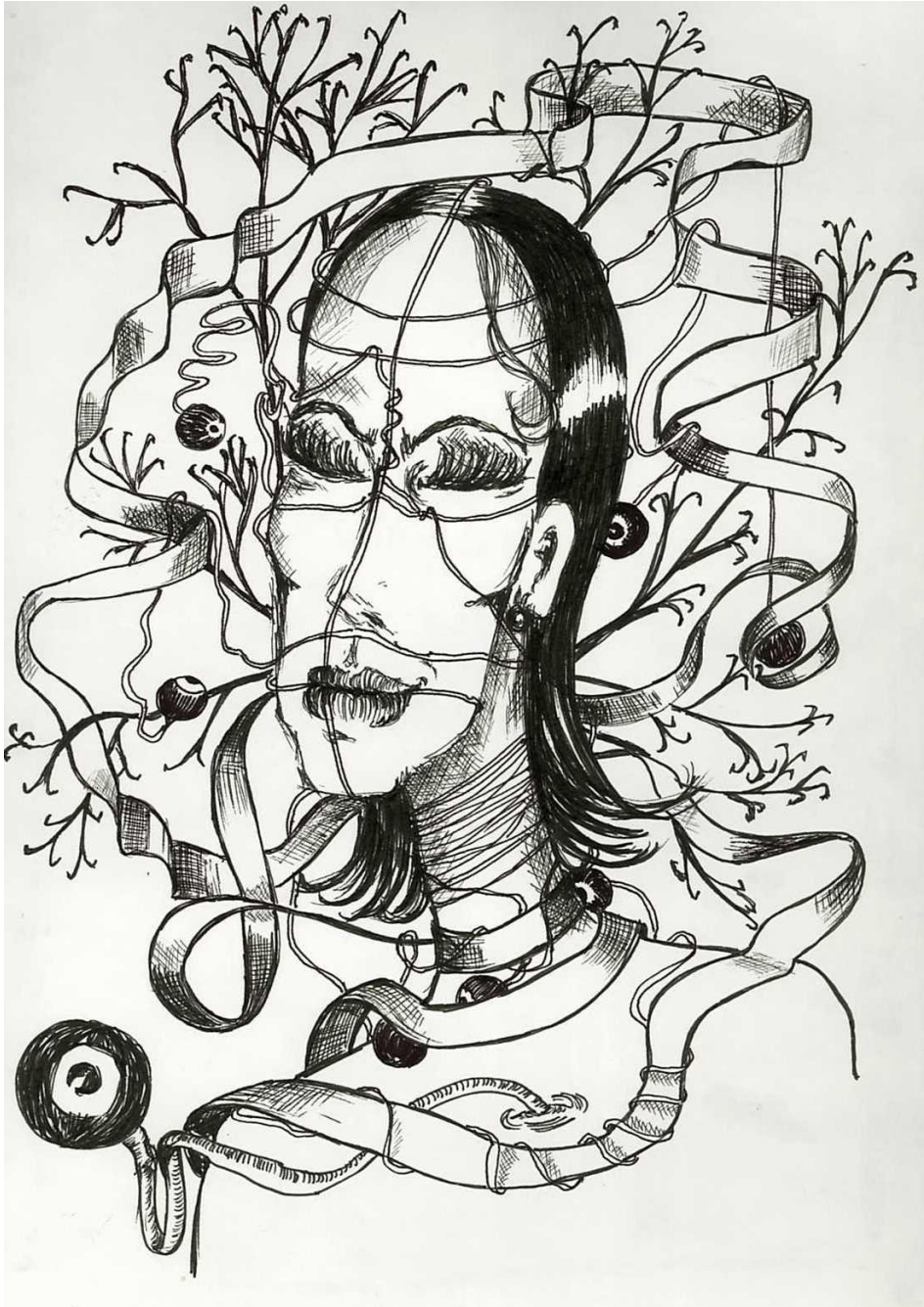

Мала изложба „Знака”: Нико
Самодопадљивост

CRNOGORSKI RITUALI

Na pomen rituala, misli nas najčešće odvedu do nekog plemena koje plešući oko vatre priziva kišu uz, naravno, adekvatnu vokalnu pratnju. To svakako jeste jedna od manifestacija, ali ne i jedina. Ritualom možemo nazvati sve radnje koje su van normi i uobičajenog, a radimo ih sa nekim ciljem, ili pod uticajem naše tradicije, vjere kao i društva. S tog aspekta gledano, i ovo naše „razvijeno" crnogorsko društvo, naravno, ima i svoje narodne rituale. Štaviše, njima smo najbogatiji. Ali koliko se ti naši brojni rituali razlikuju od dreke i igre pored vatre?

U pogledu sujevjerja nismo mnogo odmakli. Crna mačka se i dalje svaki put zbuni kad čovjek pri susretu sa njom potpuno poblijedi, počne da pljuje zemlju i mrmlja sebi u bradu, a onda pobjegne kao da ga đavo goni. Kako bi, pak, privukli dobru sreću, prospe se voda za osobom koja iz kuće izlazi, i nikako na razgovor za posao bez toga!

Ali ovi mali apsurdi su bezazleni, za razliku od onih teže iskorjenjivih patoloških rituala koji su pustili korijenje duboko u našu tradiciju, naše, kako bi Jung rekao, „kolektivno nesvjesno". Tako, komšinice ritualno moraju da potkrijepe svoje unutrašnje neostvareno „ja" informacijama šta je Stojanka kuvala za ručak, gdje je i s kim je pila kafu jutros, ali i sa čijim se to karminom na košulji, sinoć kasno vratio njen muž Milivoje. Sljedeći ritualni korak je da obavijesti Miru, a Mira Sanelu.

A zašto se Stojanka zove baš tako? E, to je već zaseban ritual! Stojanki je dato ime jer se vjeruje da tako prestaju da se rađaju ženska djeca u porodici. A poznata je srednjovjekovna tradicija da su žene niža bića, pa, eto, mi kao čuvari tradicije u 21. vijeku čvrsto se držimo mišljenja da žene treba samo da ćute, budu domaćice i majke. Nijesu one za drugo! Nažalost, održavanju ovog rituala prijete novi obrazovni sistemi i saznanja koja oni pružaju ženama i odvode ih od učenja njihovih majki i svetog društva koje pred ovom njihovom drskošću može samo da zatvori oči, ogorčeno što su ih one napokon otvorile.

Ipak, ovaj ritual je malo drugačiji ako je lijepa djevojka u pitanju. Tada se već traži kupac dubljeg džepa. Stojanku je majka od malena učila da svoj izgled dovodi do maksimuma, bez obzira na to što je pamet svedena na minimum. Milivoje je bio jedinac. Imao je četiri sestre, ali po tradiciji je bio jedinac. I tako je tata svom sinu jedincu davao i ostavljao sav svoj kapital, legalni i ilegalni, ritualski, kao što je njemu njegov otac. Kapital je jedino što mu je i ostavio, vrijednostima ga nije naučio. Stran je to pojam. Tako tata plati školu, plati kola, plati stan i Milivoje uspije i ženu da „plati". Lutku Stojanku. Par iz snova! Ali lutka ne može ispuniti srećom, znanjem i ljubavlju svoju djecu, prenijeti na njih osnovna moralna načela i vrijednosti, jer je ona ispunjena samo plastikom. I

tako rastu nova pokoljenja Stojanke i Milivoja, slijepa i za kulturu i za obrazovanje – za sve, sem lične estetike i materijalne dobrobiti, nesposobna za život.

I za kraj ovog rituala, Stojanka sjedi kod kuće, pije kafu, kuva ručak i razmišlja o tome kako oprati sve košulje flekave od karmina. I tako, ovaj ritual dovodi do stvaranja nove, sada već popularnije kontrakulture.

Plemena koja plešu makar imaju cilj. Ona, takođe, svoje probleme rješavaju. Ali naš ritual se i tu razlikuje. Nama je uvijek drugi kriv. Da je esej pisan po ritualima mog naroda, ovdje bismo stavili tačku, kukajući oko društva koje su unakazili rituali. Šta ja tu mogu? Ali, naravno, ovo je samo ona tamna strana društva koju ima ne samo naše već svako, pa i ono najnaprednije. Princip je isti; sve su ostalo nijanse.

Ona druga, naša sjajnija strana je naša hrabrost i ponositost krvlju prenosiva na pokoljenja. Rituali koji su nam skoro postali navike: da propuštamo preko reda trudnice, ne razmišljajući koji pol nose; da pomažemo ljudima u nemaštini i nevolji; da volimo svoju zemlju; da se njome hvalimo i opet iz nje izvlačimo i ističemo ono najbolje; da cijenimo i njegujemo svoju kulturu, razvijamo znanje... Ovi rituali već zvuče kao paradoks onim prvobitno navedenim?

Život, i sve u njemu, pa i rituali, pun je paradoksa. Sukoba dobrog i lošeg. Šta ćemo izabrati, koje rituale ćemo upražnjavati, zavisi od nas. Rob patološke tradicije može postati car očuvanja kulture. I nemojte se predavati Le Bonovoj „sociologiji gomile", ne krivite boga, vlast, društvo, kolektiv, jer ste upravo vi kolektiv. Neraskidiva je veza društva i individue, oni vrše, uvijek su vršili, i vršiće uticaj jedno na drugo.

Zato umjesto da gledaš u Stojankin ručak, fokusiraj se na svoj, ubaci malo onih čojstvenih rituala i bez molitve višim silama postaraj se da bude najbolji mogući! Odleti daleko od plemenskih plesova, jer društvu krila dajemo mi!

Sara Dragićević, IVc

Mala izložba „Znaka": Niko Zaborav

СВИЈЕТ У КОЈЕМ УВИЈЕК ПОБЈЕЂУЈЕ ДОБРО...

БАЈКЕ

Бајке. Приче за лаку ноћ. Дјечја забава. Толико је генерација одрасло са овим причама, толико их је људи приповиједало и слушало... Али када дјеца одрасту, с временом забораве на њих. И тако многи мисле да је то само луцкаста, али корисна забава за малене прије спавања. А баш те приче за малу дјецу могу лако бити старије него цивилизација сама.

Не можемо знати како су прве бајке настале. Да ли им је сврха била да пренесу морал на млађе, или да им објасне живот кроз алегорије и симболе? Да забаве уморне, гладне и неиспаване док се гријају поред ватре, или да упозоре на опасности из природе и духовног свијета који су људи сами створили? Новија истраживања износе претпоставку да има бајки старих чак шест хиљада година.

Истраживање др Ђашмида Техранија обухватило је само бајке које садрже изричите натприродне елементе, што је сузило избор на 275, укључујући и неке које сматрамо класиком, и то само из индо-европске традиције.

Прва препрека у проучавању старости лежала је у чињеници да су настале у усменој традицији и тако су се преносиле. Чарлс Перо и Браћа Грим су их само прикупили и, у неким случајевима, дорадили их. Упоређивали су различите њихове верзије, чак и код различитих народа, тражили податке о блиском контакту језика и народа, покушавали да стигну до заједничког претка, одређивали период еволуције... Упоредна граматика дала је неке одговоре: бајке у којима дјечак краде благо од џина људождера, ковач прави договор с ђаволом, младић се мора оженити или дјевојка удати за звијер, животиње помажу јунаку пошто им учини услугу, заправо су најстарије индо-европске бајке, које вјероватно потичу још из праиндоевропског језика.

Сљедећа препрека везана је за откривање оригиналне културе бајке. Док у некима лако ишчитавамо којој култури припадају, у другима, једноставнијима, препознајемо само опште мотиве, које имамо код свих народа. Да ли су настале у одређеној култури па „емигрирале", или су у питању лутајући мотиви (сваки народ има своју верзију *Пепељуге*)? Стога су упоређиване основна са структуром бајки различитих народа, анализиране врлине и моралне вриједности које у њима налазимо.

Захваљујући открићу од преко пет стотина заборављених бајки које је прикупио Ф. Шенверт у 19. вијеку, а поново открила Е. Ајхнесер недавно, сазнајемо више о легендама, вриједностима, надама и дјетињству наших предака.

Вријеме пролази, народи и језици нестају, богови се заборављају, градови се руше, само бајке опстају. Измијењене, али опет исте. Звијер и човјек завољеће једно друго, зла мађеха ће заувијек завидјети на добру које није успјела да отме, старица у шуми ће савјетовати и кажњавати. Најмлађи син ће успјети тамо гдје двојица старије браће нису, животиња ће отплатити свој дуг, а дјевојка која спава у пепелу отићи на бал. И сви ће они живјети срећно довијека.

Сергеј Павловић, Іл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:
Ана Ивановић, IIIк

PRIČA „ZNAKA”...

OČI VILE

„Mrtav je.”

„To znam i sama. Imala sam dovoljno vremena da naučim da razlikujem mrtve od živih!”

Žena ustade sa kreveta, i krenu ka gornjem spratu. Hodala je elegantno, poput francuske balerine, a ne kao obična seoska domaćica. Koračajući, mijenjala se: kratka kosa joj je rasla, poput pšeničnih izdanaka koji se pretvaraju u klas, i blijedjela – dok nije postala platinasta. Koža joj je sivjela i sijala, poprimajući sedefastu teksturu. Nošnja je blijedjela a tkanina se malo-pomalo pretvarala u oblak. Dok se nije raspršila. Vlaga iz vazduha poveza se u plavobijelu tuniku. Čulo se samo krckanje kostiju dok joj je tijelo raslo i mijenjalo oblik.

„Mislio sam... sad kad ga više nema, mi možemo... najzad da...”

Ona se okrenu. Neljudski brzo, i neprirodno, tijelo joj omekša i posta voda. Prednji dio tijela utopi se u tečnost, a zadnji promijeni – nastaše nova glava i ostatak tijela.

„Izvini? Šta najzad nas dvoje možemo?”

„Da budemo zajedno! Sad kad ga više nema, nisi primorana da mu budeš vjerna! Možeš biti moja!”

Za trenutak, ništa se ne desi. Ćutala je i bila nepomična, poput statue. Sva se okamenila: kosa, koža, odjeća – kao da je od mermera. Njeno svjetlo zgasnu. A onda se začu gromoviti tresak: vjetar muškarca odbaci na suprotnu stranu sobe. Podiže se namještaj.

„Miči se od mene! Otkud ti ta ideja? Marko me ne bi taknuo protiv moje volje, a kamoli da me dovuče ovdje!”

„Nikad niste legli zajedno! Stalno si me zavodila! Tvoji pozdravi, osmijesi, tvoje šale! Šta je to trebalo da znači?!”

„Lijepo vaspitanje! Skloni se, Jovane! Ako treba, koristiću silu!”

Izbuljenih očiju, razjapljenih balavih usta, Jovan skupi ruke u pesnicu i krenu da zamahne. Onda stade. Podiže se, strese prašinu sa sebe. Poče da masira čelo i sljepoočnice. Nestade, kao rukom odnesen, svaki trag bijesa. Blagim smiješkom zaljubljenog gledaše kako mu se snaha penje uza stepenice. Kad je bila na vrhu, raznježenje zamijeni ljutit, pakostan izraz:

„E, sad, draga, kad nećeš milom, ’aj onda silom!”

Iz džepa izvadi sjajnu lopticu, i ona stade da se u njegovim rukama odmotava, dok ne posta meki, providni, pahuljasti veo dovoljno dugačak da se u njega zamota cijelo tijelo. S njim u ruci, Jovan se pope na sprat.

A tamo – lom: slike, ormar, čak i krevet – sve prevrnuto. Čaršavi iscijepani. Snaha bijesno razbacivaše slamu iz slamarice s kreveta, koji stajaše sa sve četiri noge podignute uvis. Kao dvije prilike koje, stojeći jedna iza druge, pokazuju da se predaju neprijatelju. Jovan pređe preko praga. Ona se okrenu.

Postajući mekša i glađa, vlažna i sjajna, pokrivka u njegovoj ruci oživje. Poput divlje životinje, poče da se otima i trza, pokušavajući da izleti iz Jovanovog stiska, da poleti ka ženi. Ona klečaše na podu, prekrivši usta rukama. U suzama u njenim očima oglednuše se očajni trzaji sjajnog vela prije nego se smiri, i osta da lebdi u vazduhu divlje režeći.

Pobjednički se smiješeći, Jovan priđe snahi i sagnu se. Čulo se samo otkucavanje prastarog sata u prizemlju: tik-tak... tik-tak… tik-tak… Svojim hrapavim, toplim, masnim prstima, on je mazio njenu glatku, hladnu, kao zategnutu kožu… igrao se njenom dugom kosom. Okrenu njeno lice k sebi. Ozbiljan, zagleda joj se duboko u oči. Kao kolekcionar koji pregleda najnoviji biser svoje zbirke… kao tvrdica pred kojim svjetluca zlatnik… Spusti ruku ispod njene brade, pa polako ispod vrata...

„Želiš to, zar ne? Pa naravno da želiš! Samo si se šalila maloprije, zar ne? Mada, malo si pretjerala, znaš! I moje strpljenje ima granicu… Ali, nisam zlopamtilo… zaboraviću to. A ti, zauzvrat, nikome nećeš ispričati za ovo, zar ne? Zar ne?! Zar ne?! Ne bih volio da se ovo ponovi! Nikako!”

Uhvati je za kosu, i naglo povuče glavu nagore: „Želiš to, zar ne? Pa naravno da želiš! Zar ne?! Eto kako sam dobar! Želiš to, zar ne? Zar ne?! Šta je nekoliko tvojih vlasi na mojim prstima! Zalog za sreću! Zar ne?! Ništa smrtonosno za čovjeka, zar ne?! Zar ne?!”

Unese joj se u pogled. Ona brzo sklopi oči, i naprežući se, otvori usta:

„N-ne… Hva-ala ti… tako si d-do-dobar...”

„Eto! Vidiš, nisam tako strašan! Da vidiš kako je s pravim muškarcem, srećnice! A sad, čekaj me tu! Ova krpetina više nam ne treba! Nabaviću ti pravi veo, za vjenčanje!” Poljubivši je u čelo, ostavi je da kleči. Pa izađe.

Ona je, samo očima, pratila pokrivku – silazi niza stepenice, ide kroz glavni hodnik kuće i… izlazi napolje… Kroz prozor, vidje kako prolazi kroz prepuno selo, kako je ljudi gledaju a ne pokušavaju da uzmu iz muškarčevih ruku … I, najzad, kako zamiče u šumu, i svi nastavljaju sa svojim poslom, niko ni da baci pogled na kuću, da provjeri da li je dobro… Ne mogavši još uvijek da se pomjeri, ona plakaše mumlajući imena svojih sestara, i mijenjajući se sve dok opet ne izgledaše kao obična seoska žena, drugačija od ostalih koliko i blato na dva kraka seoskog puta.

Ugrize se za usnu, i divlje mahnu glavom – najviše što je mogla da se pomjeri. Presta i da jeca… Čekaše da se Jovan vrati. Samo na trenutak zaiskri srebrna vatra u njenim očima.

Sumrak dovede Jovana. Izgledao je ljubazno, nekako slavodobitno i da je imao bolju odjeću, bio bi nalik princu na bijelom konju iz dječje fantazije. U očima, previše otvorenim, izbuljenim skoro, gorjela je vatra, žudnja, a preširok osmijeh, sličan grču, otkrivao da se jedva obuzdava. Stade da je mazi, tapše po glavi… Kao kuče, pomisli ona. Zagleda joj se u oči: učini mu se da neprekidno mjenjaju boju. I vidje svoju budućnost: sebe, snažnog, mladog i lijepog – naočitijeg i sposobnijeg nakon svake noći sa njom; dvoje djece: snažnog momka i lijepu curu, poslušnu; veliku kuću, punu novca; njivu koja uvijek daje najljepšu pšenicu, i voćnjak koji rađa najljepše voće; životinje koje nikad ne obolijevaju; vrijeme koje uvijek odgovara njegovim usjevima… kvalitetnu odjeću… ugled i strahopoštovanje u selu…

Sagnu se i poljubi je u usta, snažno. Ona skoro osta bez daha, premrla.

„Divno će sve ovo biti, moja mala vilo! Moja! Zar ne? Moja!"

***

„Sram te bilo! Kako možeš?! Kako se usuđuješ?! Znaš li šta će sad biti?!"

„ Ali, oče…"

„Nemoj ti meni 'ali', Marija! Tako da gurneš jadnog dječaka! Mogao je da se povrijedi! I neka to! Sad će svi da pričaju da Jovan ne umije da vaspitava djecu! Da mu je ćerka divljakuša!"

„Samo sam ga malo odgurnula! Sam se spotakao!"

„Briga me i da si ga samo takla, pao je zbog tebe! Kako te nije sram?!"

„Zaslužio je! Stalno me je udarao i čupao, iako sam mu rekla da prestane! Zašto se na njega ne ljutiš?"

„O, Bože, znači to je problem?"

„Šta to, oče?"

„Vidi, Marija, znam da si još dijete, i da si žensko, ali neke stvari bi stvarno trebalo da sama shvatiš. To što je Bojan uradio je sasvim normalno za jednog dječaka. To znači da mu se sviđaš! Trebalo bi da budeš srećna, jer to znači da misli da si lijepa! A sad si ti njega veoma uvrijedila, što je ružno!"

Jovan se sagnu dok mu brada ne dotače Marijinu glavu, pa je čvrsto uhvati za ruke. Ona se ukipi.

„Vidiš, Marija? On je bio tako dobar prema tebi, a ti si uradila nešto grozno. Sad mu se više nećeš sviđati! A pošto su ostala djeca vidjela šta si uradila, nijednom dječaku iz sela se nećeš dopasti! Ostaćeš usjedjelica! Jesi li to željela?"

„N… ne. Ali zašto je onda bio takav?"

„Marija, Marija! Vidi: dječaci i djevojčice su potpuno drugačiji. I ja znam da ste vi djevojčice strašljive, i osjećajne, i meke. Ali dječaci nisu! Mi, prosto, tako pokazujemo da nam se neko sviđa! Možda imaš neke izmaštane priče o momcima koji se ponašaju kao što ti očekuješ, ali pravi muškarci nisu takvi! Moraš to da uzmeš u obzir kad razgovaraš sa nama, jasno?"

„Da, oče. Izviniću mu se."

„Tako treba! Eto vidiš: nema potrebe da me tjeraš da vičem na tebe!"

Pusti joj ruke, potapša je po glavi, i izađe.

Ona se, zamišljena, tiho pope gore, u spavaću sobu svojih roditelja: majka stajaše s Ilijom, Marijinim bratom, pored sebe. Oči mu crvene od plača, a na obrazu trag dlana.

„Šta bi?"

„Ilija je bio malo nespretan, pa se vaš otac naljutio, dušo. Ispustio je drva za vatru."

„ Ne plači, Ilija! I na mene se otac ljutio!"

„O, šta si uradila, dušo?"

„Nisam bila dobra! Sviđala sam se jednom dječaku, a ja mislila da me zadirkuje, pa sam ga gurnula!"

„ 'Ajde, 'ajde sad! Razveselite se! Niste ništa strašno uradili!"

Ilija progovori:

„Ali tako je stalno, mama! Pokušavamo da budemo dobri, ali ne možemo! Otac se stalno ljuti! Nikad ne možemo da budemo dovoljno dobri!"

„Željela bih da bude ponosan na nas", uzdahnu Marija.

Majka se zamisli. S prstom na bradi, neko vrijeme je ćutala. A onda joj se raširiše oči, i skoro ciknu:

„Znam! Možda postoji način da se dokažete!"

Oboje djece se okrenuše.

„Mo-lim? Kako?! Govori, molim te, majko!"

„Slušajte sada: ima jedna djevojka – ne, to nije prava riječ. Izgleda kao djevojka, ali je, zapravo, veoma stara."

„Koliko, mama? Devedeset godina? Sto? Kako može izgledati kao djevojka onda?"

„Starija, Marija! Starija je i od gore, i od šume! Bila je tu kada nije bilo kopna, i sav je svijet bio pokriven vodom. Ona je besmrtna, i magična, i stoga nije živjela sa ljudima. Vidjela je kako su nastali prvi, kako umiru i ponovo se rađaju, i zaključila da su zlobni i dosadni. A onda, prije desetak godina", zaustavi se i zagleda u nebo, puna čežnje, „srela je jednog čovjeka. Išao je u šumu, i naišao na rijeku gdje je živjela. Nije bilo prvi put da se tako nešto desi, ali drugi bi obično počeli da joj se udvaraju, spretnije ili sasvim nespretno, ili sirovo, i da pjevaju pjesme o njenoj ljepoti. On ju je –

samo pozdravio, pitao kako je. I pošao svojim putem. Kad se vraćao, isto. Onda je ona prestala da se skriva, a on bi zastajao malo duže. Dolazio bi i kada nije bilo potrebe, a ona bi išla sa njim dublje u šumu, dalje od svoje rijeke. Govorio bi joj kad bi drugi ljudi trebalo da dođu, a ona bi ga štitila od lešija, vukova, vampira – stvorova što se kriju među drvećem. Mogli su satima da razgovaraju. Postali su prijatelji, pa više od prijatelja..."

„Otac je rekao da takvi ljudi ne postoje, da su to izmišljotine!"

„Ovaj je postojao! I poželjela je da ostatak njegovog života provede sa njim. Oprostila se sa svojom rijekom, i svojom šumom, i otišla u njegovo selo. U njegovu kuću. Ali, sreća obično kratko traje, osim u bajkama. Njegov brat, ljubomoran, želio je trofej za svoju kolekciju. Brata je ubio, namjestio da izgleda kao nesrećan slučaj. Ukrao je predmet kojim je mogao da je kontroliše, i natjerao je da se vjenčaju a da nije prošlo ni četrdeset dana od smrti njene ljubavi. Ona je sada zarobljena, bespomoćna. A predmet može donijeti samo dvoje djece. Kad bi vaš otac to vidio, shvatio bi koliko ste hrabri i dobri!"

„A kako ti znaš za to, mama?"

„Ta žena mi je prijateljica. 'Oćete li, molim vas, učiniti to?"

Njih dvoje se pogledaše; u dva para očiju sijao je otac – radostan, ponosan, grli ih i hvali. Pogledi im se sretoše s očima majke.

„Da!"

„Hvala. Ponosim se vama! A sad, gdje treba da idete..."

***

Šuma je gusta i tamna. Sunčeva svjetlost teško prolazi kroz lisnate grane – lišće je široko, tamno i čvrsto. Na ponekom boru četine oštre kao igle. Drveće stoji pravo, poput vojnika, a korijenje se uvija oko zemlje kao zmije.

Istabana, blatnjava staza prepuna je kamenja. Djeca teško vuku noge, koje su već pune žuljeva i plikova. Put ih odvede do polja.

„Nemoguće!"

Kao da su putovali kroz vrijeme, iz zelenila uskočili su u samo srce zime: gola zemlja pokrivena stvrdnutim, ugačanim snijegom, kamenje okovano ledom; snijeg lagano pada. Posvuda tišina.

Ledeni mir poremeti lepet krila. Sa neke nevidljive grane ptica sletje na snijeg. Kao smrznuta, djeca gledahu: perje joj sivi, kržlja i otpada; vene iskaču; golo tijelo modri; ona se rastače u crnu gomilicu praha.

„Aaaaaaaaaaaaaaa!”

Krenuše da bježe, ali Marija zastade i uhvati brata za ruku.

„Čekaj!”

Okrenu se natrag prema polju. Prahu ni traga. Ispruži ruku. Ne osjeti ni snijeg, ni hladnoću. Kad se ponovo okrenu, niotkuda se pojavi ista ptica, sletje i opet se pretvori u prah.

Polako, drhteći, zakoračiše. Pod nogama osjetiše zemlju.

„Ovo nije stvarno”, reče Marija.

I snijeg za trenutak zasja, i nesta. Ostaše samo pusta zemlja i stari orah, ogroman, debeo i kriv, bez lišća. Usred sivog debla zjapila je rupa – baš kako im je majka opisala.

Lice im pomilova povjetarac, pa ga ošinu snažan vjetar, kružeći sumanuto oko oraha, dižući prašinu. I stade uz glasan zvuk. Kao udar groma. Iz sjenke izađe žena, lijepa, mlada, crnokosa, nasmijana, obučena u poderanu stranjsku haljinu, sa metlom u ruci.

„O, Gospode moj, šta dvoje tako slasne dječice rade na vještičjem guvnu?”

Zakikota se i mahnu metlom, pjevuckajući:

„Gore, gore,

djeco mila,

nek’ vas moći

zemlje ne more,

sitnica to je bila.”

I oni počeše da lebde, uzdižući se sve dok ne ugledaše svoje likove u njenim očima – u svakom po jedno, nesposobni da se pomaknu.

„Tako mladi, tako slasni! Zar vas roditelji nisu učili da ne idete sami u šumu? Dobro je da sam vas našla! Ko zna šta bi vas moglo ščepati: vukodlaci, vampiri, vile... šetaju šumom. Sad, šta da uradim s vama? Dal’ da vas zaposlim kod mene?” I primače metlu njihovim grudima, koje prosiječe bol.

„Ili da vam se najedem srca? ’Oćete reći nešto finoj Jeleni?”

Ilija se zagleda u nju, pokušavajući da se prisjeti šta su ljudi u selu govorili o zaštiti od vještica: glogov kolac, vijenac bijelog luka, bacanje rozi, lijeskin štap, sveta vodica... A ništa od toga nemaju, niti mogu da urade! Ne znaju nijednu zaštitnu bajalicu! Očenaš je predug! O, Bože, šta činiti?! Onda mu sinu! Napregnuvši se silno, kriknu:

„A da nas pustiš, *kumo*?”

Vazduh posta teži, gušći, vlažniji…. Vještica namah vrisnu i odskoči od njih, tiho mumlajući čini. Sikćući kao zmija, pljunu na zemlju, razvuče usne i slatkorječivo reče:

„Naravno! Mogu li još kako pomoći, *kumovi*?”

Umilno, drhteći od straha, objasniše joj zašto su došli. Gunđajući, ona uđe u drvo, nesta na tren i pojavi se sa sjajnim biserom boja sumraka. U njihovim rukama, biser zasja, posta vlažan i mek, kao klupko, kao pahuljasta tkanina. Već vidješe, daleko, vrlo daleko, svoju kuću u daljini… majčine oči… Korak im posječe glasno siktanje zmije, a u mislima munjevito iskrsnu stara priča: ako čovjek nadmudri vješticu, i izađe iz poslovanja s njom žive glave, kada odlazi, ne smije se okrenuti! Ni ako začuje režanje, duboko i zastrašujuće! Ni na divlji ples i pjesmu! Ni na osjećaj ljigavog mesa na ramenima!

„Marija, Ilija! Ponosim se vama! Okrenite se, da vas zagrlim", prošaputa očev glas za njihovim leđima. I ukaza im se slika, kao iz bajke: otac, nježan i ljubazan, čvrsto ih drži u naručju, šapuće im koliko ih voli...

Osjetiše njegove snažne, kosmate ruke na ramenima, njegov topli dah na ušima.

„Znam da vam je bilo teško! Griješio sam! Neću više nikad, samo se okrenite, da vas zagrlim…"

Stajahu kao zaleđeni: zapanjeni, osjećajući krivicu i radost u isti mah. Pojavi se sunce! Pa zađe: otac nikad nije išao daleko u šumu. Nikad nije molio; ili se izvinjavao; ili priznavao grešku! Već bi on njih odavno okrenuo prema sebi! Milom, ili silom! I pred njima se ukazaše majčine oči. U njima: prazna staza, i mahnita vještica koja, rasrđena, stoji kod oraha, maše metlom i govori, govori…

Dadoše se u trk, kao da su im svi demoni pakla za petama, sve do rijeke. Utvare nestadoše. Samo na trenutak začu se, kao iz nekog drugog svijeta, vještičin krik.

***

U zoru, pred svojom kućom, puni ožiljaka i ogrebotina, s čudnom mješavinom smrtnog straha i pobjedničkog ponosa, kucanjem dozvaše očeve teške korake. Otvoriše se vrata, i u komade prsnu nesiguran osmijeh: Jovan, urlajući, bijesan, ščepa ih i odvuče uza stepenice. Iz kovitlaca mumlanja, pogleda zakrvavljenih očiju i zadaha rakije, pojavi se odnekud majka, dozvana njihovim kricima. Čvrsti stisak popusti… i u trenu im se ukaza da će, kotrljajući se kao bale sijena, stići do podnožja… spas…

Lokva krvi... Nepomična tjelašca… Stegnute šake… Tišina… Pa glas:

„O-ovo je tvo-vo-ja krivica! Sad ću t-ti ja poka-ka-zat'!"

Uzdignuta ruka ukoči se kad nešto malo i sjajno izletje iz dječakove ruke. Kuglica! Razmotavala se i uvećavala, poput kapljice koja postaje more, i brzo, poput munje, kao kandžama, zakači se za ženinu glavu. Kućom se pronese huk oluje. Ali nikog nije zanimalo odakle potiče, od

pokrivke ili žene. Kapljice vode kotrljahu joj se sa glave, po jedna za svaku vlas, i kosa joj sad padaše kao vodopad. Tijelo talasasto mijenjaše oblik stvarajući čas lokvu na podu, čas strašni vir, sve dok se ne ukazaše dva sjajna, prozirna para krila. Priđe mu, zaustavljenom i zapanjenom, naglo, kao da je prostor u trenu nestao između njih.

Još uvijek uzdignute ruke, Jovan trenutak stajaše nepomično, kao kamen, pa pade na koljena, osjećajući kako ga njena ruka mazi i tapše po glavi, okrećući je na sve strane, kao što se bez kontrole okreće izglodani šraf koji više nije ni za šta… i pred njim se ukazaše njene oči.

On vidje sebe, sivog i okamenjenog, usred šume. Vidio je kišu, i led, i munje koje se obrušavaju na selo, i usjeve koji trunu, i stoku koja umire od bolesti. I divlje životinje, i drveće kako maršira ka selu, dok ljudi bježe od vjetra i avetinjskih konja sa jahačicama, čudesnim i strahotnim kao ova pred njim. I kako se zemlja otvara, i kameni šiljci probadaju djecu, dok vatra, pa led, i opet sve iznova, prekriva selo. I dan i noć koji traju godinama. Godišnja doba koja se mjenjaju u tren oka. I ljude kako ne mogu izaći izvan granica sela. I začu more kako se uzdiže kao ogroman talas, i obrušava na njih... Plač i vriska i vijekovi prolaze i ljudi trunu a ne umiru...

Ona se nasmija – da li mu se samo učinilo – blago i prijateljski – zar ne?! – i poljubi ga usnama, hladnim kao planinska rijeka.

Sergej Pavlović, II,
šk. 2015/16. g.

Mala izložba „Znaka”:
Mina Vidaković, IIh

ПОЕЗИЈА „ЗНАКА”...

КИСНЕМ

Испод плавог кишобрана
Сузе
Низ чело падају
Развлаче образе
Стрме
Попут два посвађана пута
Праменчићи косе
Вире из
Зашивених јада
Осјећам
Са оне стране очију
Земљотрес
Сваког кичменог стуба
Не смијем помислити
Да те волим
Јер тиме издајем
Сваку кап
Проливену
Стојим јака
Главе
Упрете у сан
Чекам
Ти
Суров и слаб
Чупаш зубе
Којим сам изгризла
Сваку траљаву
Ријеч
Ти
Рефлектујеш смијех
Мојег
Кишобрана
Плавог

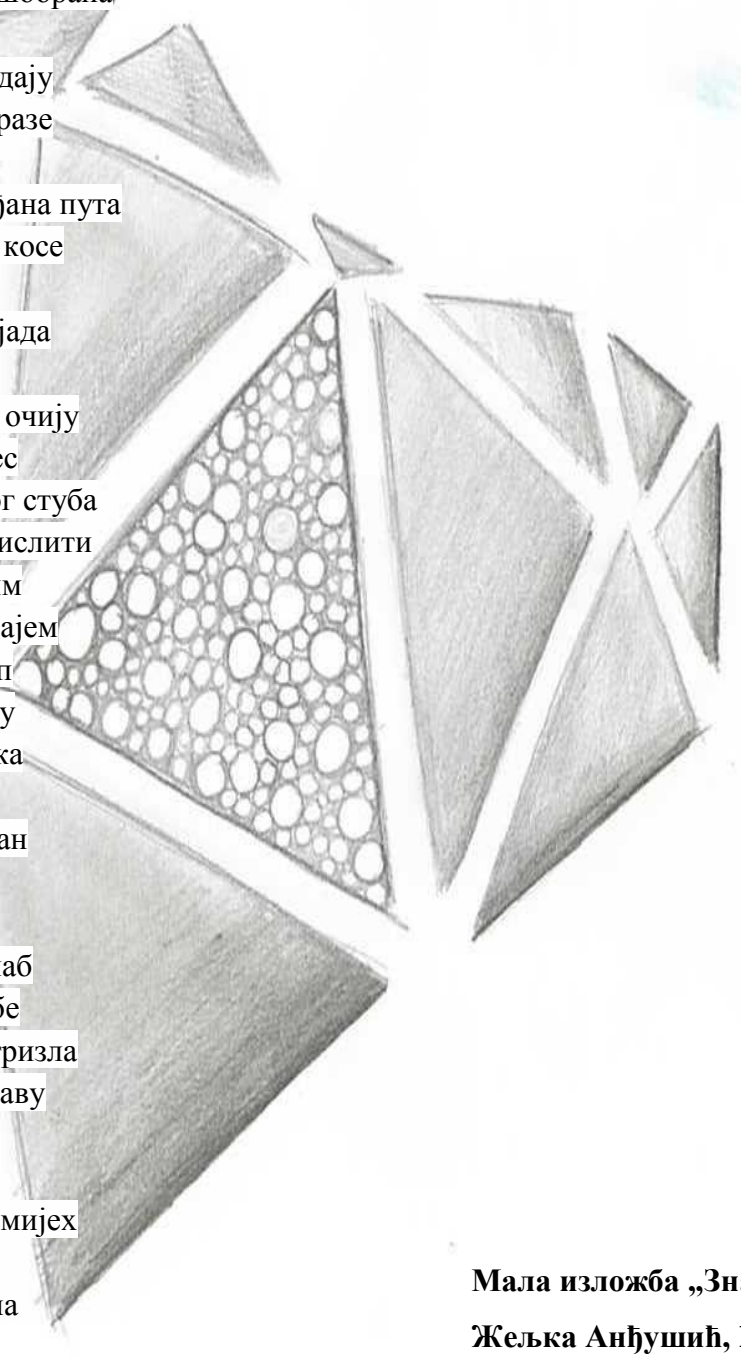

Мала изложба „Знака”:

Жељка Анђушић, IVa

ПОСВЕТА

Обрачун
Мрачних сила
Укисељених у грлу
Твој најстаситији пријатељ
Велики непријатељ
Тетураш очи
У незнатном правцу
Тражећи уздисај
Васионских боја
Смрскао си
Сваки смотуљак
Весеља
И дубоке усамљености
Коју и сам
Разапињеш
Велики смрад
Отровна киселина
Која усмрти
Владаш мрачним
Силама
Оне владају тобом
Бјежиш окован
Али
За петама су ти
Све
Црне рупе

Марина Вукићевић, IVj,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”: Нико Самоћа

DRAMA „ZNAKA”...

JOMEO I KRULIJA

(odlomak)

Scena VIII

,,Porodica Montagić već je došla, roditelji ništa ne slute,
nemaju pojma šta sve njihov sin i Krulija mute.
Jomea polako panika hvata, pomalo se nervira,
kad bi samo znali šta će za desert da im se servira”

(*Porodica Montagić sjedi za stolom)*

(Porodica Kapuletić ulazi u restoran)

Gospođa Montagić *(vidjevši porodicu Kapuletić)***:**

Jaoo...Evo je porodica Kapuletić, bez njih ništa proć ne može...
Pogle’... Pogle’ kako hodaju, ne daj bože...

Gospođa Kapuletić: Uf, evo naše drage komšije oođe,
ne može se njih oslobodit’ čo’ek đe god da pođe.

Jomeo *(ustaje od stola*)**:**

Majko, oče, Krulija i ja moramo istinu da kažemo,
ne možemo više nikog da lažemo.

(Jomeo uzima Kruliju za ruku i staje do nje na sredini scene)

(Gospodin Montagić i gospođa Montagić zbunjeni, ustaju od stola)

Gospodin Montagić: Nije mi dobro, o čemu sad ti pričaš, sine?

Gospođa Montagić: I šta ćeš sa tom profuknjačom Kapuletić, to nas brine?

Gospodin Montagić (*pokušava da ponovi za gospođom Montagić, oponašajući njene pokrete)**:***

...sa tom kutlačom...

Gospođa Kapuletić: E, gospođo! Nemojte o mojoj ćerki tako da lajete,
ne želite meni na žulj da stajete.

Jomeo: Nadao sam se da će se naše porodice pomirit’,
oče, molim te, moraš se smirit’.

Gospodin Montagić: Kako da se smirim?
S kim da se pomirim?

Jomeo: Krulija i ja ...mi smo...zajedno... *(uzvik i zaprepašćenje roditelja*)
Ne želim da to još veći razdor stvara!
Morate znati da je naša ljubav divna, istinska i prava.

Gospodin Kapuletić: ’Ćeri! Reci mi da ovaj momak priča laži!
Reci, il’ utjehu u meni ne traži!

Krulija: Ali morate da shvatite,
morate nekako da nas prihvatite.

Gospodin Kapuletić: A jasno je meni... s njim si sinoć učila, je li? Sad sve shvatam,
na tvoje priče ja lako ne padam.
Ovo znači da si nas sve vrijeme lagala,
a majka je sve nade u tebe polagala.

Gospođa Kapuletić: E ovo je već dosta!
Kakva naša ćerka posta?
Nešto se ođe pod hitno preduzeti mora,
što je čovjek bolji za tebe, to si ti gora.

Krulija: Majko, brate, ne pričaj tako,
nije mi ovo priznanje lako...

Gospođa Kapuletić: Ne brecaj mi se, nego se lijepo ponašaj, čoče.
Bože, kako se ova današnja đeca koče.
Mi kad smo bili u godine vaše,
pazili smo na postupke naše.

Gospodin Kapuletić: Mi smo bili za primjer đeca,
U dnevnik nikad ni jedan keca.

Gospođa Montagić: Da, a sat-dva nam je bila udaljena škola,
ne, đeco, to nije hiperbola.

Gospodin Montagić: Anice, na mjestu ti je sve što reče sad,
a do škole smo pješke išli tad.

Gospodin Kapuletić: I kad je snijeg i kiša i grad kad pada,
pješačili smo kilometre do naših školskih zgrada.

Jomeo (*šapne Kruliji*): A ne, no i zemljotres kad je bio.

Gospodin Montagić: A žaliti se niko nije smio,

pa sve i da je htio.

Gospođa Montagić: A dobro, gospodine Kapuletić, vama škola nije bila toliko daleko.

Gospođa Kapuletić: Šta priča ova, nek' me prosvijetli neko.
Jel' se oće nešto krije?
Da se vi možda ne znate od prije?

Gospođa Montagić: Pa, gopođo, vi ste se kasnije doselili,
e sad kad bismo se mi svega prisjetili...

Gospodin Kapuletić *(stiša glas da samo gospođa Kapuletić čuje):*
Ja znam isto kol'ko i ti, Mila.
Zar misliš da je ona meni nešto bila?

Gospođa Kapuletić: Da razgovaramo prvo s đecom, na ovo ćemo se vratit' kasnije,
nadam se da će mi tada sve bit' jasnije.

Gospodin Montagić: Tako je, đeca su uvijek prva, tu nema zbora,
ipak su oni tema ovog razgovora.

Gospođa Montagić: A ćuti, Miroslave, života ti.

Gospodin Montagić: Tako je.

Gospodin Kapuletić: A kad već pričamo šta smo radili i šta nam je bilo drago,
ja se uvijek muzike sjetim rado.
Kakva je samo muzika bila u vrijeme naše,
sad mi je loše kad čujem ove gluposti vaše.

Gospođa Montagić: E, uz tu muziku se zaljubljivalo, uživalo, igralo mnogo,
a kad čujem šta omladina sluša, zabranila bih današnju muziku
strogo.

Gospodin Montagić: Loša, Bebek, Bora... ma milina prava,
a čim Jomeo pusti neku pjesmu, odma' me zaboli glava.

Jomeo: Od tad sto godina je prošlo,
i sad novo vrijeme je došlo.
Mnogo puta smo čuli kakav je život bio tad,
možemo li da se vratimo na temu sad?

Gospođa Kapuletić: Da, da, ajde Krulija, što me gledaš ka' da si sa Marsa pala?
Nastavi đe si prije stala.

Krulija: Pa, samo se nadam da razumiješ koliko ga volim,
njegovom šarmu ja ne mogah da odolim.
I ne treba da odgovara, najveća ocjena odmah mu se piše,

on sve petice u dnevniku niže.
Možda o njemu najbolje priče ne kruže,
ali nije penal ka' što ih ima, druže,
ima nešto što drugi ne mogu da pruže.

Jomeo: Majko, oče, saslušajte vi mene sad,
ovo je moj život i možda ćete reć' da sam previše mlad.
Ako nas rastavite, u mom srcu nastaće tama,
Krulija je lijepa, pametna i prava dama.
Bez nje moje sunce ne sija,
a njeno društvo mi uvijek prija.
I nije od onih što izbača samo za lajk sliku,
pa nam nemojte pravit' štetu ovoliku.

Gospodin Montagić *(staje između Jomea i Krulije)*:
Izgleda da ljubav čini čuda,
možda nismo složne komšije bili,
možda smo se često svađali i šifre za wi-fi krili.
Ali izgleda da je sudba tako htjela,
da nam kuje priču kao iz vanvremenskih djela.
Treba da oprostimo jedni drugima sada,
pa da u naše dvije kuće mir vlada.

(gospođa Montagić ode do gospodina Kapuletića, gospodin Montagić se okreće i vidi ih, pa ih prekida)

Je li tako, gospodine Kapuletić?

Gospodin Kapuletić *(zatečen, pokušavajući da se pribere)*:
U potpunosti se slažem, gospodine Montagić,
jedni drugima nismo bili naročito dragi,
ali vrijeme je došlo za početak novi,
nama za ovo treba malo truda,
a našoj đeci će se ostvariti snovi.

Gospođa Kapuletić: A za prijateljstvo među nama, mogu da kažem pouzdano
da će ono biti od sreće i mira sazdano.
Za to su zaslužni vaš divni Jomeo i naša Krulija mlada.

Gospodin Kapuletić: 'Ajde da proslavimo to uz piće sada!

„Za naše junake bješe to srećan kraj,
vratio se Jomeovom suncu sjaj.
Prava ljubav prelazi sve prepreke – često se kaže,
a to je ova priča uspjela i da dokaže:
lagali, smišljali planove, savjete tražili,
da bi na kraju za omiljeni par u gradu važili.
A i mnogo čemu nas je naučila priča ova:
da Jomeo i Krulija su par iz snova,
da ako želite dobar hamburger, prava opcija je ’Kruna’,
i da je ova naša gimnazija čudnih dešavanja puna.”

Nikolina Pavićević, III h

Mala izložba „Znaka”:
Itana Bulatović, IVi

SA KREATIVNIH RADIONICA...

II L

MALI OGLAS

Povoljno mažem narodu oči,
samo moje prisustvo vas će da koči.
Ova vještina nije vam se mogla snit',
to ipak treba i malo plaćeno bit'.
Hrana plus smještaj, cijena biti mora,
ali o dnevnici će biti dogovora.

Tartif, RUE DE PLUMAGES 16, Pariz

Mala izložba „Znaka":

Iva Kekić, IIj

Damis Pernel

Rue de Plumages 16

Paris

Pariz, oktobra 16.. g.

Njegova ekselencija

La Palasis royal, Rue de lettres

MOLBA

Poštovani kralju, veličanstvo Vaše,
ja Vas molim da čujete muke naše.
Oko kuće nam tmina se neka vije,
licemjer taj se u domu našem krije.
Otac mu vjeruje, on koristi to vješto,
da nam napakosti, sumnjam, smjera nešto.
Sažali se otac, u kuću ga primi
u zvijezde ga diže, vjeruje mu slijepo;
rođenoga sina iz kuće istjer'o,
da o varalici ne bi loše rek'o.
Iskreno Vas molim, spasite nas prije
nego varalica, namjere te zbije.
U pravičnost Vašu uzdam se sad samo,
spas'te nas da radost ponovo imamo.

Damis Pernel

Damis Pernel

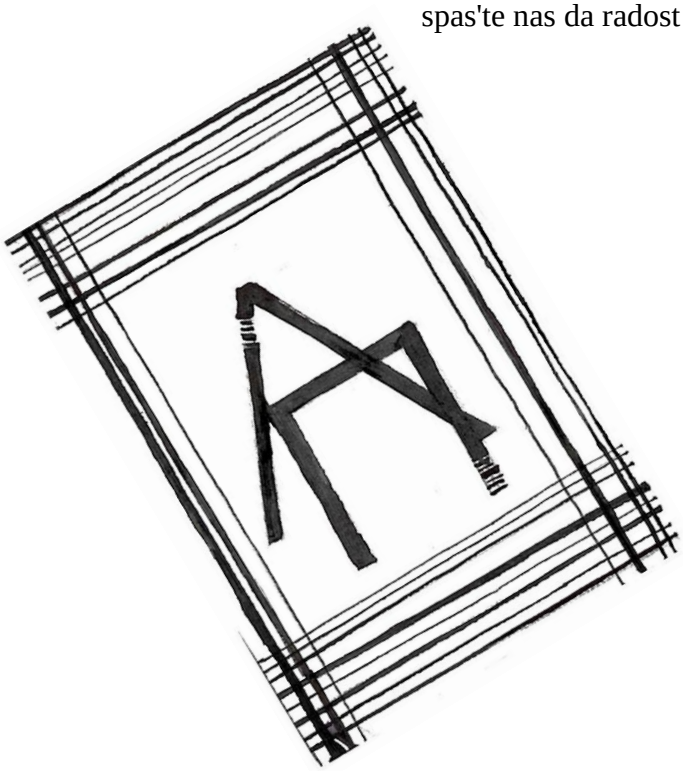

Mala izložba „Znaka”:

Anika Petrović, IIIk

Orgon Pernel

Rue de plumages 16

Pariz, 16112

Pariz, oktobra 16.. g.

Njegova ekselencija

La Palasis royal, Rue de lettres

MOLBA

Vaše visočanstvo, poštovani kralju,
svi me dobro znaju u ovom gradu.
Pošten građanin, uvijek odan vlasti,
pravedan, čak i po cijenu svoje časti.
Primih u kuću siromaha jednog,
da ima taj nešto, instinkt mi je rek'o.
Skroman čovjek ja uv'jek sam bio,
al' ovakvo čudo još nisam vidio.
Ovakvom čovjeku treba pružit' nadu,
ja bih njega pravo smjestio u Vladu.
Sposoban na djelu, a vješt i na riječi,
tek nevolje mnoge on može da spriječi.
Kad biste mogli upoznati mog gosta,
sve bi bilo jasno, bilo bi Vam dosta.
Dolazak Vaš bio bi čast doma moga!

Prijatelj i podanik Orgon, vaš sluga

Orgon Pernel

Mala izložba „Znaka”:
Jasmina Lucević, IIk

Tartif Laurent Pariz, oktobra 16.. g.

Prison de la ville, Pariz

Njegova ekselencija

La Palasis royal, Rue de lettres

MOLBA

Vaša visosti, presvijetla pravednosti,
čudite se sad kako to da baš ja,
taj licemjer i gad, pišem pismo ovo.
Da li srama ima, pitanje je dobro.
Vjerovali il' ne, ne pada mi lako
svjestan svoje greške, jesam itekako.
Shvatam ja da život ide u tom smjeru,
da izgubio sam osjećaj i mjeru.
U duboku propast to me sada vuče,
boli i kad mislim: bio sam to juče.
Za oproštaj molim, Vaše sažaljenje,
uz duboko moje snažno izvinjenje.
Poštedite me, Svijetli, smrtnih muka ovih,
grešni Vaš podanik Tartif sad Vas moli.

Tartif Laurent

Mala izložba „Znaka":
Isidora Šćepanović, IVa,
šk. 2015/16. g.

Sa kreativne radionice:

Iva Perišić, III

PJESMA O PETRARKI

Oči njene sjajne mira mu ne daše,
od pogleda njena jezik mu se sveza.
Gospina ga gordost privuče u trenu,
jer do tada ne vidje takvu ženu.

Međutim, zabranjena ljubav to bješe,
te muke, izazovi, sve teže mu čežnje.
Bilo je to teško i nemoćno stanje,
čar platonske ljubavi Amor im dade.

Laura bi inspiracija njegova,
kao nepresušan izvor što ga poji,
kao muza pjesnički mu život skroji.

Stoga je Petrarka nadahnuće naše,
pa mu život u stihove pretočismo,
i sonet mu, ovaj, đački, posvetismo.

Kristina Jokić i Mina Vidaković, IIh

CCCDXVIII

Našao sam mir kupljen bijedom,
kraj Gospe utočište očekivano
dugo, svoje sreće nenadano runo,
spasenje izazvano velikim čudom.

Zbogom zauv'jek želim, tugo,
i osudo i podsmijehu i laži,
što si me ranila jače no bodeži;
mene ostavi, ja našao sam blago.

Moje oči oslobođenje užasa,
moje ruke razr'ješene nespokoja,
moju dušu okrepljuje zlatokosa.

Život zemaljski preletjeh u suzama,
šta je bilo, sve je sada istorija,
došao je kraj mojim mukama!

Ema Bahtijarević i Jelena Radulović, IIh

Тијана Ракић, Ij: „Женидба Максима Црнојевића”

ПРЕД ВРАТИМА СВИЈЕТА...

ПРИЧАЛА МИ ЈЕ УЛИЧНА СВЈЕТИЉКА

Корак у напуштени парк. Поноћ. У даљини се чује тек понеки шум ноћних инсеката који својим елегантним летом по ко зна који пут прелазе то исто, добро познато подручје. Из забаченог угла, оног коме само случајни пролазник који бесциљно лута у мраку, пожели прићи, допирала је блага, жута свјетлост.

Хладноћа је полако обузимала моје ионако већ малаксало тијело. Одлучих да јој приђем како бих угријала своје озебле руке. Одједном, зачух глас који је одзвањао у простору, дозивајући ме. „Добро дошао, незнани посјетиоче! Сигурно си уморан и беспомоћан у овој бескрајној ноћи. Дођи до мене, дозволи да те моје ријечи загрле и да заборавиш на самоћу коју осјећаш. Већ много година стојим овдје дајући своју свјетлост пролазницима. Каткад она свијетли јаче, док понекад подрхтава и губи се, стапајући се са мрачном околином парка.

Међутим, признајем, није увијек било овако. Сваке недеље један дјечак долазио би до мене и разговарао у недоглед. Понекад би ме чак извадио са стуба на ком се обично налазим и миловао ме руменим образима свога лица. Најљепше дане живота дијелила сам с њим. Био је једини који се према мени односио као према неком себи блиском. Јер, знаш, и ми обичне свјетиљке имамо осјећања, тугу и радост коју носимо са собом, а при сваком доласку малишана моја свјетлост би засјала сјајем хиљаду ватромета који су се управо распрснули на небу. Једном се дјечак чак одметнуо од куће и свој нови дом пронашао у гомили лишћа коју је гријала моја свјетлост. Знала сам да морам да издржим и свијетлим што јаче за свог малог пријатеља. Осјећала сам да ми вјерује цијелим бићем.

С временом је растао, а посјете су постајале све рјеђе и рјеђе, док нису сасвим нестале. Погледај, још увијек имам малу пукотину или, како бисте ви људи рекли, ожиљак, од тренутка када ме је случајно испустио на земљу. И никада се није вратио, а ја сам постепено губила могућност да сијам, јер сад кад га нема за кога је уопште вриједно давати свјетлост?

Желим да ти кажем, драги посјетиоче, да људи некад изађу из твог живота онако брзо како су и ушли, остављајући траг који ће заувијек бити овдје, подсјећајући те на тренутке проведене с њима.

Ксенија Бошковић, Іл,
шк. 2015/16.

* * *

Почео је распуст. Коначно ћу се наћи са најбољом другарицом. Јавила ми је да ће закаснити двадесетак минута, па полако корачам градом и размишљам.

Прва школска година у Гимназији била је бурна. Толико тога се десило, толико тога се промијенило. Неки драги људи изненада су изашли из мог живота остављајући ми само успомене. Колико сам се и сама промијенила? Гдје да нађем све одговоре? Како да средим ову збрку у глави? Сјешћу на клупу и сачекати још десет минута, а мисли ће једноставно отићи.

Некако је језиво мрачно. Свјетлост уличне свјетиљке као да се гаси. Изгледа да нисам једина која не може да обузда своје мисли. Погледала ме је и почела.

„Већ годинама стојим овдје. Видјела сам и сузе и смијех, свједочила злочинима, пијаним ноћима, свађама и помирењима. Мислила сам да ме више ништа не може дотаћи. Шта ми би одједном?

Јутрос је на твом мјесту сједјела млада жена са дјететом у наручју. Лице јој је изборано од брига. Дјечак у њеним рукама има плаву косу, лијепо румено лице, зелене очи бистре као да су од стакла. Све вријеме се смијешио, али било је нешто чудно у његовом погледу. Очи су му упрте у лоптицу у рукама, али као да је не види. Зашто је не подигне? Зашто не потрчи за њом? Није тако мали. Мајка му је причала о идејама за излет, а он је пажљиво слушао. Када је упитао: ’Мама, које је боје лопта’, све ми је било јасно. Жена га је пољубила у чело и кроз сузе шапнула: ’Црвене.’ ”

Изговоривши ово, свјетлост свјетиљке затрепери и на тренутак нестаде. Свјетиљка сада поново сија, али некако другачије, сјајније.

Анастасија коначно стиже. Већ се цијелих мјесец дана нисмо видјеле. Крећемо, кикоћемо се и причамо као да цијели свијет треба да види колико смо срећне.

Сада протекли период посматрам другачије. Схватам да, заправо, и немам проблем и да је драма око сваког писменог заправо само једна велика глупост, производ моје незрелости и лагодног живота.

Минеа Капиџић, Іл,

шк. 2015/16. г.

* * *

„Огњене, молим те, поједи своју вечеру”, молила га је мајка. Само је одмахнуо главом не осјећајући потребу за испуштањем било каквог гласа.

Није га занимала вечера, као ни мајчине молбе. Сједио је на ивици свога кревета и кроз прозорско окно стидљиво гледао у уличну свјетиљку. Пожелио је да упита мајку зашто га та прати, али му се учинило недолично за једног дјечака да се боји свјетиљке. Убрзо је легао на кревет и почео да размишља. Маштао је како са својим оцем сједи у чамцу и помаже му да весла, како ће сљедећег љета ићи на море и како ће истражити све дубине мора. Али, знао је да му се то неће остварити. Родитељи му никад нису дозвољавали да буде у близини воде, и због тога је био љут на њих. Чак му нису дозвољавали да се спусти до Мораче, која је текла испод његове куће. Помислио је зашто, у току ноћи, када сви буду спавали, не изађе из куће и само дотакне хладну ријечну воду. То би га усрећило.

Када је мајка ушла у собу, Огњен се правио да спава. Толико се уплашио да га мајка не открије да чак није хтио ни да дише. Једва је издржао петнаестак секунди, док мајка није изашла из собе, а онда је тако снажно удахнуо да се замало закашљао, а то никако не би било добро за његов план. Док је чекао да остали утону у дубок сан, цртао је дјечака којег је угледао прије два дана и зажелио да му постане пријатељ. Дивио се свом цртежу, иако су се други увијек чудили зашто никад не нацрта човјеков врат. Једноставно, сматрао је да је врат непотребан. Негдје послије поноћи, када је осјетио да је право вријеме, изашао је из своје собе и полако дошао до улазних врата. Схватио је да су закључана. Полако је кренуо назад, ходајући на прстима и отворио врата купатила. На његову огромну срећу, прозор је био отворен. Пожурио је да изађе, ризикујући да га чују. Дочекао се на босе ноге, што га је забољело, али се није обазирао. Трчећи, спустио се до обале. Будући да је било прољеће, ниво воде је био висок, али Огњена ни то није уплашило. Крајичком ока је примијетио једно свјетло на брду и схватио да га она свјетиљка испред његове куће и даље посматра, али га сада ништа није могло одвратити.

Полако је корачао према води, која је убрзо дотакла његове голе ножице. Огњен хладноћу није осјећао, само је наставио да корача. Није ни примијетио да му је вода већ до појаса. Као да га је нешто вукло, ни тада није стао. Само је ишао даље, и даље. Вода је постајала све снажнија, и снажнија. Препустио јој се. Допустио јој је да га води својим путем, куда она жели, јер ју је волио више од ичега. Био је ван домашаја свјетиљке која га је стално посматрала, посматрала...

Анђела Радоњић, II л,

шк. 2015/16. г.

* * *

Мрак је. Једини извор свјетла у овој блатњавој уличици долазио је из мог телефона. Ни њега више нема.

Спотичем се и падам на главу. Нема никог ко ми може помоћи да устанем. А и не устаје ми се. Почиње да пада киша. Таман да спере моје, од блата прљаво лице.

Изненада, улична свјетиљка до мене, која је до сада била угашена, пали се и освјетљава цијелу улицу. Њено мистично блиставо свјетло ме, као ноћног лептира, зове да се приближим. И онда, као да је осјећала потребу – почиње да говори.

Причала ми је улична свјетиљка, о својим пролазницима. Људима са сновима, жељама – малим и великим. Причала ми је о људима, добрим, лошим, срећним, тужним. Људима који су се поред ње спотицали и устајали... И онима који нијесу. Причала ми је о човјеку који је хиљаду пута пролазио поред ње. И онда више није. О другом малом човјеку, који је хиљадити пут прошао као људина. Причала ми је о људима који не виде око себе. Људима беспомоћним, усамљеним, којима пут није освијетљен. А понекад је само једна свјетиљка довољна да ријеши све наше проблеме. Причала ми је о људима који се крај ње сретну. Често не обрате пажњу ни на сами сусрет, ни на њу. Али понекад, ти се људи упознају, заволе, замрзе, и кроз тај однос постају другачији. Промијене се – неријетко, постају гори људи него што су били прије сусрета.

Причала ми је свјетиљка о малом човјеку који се једне кишне ноћи спотакао поред ње. О малом човјеку око којег је била тама, човјеку који наизглед није имао разлога и воље за устајањем. О човјеку којег је обасјала њена свјетлост. О сада великом човјеку који је одлучан стао на ноге; човјеку који је спреман да испуни свој сан.

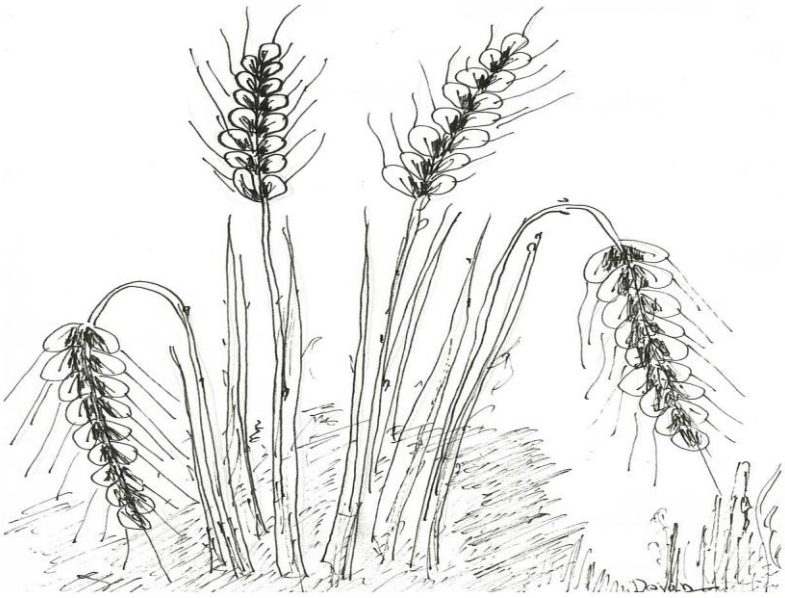

Василије Боровић, Іл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:
Дејан Аџовић, Іе

* * *

Тишина. Мрак. Хладноћа. Тек понеки фијук вјетра знао је да разбије мирноћу. Свјетлост једне уличне лампе води битку са мраком. Узалуд. Види се како полако нестаје. Њени посљедњи трептаји су, чини ми се, нешто најјаче што сам икада видио.

А видио сам много живота на измаку.

Једном листу, као мени, све је већ унапријед одређено. Можда је то и највећа несрећа која неки живот може задесити. Није вам остављено много – осим да своја сидра подесите у правцу вјетра.

Те јесени лампа и ја смо имали много заједничког. Било је то моје прве јесени (у свијету листова, она обично буде и посљедња). Ударци вјетра су ме оборили са гране. Слијетања нису удобна, али свјетлост лампе ми је ублажила пад. Секунди тишине који су након тога услиједили били су пријатнији него што сам очекивао. Затим сам одлучио да се представим. Лампин глас био је промукао, и тужан. Да нисам лист, вјероватно бих заплакао. Објаснио сам јој како само чекам да будем нагажен копитом неког коња, или малим ђоном веселог дјетета. Дјеца су толико задовољна звуком који произведу нагазивши суви лист, ни не размишљајући колико је то поломљених костију. Затим је услиједила њена несрећна прича. Рекла ми је како је ова улица некада била пуна људи, како су јој се дивили и колико су јој били захвални. У мору оронулих лица, био је и један пјесник. Често је долазио ноћу.

Људи су мислили да је полудио. Гледали су га како говори сам са собом. Никад нису сазнали да није био сам. Сјео би на хладан бетон испод ње. Она би причала, а он записивао. Чинило ми се, из њене приче, да су то биле двије најсрећније душе. Онда је он морао да оде. Лампа је била свјесна тога да је млад, да треба да иде, да он нема шта да тражи у крају гдје све мирише на смрт. На растанку јој је рекао да јој је написао пјесму. Дао јој је ријеч да ће због те пјесме сви знати за његову лампу. Но, то није могло спријечити да се лампа од туге разболи.

Тако је лампин живот окончан. Тренутак у ком се запитала гдје ли је сада пјесник, био је и њен посљедњи трептај. Нисам дочекао да се поново упали. Остао сам сам, у мраку, суочен са двије несрећне судбине.

Настасија Радоњић, Іл,

шк. 2015/16. г.

ОТВАРАЊЕ СВИЈЕТА...

„PUT UMETNOSTI JE NEIZVESTAN, VARLJIV I TEŽAK”

Sanjala sam sinoć čudan san. San o nekom lijepom svijetu, o svijetu umjetnosti. Nije bio kao ostali, čula se tišina koju niko ne čuje. Osjećala se kao da je tu, a nigdje je nema, neopipljiva je.

Umjetnik nije i ne može biti svako. On ima dušu, osjeća, preživljava, stvara... Ima moć da svoje unutrašnje, veličanstvene, tužne osjećaje prenese pokretom, glasom, rukom. Mi se divimo njegovoj umjetnosti, ona nas tjera da osjetimo nešto. Kroz njegovo djelo prolazimo i zalazimo u intimu razmišljanja koja on nosi u sebi. Djelo koje je stvorio ne izgleda uvijek lijepo, ali nas tjera da osjetimo nešto lijepo.

Svaka vrsta umjetnosti ima svoj poseban način izražavanja... Svaku doživljavamo na drugačiji način. Na mene i moju dušu najviše utiče likovna umjetnost. Oduševljenje mi izaziva sama pomisao na to kako neko može da svu svoju tugu ili radost prenese na papir i natjera nas da osjetimo sve što on proživljava.

Unutar umjetnika se odvija stvaralački proces... Obično osobe koje su najzatvorenije imaju najveći spektar boja u svojoj glavi. Ljudi ih ne razumiju, ismijavaju ih i šale se sa njihovim osjećanjima. Umjetnik sve to pamti. Čuva. Svaku rečenicu, misao, pokret, duboko u sebi. Puna svega, njegova duša traži način da se izrazi, da izbaci sav jad i tugu iz sebe. Njegov put prelazi sam sa sobom, u vlastitom tijelu. Bori se sa željom da umre sam u sebi. Izlaz sa tog krivog puta pronalazi u umjetnosti. Data mu je mogućnost da se izrazi, a mi u njegovom izrazu uživamo.

Umjetnost nije stvorena da izgleda lijepo. Stvorena je da nas natjera da osjetimo nešto što do sada nikad nismo.

Varja Vučeljić, If

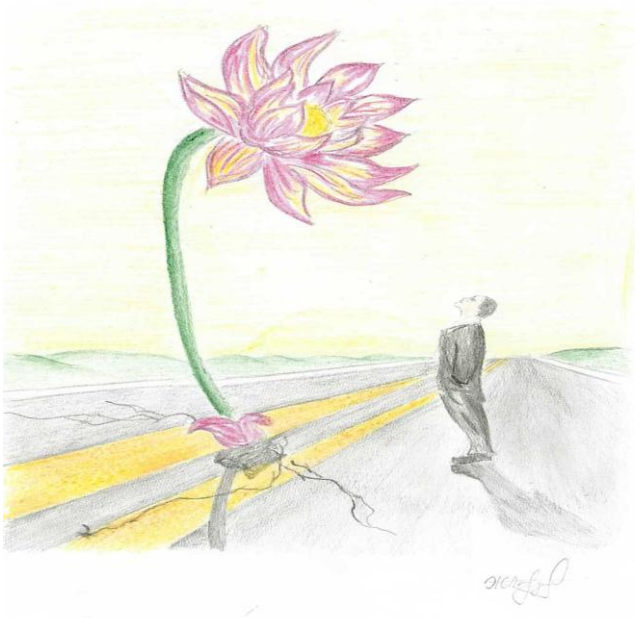

Mala izložba „Znaka”:
Željka Anđušić, IVa

ИЗМЕЂУ КОРИЦА МОЈЕ ОМИЉЕНЕ КЊИГЕ

Живимо у времену у којем књиге, као основни темељ знања, полако бивају заборављене и замијењене модерним „сурфовањем“ по интернету. Све је мање оних који би издвојили макар и сат времена, освјежавајући своју душу једном добром књигом.

Одрастам у таквој средини, али понекад сједнем и наградим себе, избјегавајући да се похвалим некоме јер прича о књигама у друштву бива исмијана. Слушао сам о томе зашто треба читати књиге и понашао сам се као и моје друштво. Али, праву моћ читања спознао сам у књизи „Човјекова судбина” Михајла Шолохова. Дотакао сам се многих животних питања, али оно важније од садржине је осјећај који сам имао када сам завршио са читањем. Не може се описати ријечима. У предјелу груди вас нешто стеже, рекли бисте нешто, али вам је јасно да је боље да не причате. Као када сте са дјевојком, стојите пред љепотом, и ћутите. Дао бих све да су дјевојке као књиге, да се не можете разочарати, већ само одушевити, не можете бити никада на губитку, већ само бити искуснији и паметнији. Ако вас већ занима, књига се састоји из више прича у којима је заједнички мотив тежак живот људи и преокрети у животу.

Један човјек ми је рекао да су књиге као огледала, да у њима видимо оно што у себи носимо. Јесте тако. У њој сам видио похлепу људи, вјечиту тежњу за новцем, себичност која је карактерисала и мене. Осим што ме је преваспитала, научила ме је да су људи вјековима исти, да живе као да никада неће умријети, а онда умиру као да никада нијесу ни живјели. Да троше здравље како би стекли новац, а онда троше новац како би вратили здравље. Можда нам је Бог подарио разум, али нам је много тога и узео.

На крају, остаје нада да ће, и поред бројних фактора који утичу на будућност књига, остати људи који ће и даље давати најбољи дио своје интелигенције како би човјек на тренутак побјегао из сурове стварноси и обогатио своју душу. Јер сви имамо права на љепоту.

Александар Мијајловић, Іл,
шк. 2015/16. г.

* * *

...Ја се поново проналазим, кад год осјетим да сам и сама себи помало страна. Уздишем дубоко, шумно, док ми странице устрептало шуште под прстима. Склапам очи и јасно видим деветогодишњу Јелену (сад се већ она чини далека, јер то је било прије много

књига и много искустава) како стеже „Оштрицу” у руци, радознала и жељна да проба нешто забрањено, нешто „за одрасле“. Носталгично почињем да читам.

У свијету књиге све налазим онаквим сам га прошлог пута и оставила (па и себе). Прича се не обазире на старомодни концепт оквира и пажљивог увођења читаоца у радњу, већ ме наглавачке убацује у напету сцену борбе у првом поглављу, симболично насловљеном „Крај”. По ко зна који пут упознајем Логена, кроз његове дијелом ироничне, дијелом уморне и равнодушне опаске којима себе забавља, суочен са готово сигурном смрћу. Наслућујем у њему нешто трагично (мала сам још да схватим шта, али наслућујем). Тек кад порастем разумјећу да је измучен човјек, кога цијелог живота прати сјенка људи које је убио и имена које је за себе створио, и да је касно схватио да је она његова казна. У контрасту са варварским животом који води, у њему има дубине филозофске мисли. Иако то себи не признаје, схватио је да никада неће моћи да чини добро, и често се замара мислима о себи, свом животу, и томе шта би било кад би било.

Његова највећа слабост је што тако лако налази утјеху у самообмани, ријечима: „Човјек може да се промијени”. Сувишно је рећи да он то никада не успије.

„Оштрица” припада епској фантастици и садржи магију и мистичне догађаје, као што би се на први поглед рекло. Међутим, оно што је фасцинантно је да је магија у овој књизи само симбол моћи. Њоме се не добијају ратови нити мијења свјетски поредак – то се чини уз помоћ новца, стратегије, утицаја и много, много стрпљења, па је свијет ове књиге као одраз нашег у огледалу – бљеђи, мањи, на степену развоја касног средњег вијека, али власт је једнако корумпирана, људи су једнако беспомоћни, а живот једнако суров, мада на много очигледније начине него у стварности у којој живимо.

Када се сад осврнем, можда није било паметно изложити деветогодишњу мене овако мрачном штиву. Упркос (или можда баш захваљујући?) њеном суморном тону и песимистичном приказу људске природе, ја сам у овој књизи налазила утјеху у најтежим тренуцима, али није ми зато омиљена. Оно што је далеко важније је да ме је она натјерала да размишљам – о животу, о добру и злу, о људима, о себи. Није толико утицала на моје ставове колико ме је охрабрила да их изградим, а са њима и себе као личност. Подсјетила ме је зашто је читање највећа и најзначајнија љубав у мом животу, и зашто би требало да буде свачија – читањем постајем особа која сам одувијек жељела да будем.

Јелена Ђуровић, Іл,

шк. 2015/16. г.

„СОНЕТ О ЦВИЈЕЋУ” П. КАЛДЕРОНА де ла БАРКЕ

„Сонет о цвијећу” је умјетничка лирска пјесма која припада епохи барока. Главне карактеристике ове епохе су нагомилавање стилских средстава, сложена и симболичка значења и људска минорност спрам свијета. Врста стиха је једанаестерац, рима је обгрљена, а главни мотив краткоћа живота.

У првој строфи, лирски субјекат описује кратак животни вијек цвијећа. Асиндетом „процвату, јутром, изненада“ постигнута је експресивност. Изненада процвјетају, а умиру као „шака јада“. Цвјетови су персонификовани („уснуће у крилу хладне ноћи“), а епитети у овој строфи су: „ведра (чистоћа)” и „хладна (ноћ)”. У другој строфи је очигледно поистовјећивање цвијећа и људи, персинификована је боја која изазива небо својом дугом, која може представљати пролазност (свака боја карактерише једно годишње доба). Главни мотив треће строфе су персонификоване руже, чије се пупљење може поредити са рађањем човјека. Четврта строфа доноси главну идеју дјела, и остварено је поређење човјека са цвијетом. Ситан је, и нема сврху. Као руже које цвјетају да би увенуле, тако се и људи рађају да би умрли. Све је пролазно, и свему дође крај. Читаву пјесму карактерише градација мотива пролазности, љепоте, али и неминовне смрти. Да би се допринијело конкретизацији кратког животног вијека цвијећа и људи, контрастно су постављени мотиви цвјетања и умирања.

Да су се кроз човјечанство људи водили мишљу да се сва њихова сврха своди на тренутак кад им тијело покрију земљом, не бисмо далеко догурали. Та идеја убија људско у човјеку. Рађају се и цвијет и мрав, па немају моћ да промијене свијет. Постоје, продуже врсту, умру. Нас ум одваја од примарног инстинкта. Само тога нисмо довољно свјесни. „Будемо и прођемо, а не знамо шта смо све могли бити и учинити.“

Настасија Радоњић, IIл

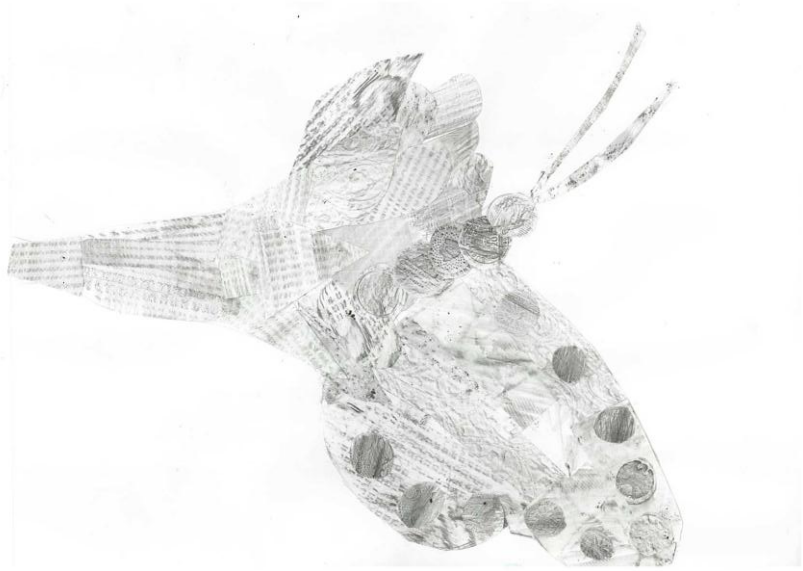

Мала изложба „Знака”:

Лана Поповић, IIј

АКАКИЈЕ АКАКИЈЕВИЧ КАО ТИП МАЛОГ ЧОВЈЕКА И АНТИЈУНАКА

Капути. Различитих боја, дезена, кројева. Само обични одјевни предмети који нам ријетко завређују пажњу. Ипак, у животу Акакија Акакијевича један капут био је много више од тога.

Акакије Акакијевич Башмачкин – као да му је са те три ријечи одређен карактер, судбина, животна прича. Мали човјек за преписивање. Страхује од било чега новог, одбацује све што излази ван граница његовог монотоног свакодневног живота.

За друштво у ком живи, не могу пронаћи ниједну похвалну ријеч: укалупљено, ограничено. Средина која почива на зависти и предрасудама. Људи се означавају чином, положајем, капутом. Препричавање непријатних ситуација из туђих живота као једини извор забаве. Одличан начин за олакшавање сопствених проблема, лијечење личног незадовољства. Јер, зашто тражити проблем у себи, када га је много лакше пронаћи у другом? Они ће исмијати све што није стандард, све што је различито.

Риђокос човјек ониског стаса био је управо то – различит, исмијан и несхваћен. Издвајањем покушава побјећи од њему тешко разумљивог свијета, у који се никако не уклапа. Био је то штит, одбрамбени систем, чамац помоћу којег се одржава на површини, начин на који се одупире утицају средине.

Није се осврнуо ни на један подсмијех, ни на једну ријеч која му је изговорена. Држао се свог посла, свог живота и става. Радовао се ситницама. Себи је пронашао срећу у нечем тако малом као што је капут.

Заправо, то и није било тако мало, напротив. Он по први пут излази из монотоније свакодневице. Сам ствара нешто ни из чега.

Успио је. Сада је на њега ред да се радује и да слави. Али како? Како када нас чињеница да живот није бајка у таквим тренуцима увијек пронађе? Како је живот према неким људима тако неправедан? Како су људи тако сурови? И на крају: зашто се ја толико чудим?

Његово друштво је и ово друштво. Као још мало дијете, спознала сам извјештаченост и грубост свијета. Сусрећем је свакодневно. Зашто се онда чудим?

Јер кријем од себе истину да ће ме вријеме стопити са околином, да ћу бити иста као сви.

Минеа Капиџић, Іл,

шк. 2015/16. г.

* * *

Акакије Акакијевич је усамљени, понижени чиновник и веома емотиван човјек. Његов највећи непријатељ је његова средина и бездушно друштво које га исмијава.

Знам да би требало да га критикујем, али ја га ипак разумијем. Писац му је додијелио улогу чиновника васпитаног да се потчињава и извршава обавезе, а не да размишља о смислу онога што ради. Зато када му предложе задатке који подразумијевају основну логику, он почиње да се нервира и долази до закључка да је боље да му дају да нешто препише. Његов духовни живот је такође ограничен и једноличан као и спољашњи. Он не жели превелику раскош. Њему је хладно, а и његов посао захтијева да долази у капуту. Потреба да сашије нови шињел за Акакија постаје огроман задатак који је тешко испунити. За њега шињел постаје много више од обичног капута који свима брзо досади. Као за сиромашно дијете које жели нову играчку из разлога да би га богата дјеца, која је већ имају, више цијенила. Али да ли стварно мора да буде тако? Да ли је бол љепота? Да ли ће заиста бити боље након што добијемо оно што желимо? Акакије је у шињелу видио смисао живота. Оно што није знао је да ће му тај исти шињел донијети хладну смрт.

Та чињеница ме јако растужила. Одрицање од нормалног начина живота за њега постаје животни циљ. Акакијева срећа је кратко трајала, свега један дан. Шињел су му украли и све непријатности које су се десиле након тога он то није могао да преживи. Разболио се, и убрзо умро. Скроман и штедљив човјек који се веселио малим стварима није заслужио овакав крај.

Гогољ је показао да главни јунак никоме не жели зло и да има право на своју личну срећу. Једноставно, због свог слабог карактера био је принуђен да води „мали живот“ са „малим потребама“. Мали, неважни људи могу бити јунаци или антијунаци, зависно из које перспективе их посматрамо. И они који на први поглед изгледају јачи и паметнији, који исмијавају Акакија, у ствари су још нижи од њега, и ограниченији.

Не можемо да бирамо какви ћемо се родити, али треба да радимо на томе да будемо бољи, да будемо пажљивији једни према другима. Мали људи понекад могу да ураде велике ствари: да покажу да и они постоје.

Ива Перишић, Іл,

шк. 2015/16. г.

* * *

За оне који се у приповијетки „Шињел“ посебно проналазе и за оне који се то само праве, да би у својој околини испали паметнији, или можда из неких других разлога, титуларни чиновник Акакије Акакијевич је „стваран човјек“, „јунак радничке класе“ или „особа која живи у свима нама“. Додуше, задњи исказ нећу у потпуности одбацити јер сам, признајем, и ја једна од особа које се слажу са њим. Ипак, Акакије је један обичан лик у једној релативно обичној приповијетки.

Од главног лика, од човјека који је добио част да буде најбитнија а понекад и једина тема неке приче, очекивали бисте да буде допадљив великим масама, просјечним људима или макар својим споредним ликовима (осим, наравно, својим непријатељима, ако их има). Укратко, очекивали бисте да буде као и остали главни ликови, да може да постоји могућност да баш он искочи из шерпе кувару који главне ликове прави, а као састојке има физичку љепоту, важност у друштву, младост, материјална добра и, наравно, срећан (барем) почетак и крај живота. Очекивали бисте да „заслужује“ да буде главни лик, по неким комерцијалним стандардима писања прича. Током „прављења“ Акакија, онај кувар вјероватно није пазио, и у њега је ставио састојке које би обично ставио у шерпу за прављење „негативних ликова, који на крају приче морају умријети“.

Акакије је, као што је већ поменуто, био чиновник, чија је, очигледно, једина сврха током живота била да преписује документе и плаћа поправке панталона, ципела и шињела. Када на његов живот не бисте гледали кроз наочаре које одстрањују саосјећање или било какве емоције, односно ако бисте на њега гледали као Спартанац, заправо бисте схватили да је његов живот изузетно празан и тужан. Након тога бисте наочаре скинули, и почели да размишљате о томе како бисте ви били усамљени и невесели да имате његов живот. Запитали бисте се каква то снага постоји у Акакију која га сваког дана спречава да буде такав, и која му дозвољава да у миру и без брига преписује своја акта чак и када дође кући. „Како је могао да остане тако равнодушан док из дана у дан добија коментаре о себи и свом старом шињелу“, запитали бисте се. Али ви никада не можете бити сигурни да је он био хладнокрван и равнодушан свих тих година. Штавише, ја бих прије помислила да је био мизернији и усамљенији много више него што ви мислите да бисте били. Можда је претпостављао да то како се осјећа, и што о нечему мисли или није битно, или је погрешно. Можда је имао снагу да своја размишљања не покаже, али није имао снагу да их нема. Мислим да нико од нас нема такву снагу. Све је то, наравно, под једним великим „можда“ јер за Акакијева размишљања не зна нико до он сам, и Николај Васиљевич Гогољ.

То је један од разлога зашто сам ја присталица тврдње да свако од нас у себи носи макар и најситнији могући дио господина Акакијевича. Можда толики дјелић да га, осим свијета, ни ми не можемо одмах пронаћи, али он увијек некако исплива на површину и обавијести нас да постоји, ето, чисто да бар ми то знамо.

Акакије је хтио да се уклопи у околину. Не могу порећи да му је због новог шињела било пријатније и удобније, али толике осмијехе и узбуђење није изазвао један капут. Акакије је био срећан јер ће коначно бити на истом нивоу као и сви остали, биће прихваћен, биће дио друштва. Није он крив што је хтио да се уклопи. Околина нас од рођења учи да треба да будемо исти и да треба да мрзимо другачије од нас. У почетку се можемо не слагати с тим, можемо пркосити тим неписаним правилима свијета, али с временом им се покоравамо и учимо или да их прихватимо и да заборавимо да смо икад мислили другачије, или да вјешто кријемо неприхватање, као утицајна личност или Акакије Акакијевич. Иако је „лошија“, ја бих изабрала прву могућност, иако ми се до читања „Шињела“ више допадала друга. То говорим зато што, ако изаберемо другу, неко вријеме ће нам добро ићи. Од свијета ћемо сакрити своје незадовољство и нелагодност, а онда ћемо почети да посустајемо. Неки се можда од пропасти могу спасити, а други не.

Мали људи свом свијету и својој околини нису битни све док не умру, или чак ни тада. И можда ће људи који морају да их као неживе посјећују (ако ти људи постоје) то доживљавати само као обавезу. Они су, упркос томе, веома важни неком другом свијету и неком другом друштву, који из његове патње (иако је то можда себично) уче како да од себе направе бољег човјека, бољег главног лика који тако уопште не изгледа, а „главнији“ је од многих других, „стереотипнијих” главних ликова.

Јулија Ђоковић, Іл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:
Итана Булатовић, IVи

* * *

Много је људи који живе „нечујни и невесели и миле као сјенке, као вријеме и сати, не чује им се ни смијеха ни плача, и тек кад умру, сломљени и увели објаве црни посмртни плакати да су и они са нама живјели”.

Акакије је био управо један од ових „људи сјенки“. Његов живот сводио се на просто преписивање докумената, повученост и немогућност да се издвоји од остатка свијета или изазове пажњу. Савјесно је радио свој посао, а затим нестајао, као да избјегава контакт са околином и дешавањима у њој. Осјећао је удобност у томе што је био непримијећен и што није био довољно битан да подигне погледе својих колега. Својом отуђеношћу, доприноси томе да постаје обичан шраф у систему коме припада.

Међутим, не би требало да сву кривицу припишемо систему, већ и самом Акакију, који је дозволио да он управља његовим животом, чинећи га испразним и бесмисленим. Замислите некога од ваших ближњих како се слијепо препушта контроли једног апарата, не чинећи ништа како би побољшао свој живот и учинио га вриједним? Био је отуђен и проналазио задовољство у обичном шињелу. Живјети животом чији се смисао огледа у капуту исто је што и смрт, јер живот је битка, која је за Акакија већ од самог почетка била изгубљена.

Одмах по куповини новог шињела, однос колега се мијења, показујући сурову реалност, како тадашњег, тако и живота данас, гдје господари материјално. Он није лик чије бисмо особине прижељкивали, напротив, један је од оних које посматрамо као обичне листове које ћемо искористити, и касније бацити као да их никад није ни било.

Присуство оваквих људи можда нам не значи пуно, као ни њихова осјећања, која с временом покушавају да сакрију, јер закључе да су погрешна, или да чак сметају. Не можемо знати колико Акакија Акакијевича има, јер смо, као и сви остали, заузети собом и себи сличнима. Осим ако смо и сами Акакије, а ни тада не знамо да јесмо.

Ксенија Бошковић, Іл,
шк. 2015/16. г.

* * *

Кроз лик Акакија Акакијевича, Николај Васиљевич Гогољ приказао је свакодневна дешавања у животу малог и небитног човјека, који се налази на дну „ланца исхране“ у великом бирократском систему, тада веома снажном у Руској империји.

Акакије је мали, сасвим небитан дјелић једног колосалног бирократског система, „дресиран“ тако да никада не помисли да може бити нешто боље, или чак неко бољи. Акакије је био оно што је и радио – гомила бројки и слова на папиру, ништа више од тога.

Његова искривљена свијест му не дозвољава да се некоме или нечему супротстави. Сама помисао на неки љепши детаљ у животу је луксуз, осим ако га нека ситуација, тежа и озбиљнија него иначе, не „натјера“ на то. Када је Акакије схватио да његовом старом шињелу нема спаса, он је морао набавити нови. Тада је пожелио, пошто му се указала прилика, да има нешто посебно. Када је бирао материјале за свој нови шињел, чак се дрзнуо да помисли да на њега стави крзно од кунице, али пошто оно бјеше прескупо, није га могао купити.

Када је нови шињел био скројен, он је за Акакија представљао смисао живота. Људи су почели да га примјећују због шињела, али сви који су се због њега „узбудили“ заправо су се подсмијавали Акакију и ономе што шињел за њега представља. То такође доказује да су сви остали чиновници скоро исти као Акакије, мали и небитни, али своје проблеме и немоћ накратко забораве када се подсмијавају Акакију јер је у горој ситуацији од њих. Акакије се можда може описати као особа која има животну сврху да другима олакшава њихове напорне животе, иако он тога и није свјестан.

Фантастични мотив на крају приче, тј. повампирење, ту је да представи оно што мали и обични људи мисле – да се бирократија може побиједити само ако се деси чудо. Али ни натприродна дешавања нису ништа промијенила, јер када је стражар замало ухватио Акакија у покушају да са господских леђа скине још један капут, Акакије се више никада није појавио.

Андрија Стругар, Іл,

шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:

Нада Кнежевић, IVа

* * *

Акакије Акакијевич једна је од оних особа које пролазе кроз туђе животе неосјетно и непримјетно. Чак и када би на њега неко обратио пажњу, остављао би утисак неугледног, обичног човјека који није тога вриједан. А, истини за вољу – Акакије Акакијевич се није ни трудио да буде другачије.

Акакије Акакијевич био је само још један завртањ − мада беспрекоран − у бирократском апарату, сасвим обичан чиновник, којем би се поклањала пажња колико и каквоме псу луталици који зна само за животарење, и мисли да му боље и не треба. Посао чиновника као да је заправо био његов позив, који је објеручке прихватио, без икакве намјере да се то промијени, чак и када би му се пружила прилика. Једноставно, он би сваког дана радио потпуно исти посао са истом мотивацијом као и првог дана – којег се нико не сјећа, јер Акакије Акакијевич као да је увијек био ту – невидљив и непримјетан.

На његову жалост, монотонија се морала промијенити. Приближавала се зима, која је у Санкт Петербургу увијек тешка, а Акакијев је стари капут прегазило вријеме. Морао се купити нови, те је његов живот добио смисао, сврху. У његовим је очима сада постојао жар који није могла угасити ни хладноћа Санкт Петербурга – она је тај жар, напротив, све више распиривала. Ово су били набитнији дани у његовом животу, дани у којима је радио свој посао још боље и обичније, али у толикој мјери да би му се поклањала потпуно иста количина пажње као и раније.

Акакије је био неко ко би се помирио са свим чиме би га живот напао, без икакве намјере да узврати, или макар да претрпи примљени ударац. Све што би излазило из оквира његове свакодневице представљало би за њега превелик ризик, на који се није навикао, нити је имао прилику за такво што. Његову одлучност да врати шињел многи могу тумачити као један сасвим логичан потез, али за малог и превише обичног Акакија Акакијевича то је био врхунац одважности који је представљао борбу на живот и смрт, те је његов жар у очима и даље био ту. Нажалост, тај жар угасила је хладноћа човјека велике висине, која је за Акакија Акакијевича била виша од планине којој се не види врх. Њему се, тражећи врх те планине, на чијем је подножју био, угасила сва воља за повратком свог зноја и мукотрпног рада који је уложио, те му је од висинске разлике било толико лоше да му је позлило. То је био тренутак када је изгубио наду за повратак шињела, и тренутак у којем је Акакије Акакијевич истински умро. Његово је тијело постало бездушно, и представљало је само љуску у којој се некада налазио човјек, толико обичан да је за друге то било необично.

Акакије за мене није само обичан, измишљени лик. Он и даље као пас луталица животари око нас, невидљив и нечујан. Каткад се нађе и у нама самима, само га треба – пронаћи.

Василије Боровић, Іл,

шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:

Ива Милатовић, IVд

* * *

„Шињел” је једно од најпознатијих дјела Николаја Гогоља. Оно показује право лице човјечанства, описује друштво помоћу примјера једног човјека. Знајући то, очекујемо да је наш јунак невјероватан, посебан – јер тако иду приче, зар не?

Али „Шињел” није било која прича –„Шињел“ је приповијетка, и као таква, она не смије да лаже. Акакије није посебан ни у каквом смислу. Он није снажан, нема другачију перспективу. Неважан и непознат, он је антијунак не због морала, већ због тога што је по природи чиста супротност архетипу јунака – илити хероја. Он је мали, не у стасу, него у уму и духу. Јадан, патетичан и замјенљив, он је један од многих ситних људи на дну ланца исхране људског друштва, било оно монархија или демократија. Акакије је само зупчаник у опакој машинерији која је бирократски систем – ситан, неважан предмет, један од многих исто тако лако замјенљивих, који се неминовано окреће, без могућности да застане, да проклиза. А Акакије, као прави зупчаник, не размишља о својој улози, задовољан својом позицијом, неспособан је да уради нешто компликованије, чак ако је то „компликованије” најједноставнија промјена падежа и којег слова. Као посљедица, да би приуштио најобичнији капут, Акакије мора да почини велике жртве. Док пратимо Акакија како штеди зарад шињела, долазимо до истог сазнања као један од Акакијевих младих колега. Док нам је прије Акакијев живот био комичан, једним чином, једном акцијом, схватамо колико је патетичан и жалостан, и у процесу нам он постаје симпатичан. А жртвовање, одрицање, муке и наде и мали снови какве Акакије никад није имао, дају шињелу моћ – моћ промјене. За Петровича, човјека малог колико и Акакије, али незадовољног тиме, шињел је шанса да покаже свијету да и он умије да ствара, а не само да крпи. За Акакија, шињел је још важнији. Он му даје сврху у животу, нешто друго осим преписивања. Што више чека, то му је шињел важнији – од каквог ће материјала бити, какве боје, које крзно... Иако га још није ни добио, шињел нема само практичну, већ и естетску функцију. Сама мисао о шињелу довољна је да му утиша глад, да га учини живљим, одлучнијим, и чак „ дрским“ и „ расејаним“. Његова човјечност се показује у тој жељи, тој опсесији – шињел није само комад тканине и крзна, он је симбол, отјелотворење апстрактног, смисао постојања! Шињел му омогућава да пређе између свјетова, између таме и свјетла, распада и раскоши, јада и богатства. Али његова срећа не може дуго трајати – за тај злочин, ту једну ноћ уживања у свјетлу и богатству које није његово, прво је понижен, па нападнут, а онда отјеран када се пожали. И без шињела за који се толико везао, он слаби – прво духовно, а онда физички, док не умре. И нико не примијети да га нема, све док случајно не угледају колика је хрпа папира на столу, а и то се лако ријеши – није тешко замјенити

зупчаник. Али иако шињела више нема, сјећање (јер он је симбол, а симбола моћ није у изгледу, већ у томе шта буди у глави) омогућава Акакију незамисливо – да прокуне неког важнијег и већег од њега, макар у сну. А тај чин – клетва малог човјека који је увијек био послушан, повезана са кривицом великог који може да приушти да се исмијева другима, успијева да подигне леш из земље и да га повампири. И тако, индиректно, шињел даје свом власнику оно што овај није могао имати у животу. И мада је тај створ Акакије особа онолико колико је леш, то је довољно да се људи запитају како су поступили, макар на трен.

Али, авај, вампир је ипак Акакијева сјенка. Иако је неко вријеме био примјећиван, ускоро је заборављен. Појављује се други вампир, коначно цементирајући чињеницу да је Акакије само један од многих малих и незначајних људи.

Сергеј Павловић, Іл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”

* * *

Приповијетка „Шињел” има за централни мотив лик и живот Акакија Акакијевича. Иронично, он је приказан као неважан човјек без посебних квалитета или достигнућа. Кроз однос руског друштва према овом пасивном појединцу, Гогољ мајсторски дочарава трагични аспект људске природе, с таман довољно хумора да ублажи осјећај горчине који неизбјежно остаје у устима.

На почетку приповијетке је, као узгредно, дат опис Акакијевог изгледа – *малог* раста, *помало* богињавог лица, *помало* рић, он је од оних људи што тихо клизе кроза живот, ничим не привлачећи пажњу. Према њему животне прилике и петроградска клима нису имале милости, а и, на крају, зашто би?

Чињеница да је Акакије добио име по свом оцу наговјештава да је већ од самог почетка свога живота толико неважан да нема ни сопствено име. Чак ме и његово презиме, Башмачкин, навело да замислим човјека који је цијелог свог вијека под нечијим ђоном.

Међутим, прије његовог имена, сазнајемо његов чин. У друштву у коме живи он је у потпуности одређен етикетом „*вјечити титуларни савјетник*“, а самим тим престаје да буде *особа*. Без икога блиског ко би га посматрао као људско биће, претвара се у нешто мање, у вриједног мрава који на уму има само рад, и према коме се односи посвећено и с љубављу. Његове колеге мисле о њему (у мало вјероватном случају да им је он икада на памети) као о канцеларијском бескичмењаку који се не заузима за себе и ничим не заслужује поштовање. *Уосталом,* мисле они, *каква је он то будала, да не жели више од јадног положаја који има? Шта ми имамо заједничко с њим? Ха, па он ни нормалног шињела нема, испрљан долази на посао, нема храбрости да заврши реченицу, а сједи у истој канцеларији с нама! Чиме он то има да буде задовољан?*

То је оно што ме је фасцинирало у овом дјелу, и што Акакија чини малим човјеком – он својим животом *јесте* задовољан. Живи исто из дана у дан – као ситан човјек, ситних мисли, без амбиција. Једва да може себи приуштити оно основно у животу, а ипак нема стремљења ка нечему другом јер није у стању да ради ишта осим преписивања, нити то жели. Наиме, титуларне савјетнике систем „програмира“ да не *жуде* ни за чим, лишени су *циља* у животу, осим рада, а Акакије је савршен производ система.

Из ових разлога, потреба за новим шињелом уздрмаће га и из коријена промијенити његов живот. Помисао да ће имати нешто што жељно ишчекује и за шта се жртвује буди у њему осјећај сврхе и неуобичајену одлучност. Шињел је, на неки начин, Акакијев бунт (једини за који је за живота способан) против система, против испразног живота, проживљеног без успона, падова, узбуђења и свега онога што нас заправо чини људима. Свјестан да је учинио свој шињел вриједним тако што је у њега улио дио себе, своја надања и

одрицања, он га носи као што витез носи свој гиздави оклоп, као да је у овај драгоцјени одјевни предмет ушивено и његово самопоуздање.

Нажалост, Акакијева срећа је кратког вијека; живот га брзо и свирепо спушта на земљу. Након што му је шињел тако изненада и неповратно отет, Акакије у очајању одлучује да предузме нешто. Схаватамо да је шињел извукао оно најбоље у њему тек кад по први пут у животу покаже *карактер* у жељи да га пронађе. Ипак, он је предуго живио покоравајући се ауторитету да би се сада могао промијенити, и без шињела брзо блиједи његова новооткривена храброст. Како је читав живот проживио а да никог не увриједи, његова крхка психа не може да поднесе да га важна личност, по положају вртоглаво високо изнад њега, с таквом силином прекоријева и понизи. У посљедњој фази оплакивања шињела, Акакије се од туге и шока разболијева и умире, предвидљиво и без борбе. Њега нико не оплакује.

Акакијев лик драматично се мијења послије смрти. Нема више ни живот који би могао да изугуби, што му даје храбрости да се бори против неправде која му је нанијета. Сада су улоге замијењене и он, у својој одмазди, тлачи бирократе и важне личности онако како је сам био потлачен. Усљед тога, у финалном ироничном обрту, и сам постаје позната и важна личност. Овим Гогољ показује колико је крхка илузија моћи и ауторитета, и колико лако сви, суочени са неким „важнијим" од себе, постајемо Акакије.

Јелена Ђуровић, Іл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака": Нина
Два лица пријатељства

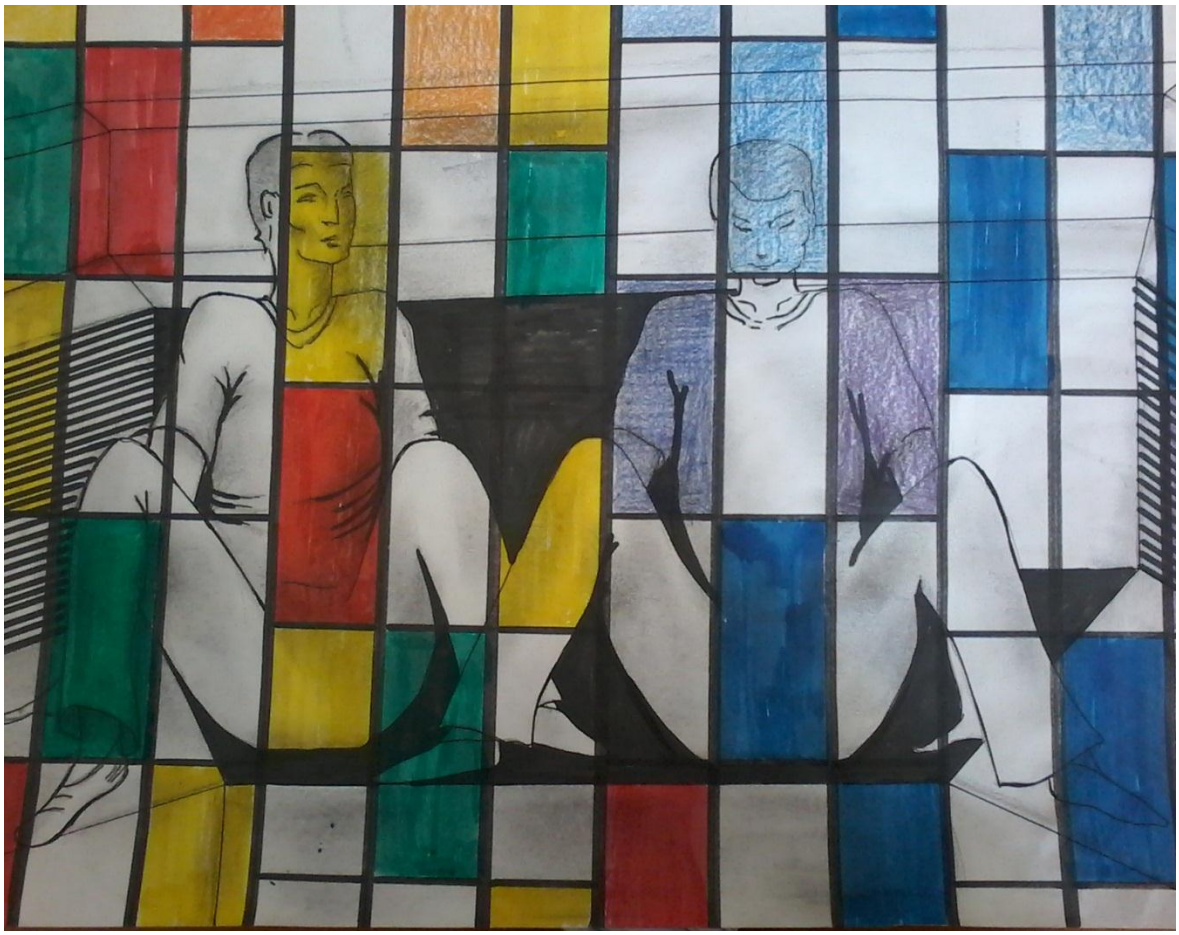

ПИСМО КОЈЕ НИЈЕ ПРОЧИТАНО ЈЕ КАО САН КОЈИ НИЈЕ САЊАН
(М. Павић)

Човјек је од свог настанка, чак и без писма, покушавао да цртежима на различитим подлогама овјековјечи неке ситуације у животу које је сматрао битнима, схвати несхватљиве, умилостиви божанства. Управо те симболе можемо сматрати претечом данашњег писма, а читаве цртеже малим књижевним дјелима.

Немамо сви таленат за писање дјела која ће одушевити широке народне масе, али смо ипак сви некада имали ону малу свеску, звану дневник, гдје смо још као дјеца записивали нама битне догађаје, чувајући их од заборава. То је оно чему сви тежимо, и ми мали обични људи, и они чија дјела радо читамо сваки пут испочетка.

„Књига вриједи онолико колико је људи прочита", реченица је коју смо сви макар једном у животу чули. Са овом реченицом можемо да се сложимо, или не. Увијек ће бити добрих књига које ће из неког разлога бити помало заборављене, али и оних које ће због маркетинга постати бестселери. Број читалаца мање је битан, јер ће упркос томе свака имати свог.

Да ли непрочитана писма уопште постоје? Вјероватно да: чим не знам за њих, непрочитана су. Непрочитано се заиста може поистовјетити са сном који није сањан, са мишљу никада изреченом. Једном рјечју – непостојећим.

Мирјана Перишић, IVб,
шк. 2015/16. г.

Са креативних радионица

PISMO LJUBEZNOM HARALAMPIJU DOSITEJA OBRADOVIĆA

U pismu poslatom prijatelju Haralampiju, može se vidjeti da je Dositej Obradović bio pravi prosvjetitelj, motivisan ni slavom ni bogatstvom, već ljubavlju prema znanju i svom narodu.

U prvom pasusu, Dositej informiše prijatelja da se preselio iz Halea u Lajpcig. Zbog čega? Da bi i tu (očigledno, niti se seli prvi put, niti to radi iz drugih razloga no dosad) stekao znanje. Još važnije, planira da ostane najmanje godinu dana i objavi knjigu na narodnom jeziku, kako bi je mogli razumjeti svi, a ne samo učeni i bogati.

U narednom pasusu, Dositej otkriva da ne traži nikakav dobitak od svoje knjige, već samo dovoljno da plati sumnjičavog tipografa. E, da je više ljudi poput Dositeja! I danas – ili, bolje rečeno, posebno danas – previše ljudi će prije odabrati pun novčanik nego da jednom pomogne jednoj osobi, a kamoli čitavom narodu ako to nekako ne utiče na njih. Dositej ne planira da piše samom sebi pohvale, nego želi da hvali druge, one od kojih je primio znanje, da upozna srpski narod sa mislima lijepim kao cvijeće (ako su misli poput biljaka, onda je tada Balkan bio potpuno prekriven korovom). „Pogledajte Evropu", kaže Dositej (što će se govoriti i vijekovima kasnije, kad on bude samo prah i pepeo, a njegova djela se i dalje štampaju)! Tako razvijeni, a svi, seljaci i mudraci, govore istim jezikom! Nemoguće da su te dvije stvari nepovezane! Kako da narod napreduje kad je sve znanje skriveno, pisano na jeziku koji razumiju samo bogati i besposleni! Naravno da su govedari i svinjari nesposobni da ga nauče, kad rintaju od jutra do mraka! Neće staroslovenski propasti, neće biti prognan u zaborav, kao što nije ni latinski! Ali „učeni" narod odbija da se koristi razumom i slobodnom voljom voljom što im je Bog podario, već se kao mazga drži starog, nepraktičnog načina života, birajući sigurnost umjesto napretka. Kao što kaže, žitelji Balkana svi govore istim jezikom. Pa zašto onda ne bi i pisali jezikom koji svako razumije!

„Sovjeti zdravoga razuma" (Kako bi se inače i zvala ova knjiga? Nikako – sama njena priroda zahtijeva ovakav naslov!) namijenjena je svima koji razumiju srpski jezik i žele da prosvijetle um i poboljšaju narav, bez obzira na vjeroispovijest, jer se to ne gleda u „današnjem veku prosveštenom" (ili bi barem tako trebalo da bude). Nema te vjere koja propovijeda zlo, čiji bogovi traže nepravdu. Ali u svakoj vjeri ima pokvarenih, tamnih srca, toliko ispunjenih ljubavlju i brigom za same sebe da prosto nema mjesta za druge (koji govore u ime bogova), koji izvrću svete riječi, pljuju na sopstvene zakone zarad svojih ciljeva, dok se prozivaju svecima. Ova knjiga nije za takve, kao što njen pisac nije takav. Jedino što je njoj važmo jeste da ispuni Dositejev san, da raspali žud za znanjem u mladim srcima, da svako pripada svijetu razuma.

Na kraju, Dositej pokazuje nevjerovatnu hrabrost. Spreman je da prihvati poraz, da stoji uza svoj rad, svoje ideale, čak i dok propadaju – njemu je više nego dovoljno da mu ljudi zapamte grob, i da znaju da je volio svoj rod.

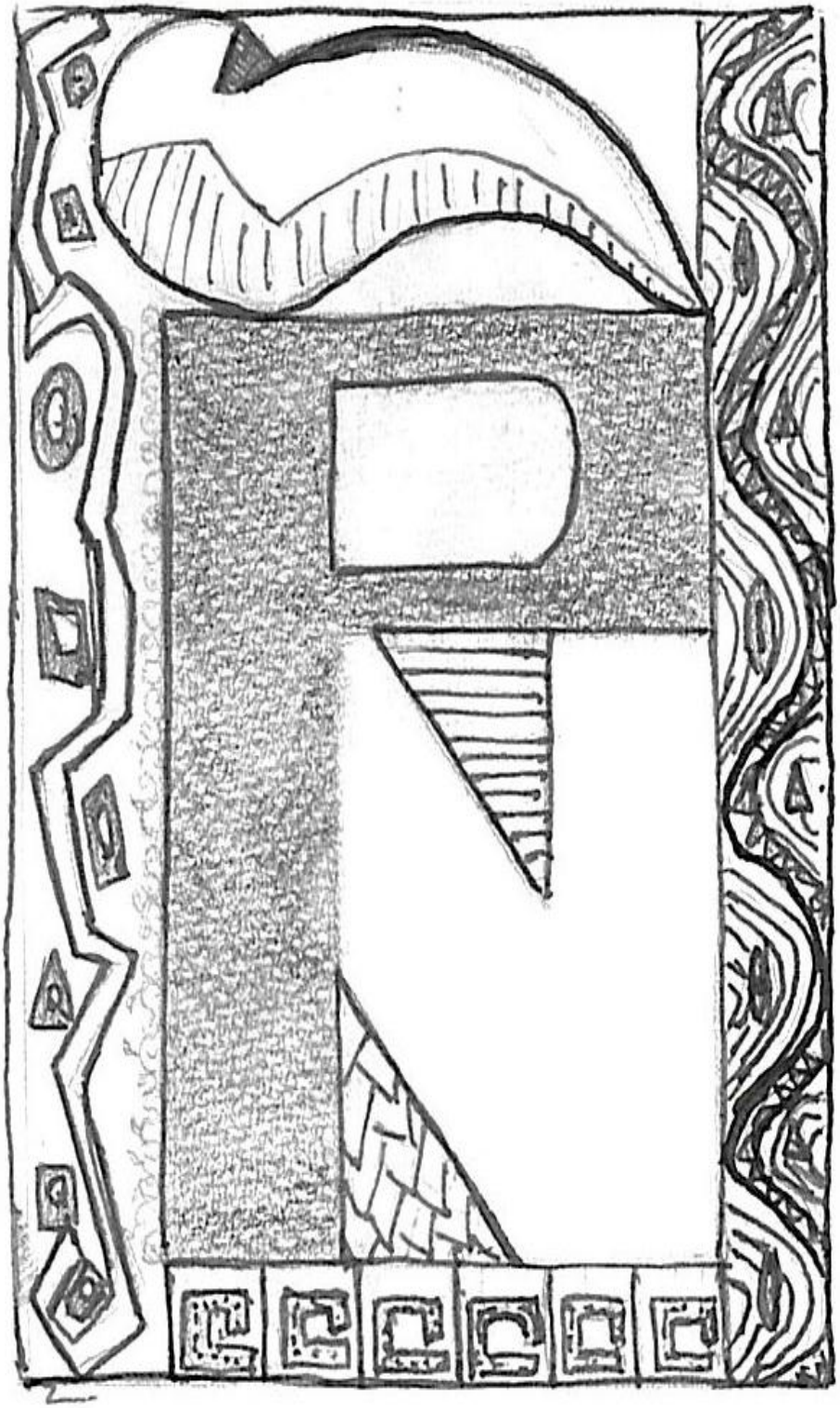

Mala izložba „Znaka":
Nikola Ristić, IIII

* * *

Доситеј Обрадовић је био човјек који је у своје вријеме имао улогу потпоре и који је пружао изузетну помоћ при образовању и поучавању народа са наших простора. Његово Писмо Харалампију, иако му то није намјена, показује колико је, као истински просвјетитељ, заиста желио и колико је пажње и труда улагао током година путовања, да што више научи, спозна и све своје знање подијели са својим народом.

Писмо које је Доситеј упутио свом пријатељу примјер је духа периода у књижевности који називамо просвјетитељство. То није био емоцијама богат период, нити се кроз књижевна дјела покушавала превазићи природа да би се запањили и заинтересовали читаоци.

Осамнаести вијек.

Југоисточна Европа.

Све велике земље, попут Њемачке, Италије и Француске, превазишле су, али не и заборавиле, латински и развиле књижевност на народним језицима, а српски народ се још увијек служи својим старим језиком, који је мјешавина руског и старословенског, а који обични људи не разумију. Доситеју Обрадовићу је оваква ситуација падала још теже, јер је „својим очима" видио да је стање у Западној Европи другачије.

Планира да напише поучну књигу, и то на народном језику, којим се служе „и житељи црногорски, далматински, херцеговски, босански..." Од изузетне важности је да се његово дјело „Совјети здраваго разума" одштампа и изда, и зато Доситеј тражи помоћ свога пријатеља.

Мисао је Доситејева, можда зато што је био ван држава Балкана, да књига може послужити свима, којег год да су „закона". Вјероисповијест уопште није била битна у доба просвјетитељства, зато што људи сами бирају да буду зли, непоштени и неправедни; ниједна их религија не учи да буду такви.

Од неописиве користи, односно, „ползе" било би када би житељи свих области у којима се говори истим језиком имали књигу која је написана на њиховом народном језику, који сви могу разумјети, и због тога се лакше образовати, читајући је.

Дјела Доситеја Обрадовића „донијела" су просвјетитељство на ове просторе и допринијела су „буђењу" људи. Њихова критичност, моралистичност и поучност биле су путоказ становницима свих узраста и свих „закона" на овим просторима.

Сада када је прошло много година од штампања „Совјета здраваго разума" и „Живота и прикљученија", поново постоји празнина, али се не показује ни трачак воље за обновом оног „буђења" које је Доситеј подстакао. Изгледа да нам је данас потребан други дио „Совјета

здраваго разума”, или ћемо потпуно заборавити да и књигу, а и здрав разум (ваљда) већ имамо.

Јулија Ђоковић, IIл

* * *

„Писмо љубезном Харалампију” први је објављени текст Доситеја Обрадовића. Писано је славеносрпским језиком и припада епохи посвјетитељства, а специфично је по томе што није књижевно дјело, већ писмо Доситејевом пријатељу, у коме он износи своју намјеру да изда књигу на српском језику, наводи разлоге за то, и образлаже своје ставове о значају језика за један народ.

У првом, уводном параграфу, Доситеј „даје на знање” свом пријатељу да намјерава штампати књигу у Лајпцигу, и одмах износи главни мотив за то – добробит свога народа. Ријечима „с помоћу Бога и којега доброг Србина”, он одмах наговјештава да су му од Харалампија потребна средства. Примјећујемо да Доситеј користи русизме, као што је „полза“, што можемо приписати његовом образовању из црквених књига на рускословенском језику, у дјетињству, у манастиру Хопово.

Тема другог параграфа је штампање и садржај књиге. Доситеј сматра да ће бити јако корисно за јужнословенске народе да могу прочитати мудре мисли европских филозофа и писаца, што је типично просвјетитељска идеја. Такође је евидентна Доситејева скромност и пожртвованост – он не тражи никакву накнаду за то што чини.

Главни мотив трећег параграфа је народни језик и начин на који он доприноси образовању. Доситеј узима за примјер просвијећене европске народе, међу којима је живио током својих бројних путовања. Свесрдно се залаже за увођење народног језика јер схвата колико је важно да књижевност, и уопште образовање, буду доступни свим друштвеним слојевима, па и сељацима, како би земља напредовала. Он је просвјетитељ у правом смислу те ријечи, јер се бори против мрака незнања који црква користи још од средњег вијека, не допуштајући коришћење других језика осим црквеног, који обичан народ нема прилику да научи. Затим истиче како увођење народног језика не мора да значи смрт старих језика.

Мотиви које налазимо у четвртом параграфу су разум, напредак и корист. Истиче се како је за човјеков напредак неопходно да буде рационалан и свјестан свијета и прилика, и да бира оно што је корисно и за опште добро.

У петом параграфу, први мотив је заједништво свих Јужних Словена и једнакост свих људи. У томе се огледа Доситејева ширина – он не оцјењује људе по вјери или социјалном статусу. Сматра да сваки човјек може бити добар, а као главни узрок људске злобе види неразумност, недовољно образовање и љубав према себи. Представља свој циљ и оно што жели да постигне – да помогне у образовању младих људи и унесе у њихова срца љубав према учењу и Богу.

Као завршну мисао, наводи како није сигуран у успјех свог подухвата, али да ће му бити довољно ако је имало помогао свом народу и ако остане запамћен као човјек који је волио свој народ, и посветио свој живот његовој добробити.

У овоме се писму види зашто је Доситеј Обрадовић био толико велик просвјетитељ, и тако значајан за српски народ. Иако ми се на први поглед учинило као сувопарно и архаично, сада схватам праву вриједност овог писма и његових просвјетитељских идеја, које су, чини ми се, сажете у реченици: „Језик има своју цену од ползе коју узрокује.” Ово ми говори о жељи да се ради све што је у нашој могућности за унапређење живота људи, о стављању човјека на прво мјесто у свијету, и о томе да се прошлости не треба грчевито држати, већ да увијек треба гледати напријед.

Јелена Ђуровић, IIл

Са креативних радионица:
Стефан Митров Љубиша

KANJOŠ U MOM RUKOPISU

„Vjeruj mi, neznana delijo", reče Furlan, „taj dužd za koga ćeš ginuti, jednaki je dušmanin i meni i tebi."

Kanjoš ustuknu. Osjećao je da je ovaj čovjek u pravu. Značenje Furlanovih riječi odavno se, kao u magnovenju, naziralo u njegovoj svijesti. Izjava njegovog protivnika duboko ga je pogodila. Odjednom, pred očima mu se smračilo, a srce steglo kao pritisnuto nekim nevidljivim obručem. To je bila jedna od onih užasnih spoznaja koje nas pogode kada ih najmanje očekujemo. Furlan mu nije rekao ništa što već nije znao. Ipak, riječi ovog strašnog stvorenja do kraja su mu razotkrile svu uzaludnost njegove misije.

„Vidim", nakon izvjesnog vremena ćutanja i pažljivog posmatranja Kanjoševog izraza dodade Furlan, „ti nisi kao oni koje treba da braniš. Hrabar si, mali čovječe." Furlan spusti svoj ogromni mač i odgurnu ga daleko – gotovo do mjesta gdje se spajaju obala i morski talasi. „Ti si došao da gineš, ne da ubijaš. Ali ja sam pravedan. Pružam ti šansu da pobijediš. Evo!" On raširi ruke i pogleda Kanjoša, podrugljivo se smiješeći. „U tvojoj sam milosti i nemilosti. Ubij me ako misliš da će te to učiniti herojem!"

Kanjoš Macedonović je bio užasnut. Najednom su pred očima počele da mu se smjenjuju različite slike. Ovaj čovjek koji mu nije ništa skrivio. Ogromna, drvorezom ukrašena vrata Mletaka koja se, jedna za drugim, zatvaraju pred njim. Onaj pratilac koji se odavno vratio svojoj kući... Njegovi Paštrovići u ropstvu. Sjaj predivnog proljećnog sunca na oštrici njegovog mača. Furlan koji leži mrtav pred njim.

Nebo je bilo kristalno čisto kada se vraćao nazad. Zaista, bilo je najljepše doba godine. Gledao je svoj odraz u mirnom, plavom moru.

Nije se Kanjoš Macedonović tada vratio u Paštroviće. S vremena na vrijeme, nekom trgovcu ili skitnici bi se učinilo da ga je vidio kako drumuje dalekom Španijom, hladnom Rusijom ili da plovi širokim Sredozemljem pogleda uperenog negdje daleko, daleko... Čak i danas, sanjarima se onih čudnih dana može pričiniti Kanjošev srčani i hrabri lik kako luta tamo, negdje kod voljenog Drobnog pijeska.

Srna Koprivica, IIIg

Са креативних радионица: „Илијада”, Настасија Радоњић, IIл

PETAR II PETROVIĆ NJEGOŠ: „GORSKI VIJENAC” – DRAMSKI ELEMENTI

Petar II Petrović Njegoš jedan je od najznačajnijih pisaca sa prostora Crne Gore. Rođen je 1813. godine na Cetinju, gdje je proveo djetinjstvo. Umire 1851. godine u Italiji. Pored toga što je ostavio važnu zaostavštinu koja je postala nacionalni pečat naše države, on je bio i vladika. Za njegovo obrazovanje i kulturni napredak najzaslužniji je njegov učitelj – pjesnik Sima Milutinović Sarajlija. Njegoš je bio poliglota, jako obrazovan i dubokouman čovjek čija djela danas predstavljaju sintezu jednog vremena, tradiciju jednog naroda i univerzalnu istinu života. Najpoznatija su: „Gorski vijenac”, „Lažni car Šćepan mali”, „Ogledalo srpsko”, „Luča mikrokozma” i mnoga druga.

Ovo djelo je prvi put štampano u Beču 1847. godine. Za ovu godinu vezuje se i nezvanična pobjeda Vukove reforme. Tada je Vuk Karađžić preveo Novi zavjet, izdata je zbirka pjesama Branka Radičevića „Pesme“i objavljeni su filološki spisi Đure Daničića „Rat za srpski jezik i pravopis“.

Prvi naziv djela bio je „Izvi iskra”, a onda je promijenjen u „Gorski vijenac”. Simbolika prvog naslova se ogleda u dilemi Vladike Danila. Riječ vijenac iz sadašnjeg naslova se konotira kao vijenac mučeništva i žrtve. Riječ gorski je u ulozi gordog epiteta žrtveništva i on nudi ekspresiju odvažnosti i ponosa ljudi sa ovih prostora. Donekle se simbolika naslova može povezati i sa geografijom Crne Gore.

Ovo djelo pripada epohi romantizma i ono je sastav epskih, dramskih i lirskih elemenata - pripada hibridnom žanru. Dramski elementi se uočavaju u spoljašnjoj strukturi djela kroz kratki stih i podjelu na skupštine. Kratki stihovi daju djelu himničan ton i kondenzovan izraz, a upravo to je postupak kojim pisac sabira simbole koji nude prostor za filozofska tumačenja. Stih je prije svega lirska kategorija, međutim, Njegoš je stvarao pod uticajem antičke drame i to se ovdje jasno vidi.

Spoljašnja struktura djela sačinjena je od tri skupštine. Djelo počinje posvetom prahu oca Srbije – Karađorđu. Nakon nje slijedi skupština održana na Trojčindan, zatim skupština održana na Gospođindan, Badnje veče i na kraju Novo ljeto. Kroz ove djelove razrađena je tema – dilema Vladike Danila, a povod za temu jeste bila istraga poturica.

Kao još jedan dramski element izdvajaju se likovi. Glavni lik jeste Vladika, dok su sporedni likovi, ne manje važni u komponovanju teksta, glavari (Vuk Mandušić, knez Janko, knez Rogan, Vuk Mićunović...), ženski likovi (Radunova žena, Baba vještica, Fatima, Anđelija, Ruža Kasanova i sestra Batrićeva) i Iguman Stefan. Djelo počinje Vladičinim monologom, a zatim se susrećemo sa glavarima koji imaju jasan stav o centralnom pitanju – istrazi. Da bi se razriješila dilema Vladike Danila, nakon druge skupštine se pojavljuje lik Igumana Stefana koji kroz opise ludijeh premijenah

(najvećih binarnih opozicija u prirodi) objašnjava princip trajanja i istinu života – često nedokučivu. Njegov govor opravdava ono što će Vladika teško odlučiti – da treba sprovesti istragu.

Sljedeći dramski element jeste Kolo. Ono u djelu predstavlja ostatak antičkog hora.

Kolo je glas naroda i pored dramske funkcije ima i epsku ulogu jer se može uporediti sa sveznajućim pripovjedačem. Kolo je dio naše tradicije, jer se na raznim svetkovinama i svečanostima narod okupljao u kolo, krug, gdje su se pjevale epske narodne pjesme uz razne melodije koje su izvođene uz gusle. Zahvaljujući epskoj funkciji Kola, mi saznajemo neke elemente istorijskog konteksta. Jedan od takvih elemenata jeste i izdaja Vuka Brankovića, koja nije potkrijepljena istorijskim podacima.

Dramska napetost se ispoljava kroz misli Vladike Danila. Njegova razmišljanja su sveobuhvatna i dubokoumna. Ona su rastrzana jer su izraz humanizma, moralnih i religijskih načela i obaveze. Upravo kroz ovu sferu djela se prožima napetost, ne dramske radnje, već dramske misli.

Dramska jedinstva su narušena. Zbog toga ovo djelo nije drama, međutim, to je samo jedan od razloga. Radnja se odvija na Cetinju (u šatorima i u crkvi). Vremenski se odvija mnogo duže od jednod dana – što je uslov jedinstva vremena. Ovo su odstupanja i od antičkih kompozicionih načela drame koja je uveo Aristotel.

Dramski element su i didaskalije – opet sa izmijenjenom funkcijom. One imaju ulogu metaforičke karakterizacije. Kroz ovaj sinkretizam se uočava bogatstvo i zanimljivost djela u stilskom pogledu. Pored ove, didaskalije imaju funkciju da informišu čitaoca o mjestu i vremenu radnje.

Ovo djelo je jedno od najvećih pisanih bogatstava naše zemlje. Od neprocjenljive je vrijednosti jer čuva tradiciju tri kulture: islamske, mletačke i crnogorske. Filozofsko bogastvo daje djelu autentičnost. Ono nudi čitaocu misaoni prostor koji će mu pružiti mogućnost da sagleda suštinu života kroz neke sasvim neprimjetne prirodne procese. Važno je znati da se rastrzanost misli o životu u životu ogleda sad, u ovome vremenu kroz tajanstvena kretanja prirode. Čovjek je minijatura i zrnce stvaralačke ruke, ipak, u njemu se lome suprotnosti istine, u njemu se stapa univerzum.

Milica Đukić, IIh,
2015/16. g.

PSIHOLOŠKI REALIZAM U ROMANU „ANA KARENJINA” LAVA N. TOLSTOJA

„Ana Karenjina” je pisana od 1873. do 1877. g. U te četiri godine, Tolstoj je uspio da na papir stavi sva svoja razmišljanja i znanja o ljudskoj psihi, prvenstveno ženskoj. To je romanu donijelo reputaciju jednog od najznačajnijih romana u istoriji književnosti.

Odakle početi? Od kog lika? Tolstoj je, pored Dostojevskog, najznačajniji predstavnik psihološkog realizma.Veliki dio njegovih likova je pažljivo iznijansiran, i njihova razmišljanja i odluke su detaljno prikazane. Ironija je što to nije slučaj sa grofom Vronskim, likom koji je umnogome oblikovao sudbinu glavne junakinje. Pa, hajde da počnemo od nje!

Na početku, prikazana je kao čestita žena i majka, čija se privlačnost ogledala u smiješku i sjaju u očima. Početak kraja za porodicu Karenjinih desiće se prilikom Aninog pokušaja spasavanja druge porodice. Tako ona odmah dobija naklonost čitalačke publike. Za tako plemenit čin – to se i očekuje.

„Mi nismo ništa više od onog šta odaberemo da pokažemo“ (citat iz serije, nebitno koje). Ali se da primijeniti u Aninom slučaju. Ana Arkadijevna Karenjina, ugledna gospođa iz Petrograda, požrtvovana i nesebična kad je u pitanju njena porodica. Kako je to vješto napravljena i još bolje nošena maska!

Ubrzo, ona biva skinuta, ali korak po korak. Prvo, zavodila je Vronskog iako je znala da se sviđa Kiti. Jedno od važnijih pravila prijateljstva je prekršeno. U tom trenutku, mi ne znamo šta se u Ani dešava. Nedugo zatim, Tolstoj predočava njena osjećanja. Nemojte me pogrešno shvatiti! Nemam ja ništa protiv prave ljubavi, ali način na koji je Ana pokušala to da riješi... Stvarno sebično!

Ona je bila ekvator, a njen muž polarnik. Njoj je trebala ljubav, nešto da učini da se osjeća živom. Ali, da li ljubav zaista uzima svu pamet? Ne, ne bez pomoći ljubomore, zavisti, histerije i posesivnosti, što se jasno kod nje vidi.

Kako vrijeme prolazi, njena mogućnost racionalnog odlučivanja se eksponencijalno smanjuje. Između ostalog. Tu su još i nesebičnost, obzir, dobrota. Kakva majka ostavlja sina i odlazi na višemjesečno putovanje sa ljubavnikom?! Da, pisac je prikazao njenu dilemu. Uvjerljivo. Maestralno. Sukob dvije ljubavi. Dvije glavne vojske. Ali ljubav prema Vronskom je imala saveznika. Iracionalnost. Pohlepu. Potrebu da u jednom čovjeku nađe sve što je svojom voljom i svojim postupcima izgubila.

Ana se vraća u Petrograd. Sukob u njoj eskalira. Blizu je sinu, a zna da pred njegovim ocem ne smije da se pojavi, jer je prema njoj bio korektan i velikodušan više nego što zaslužuje.Vidi ga nakratko, ali to je još više razdire.

U međuvremenu, rodila je ćerku. Dijete Vronskog. Kažu da je ljubav majke prema djetetu najsnažnija. Mala Ana je trebalo da bude kruna ljubavi. Ali Ani kruna nije trebala. Davno je prestala da se osjeća kao kraljica.

Tu je, čini mi se, Tolstoj zakazao. Uopšte nije motivisao nedostatak materinskog nagona. Bio je zauzet nečim drugim. Bio je zauzet rastućom posesivnošću kod glavne junakinje, koja je provodila vrijeme izmišljajući svađe, umišljajući misli Vronskog i ljutila se na njega zbog toga. Razgovori između dobre Ane i nestabilne Ane, njih dvije i umišljenog Vronskog, Tolstoj umjesno predočava. Veoma dinamično. Međutim, smanjuje se vjerovatnoća da će se njeni postupci moći opravdati.

Ni ne mogu, ako pitate mene. Ona jeste bila izopštena iz društva. Ali nije bila ni prva ni posljednja. Da je shvatila da je ona Vronskom ljubav njegovog života, da je manje mislila o drugima, sada bismo možda pričali o dinastiji Vronskih.

Ipak, možda Ana nije tako ni loša. Spasila je jednu porodicu; uništila jednu porodicu. Izgleda da je samo održavala ravnotežu.

Dimitrije Karanfilović, III

Mala izložba „Znaka”: Nikolina Boljević, IIa

ŽRTVE NEČISTE KRVI I DRUŠTVENIH PRILIKA STAROG VRANJA U STANKOVIĆEVOM ROMANU

Draga moja nerođena, pišem ti iako meni moji preci-krvnici nisu pisali. A trebalo je. Možda je bolje znati svoju sudbinu, možda to donosi šansu da nešto promijeniš. Teška je to priča, ljubavi, kao i sam život, ali ti si moja unuka. Razumjećeš.

Strašno je kada se desi da u isto vrijeme proradi nečista krv i kolo sreće nastavi da se okreće pa bogati čorbadžija počne da zavisi od svojih slugu. Tada jedan otac krade sreću svoje kćerke, prodaje je i troši. Strašno je kada jedna majka prestane biti majka. „Oh, zar ne znaš šta je? To je. Sudbina zar", govorila je. I protiv sudbine nije išla. Ali je išla žena krhka i ružna, „žena koja moli, žena koja kleči". Zajedno sa njom u moj život ulazi muškarac ljubavi i čiste, i kobne. Koji je volio kada otac nije. Više od zlata, ugleda i tradicije. Dovoljno da ode. Njegov iskrivljeni odraz, uvrijeđeni dječak, nije. Poštovanje prema meni utopilo se u nečistoj krvi, poniženje je nadvladalo ljubav. On je mučio dok je žena koja moli umirala. I sve je to tako užasno!

Sada sjedim u ovoj tuđoj kući, igram se sa pepelom sivim kao kamenčići na pruzi gdje je nekada skončao nečiji život, pepelom bez iskri. Oko mene ova strana bića prolaze, žive, ne dozvoljavaju da zaboravim. A ja tako želim da se više ne sjećam. Dječakove ruke koja klizi iz moje dok mu obećavam sebe, dječakove ruke koja me udara. Oca koji me prodaje za novi kaput. Amama kada je sve bilo gotovo i kada shvatam da će nedostižno ostati nedostižnim. A najviše pokušavam da odagnam svoj osjećaj poslije očeve uvrede dječaka. Tada sam znala da će se moj svijet urušiti, a nisam mogla ništa. I ponekad, samo ponekad, uspijem da zaboravim.

Tada se sjetim kapije moga dvorišta i onih riječi slađih nego najljepša muzika: „Čija je?" Sjetim se pogleda zavisti i poštovanja. Sjetim se njega – nestvarnog i neprežaljenog. Nekada je neko rekao da smo sve što ljubimo stvorili sami. U pravu je bio. Onaj koji ne postoji ne može da izda, napusti, muči. Uvijek je savršen, snažan, moj, voli me. Kao što ja volim tebe, iako te ne poznajem. I želim ti samo jedno, ako želja pale ljepotice ikome znači. Ne, ne želim ti da si srećna. To bi bilo uzaludno, znam da ćeš se roditi da patiš, stradaš i da budeš grešna. Želim samo da preko tvojih uvijek vlažnih i strasnih usana ne pređe riječ koja ruši dostojanstvo i kojom prestaješ biti nedodirljiva, iznad svih. Jer voljeti i biti srećan – to nije za nas. Ni za koga od nas.

Zato te molim, Sofkice, ne kuni me. Oprosti…

Srna Koprivica, IIIg

MOTIV ŽENE U POEZIJI MODERNE NA JUŽNOSLOVENSKIM PROSTORIMA

Južni Sloveni sa evropskom književnošću hvataju korak tek sa pojavom prosvetiteljstva (u osamnaestom vijeku). Moderna kao pravac javiće se krajem devetnaestog vijeka i obilježiće prvu polovinu dvadesetog. Njeni predstavnici će obogatiti južnoslovensku književnost, ali sve je počelo promjenama na polju kulture. Najveći pomaci desili su se u Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji. Krajem devetnaestog vijeka svijest ljudi počinje se mijenjati, dok se sva dešavanja pomjeraju ka Beogradu kao kulturnom centru. To će izroditi beogradski stil. Srpska moderna je u samom početku bila obilježena uticajem francuskih pjesnika, međutim, to će se jako brzo promijeniti stvaranjem sopstvenog i osobenog stila.

Novina vrijedna pomena je pojava i razvoj književne kritike. Kao najpoznatiji kritičari tog doba izdvajaju se Jovan Skerlić, Ljubomir Nedić i Bogdan Popović (koji je tvorac čuvene teorije „red po red"). Nedić je u svojim kritikama bio analitički nastrojen; Popović je intenzivno posmatrao ponašanje osnovnih gradivnih elemenata poezije u bogatom kontekstu; dok se Skerlić prepuštao, u početku isključivim, naučnim analizama, a kasnije i impresionističkim – koje se, same po sebi, mogu smatrati umjetničkim djelom.

Na polju poezije pojavili su se neki od najznačajnijih pjesnika južnoslovenskih prostora: Jovan Dučić, Aleksa Šantić, Milan Rakić, Vladislav Petković Dis, Sima Pandurović, Ivan Cankar ...

Proza i drama su procvat doživjele u Srbiji opusom proznih (Branislava Nušića, Borisava Stankovića) i dramskih pisaca (Petra Kočića, Borisava Stankovića). Što se tiče moderne na prostoru Bosne i Hercegovine, može se reći da je bila pod uticajem tradicije – što je onemogućilo veće pomake u odnosu na prethodno stvaralaštvo. Moderna Hrvatske bila je obilježena sukobom mišljenja starije i mlađe generacije, gdje su bile suprotstavljene ideje moderne i realizma.

Žena je neiscrpna inspiracija. Pjesnik ima pravo da je ponizi, da joj se divi ili je uvrijedi. Bez obzira na prirodu principa, žena zaista jeste povod za razmišljanje. Svaki pjesnik doživio je na svoj način, pa je raznim modernističkim postupcima atmosferu tog doživljaja pokušao prenijeti na čitaoce. Time djelovati na sklop moje duše, bilo je moguće.

U Dučićevim stihovima, žena je jedna uzvišena fikcija. Ona je čista i netaknuta, sjajna u blijesku mašte. Dučić je morao utrošiti pozamašan dio svog života da bi ženu podijelio na niti, a potom ih razjasnio. Tražeći tako po jednoj dubini, on je stvorio sopstvenu predstavu žene – koja je, naravno, idealna. Dučić obožava predstavu, dok nju samu ne voli. Ovaj odnos prema ženi može se uočiti u njegovim ljubavnim pjesmama („Pesma ženi", „Oči", „Veče", „Duša", „Simvol"). Kod ovog pjesnika žena nije glavni motiv, koliko je povod za divljenje ljepoti.

U Šantićevoj poeziji (npr. pjesmi „Emina”) žena je netaknuta slika okačena o neki veliki, ali daleki zid. Posmatrač može biti bilo ko, i krajnja granica njegove smjelosti jeste divljenje. Žena Šantićevih stihova je obojena orijentalnom tradicijom. Ona je ljupka, bez mnogo strasti, stopljena sa prirodom svoje avlije.

Rakić nudi neočekivan odnos prema ovom motivu. Žena satkana njegovim tonovima po malo čemu liči ženi Dučićeve ili Šantićeve poezije. Ona je obeščašćena i grešna. Jadna je dok stoji plačna i dok je sa strane zaliva ironija lirskog subjekta. Rakića ljubav ne nadahnjuje, ona predstavlja strast i nagon. To rezultira kratkotrajnim zadovoljenjem; žena, do maloprije tako lijepa, sada ostaje iskorišćena stvar. Ona je dodirnuta, okaljana i odbačena.

Žena je bila i uvijek će muškarcima biti uzrok i povod za stvaranje. Međutim, to je ne čini vrednijom. Dobro uvježbanim osmijehom, ona će te prećutno obmanuti.

Milica Đukić, III h

TEORIJSKA ODREĐENJA FRANCUSKIH PJESNIKA

Njena krunica se presijava na zlatnim sunčevim zracima. Krvavo crvena, okrutna, drska, a opet otmjena i posve nježna. Moderna.

Latice ruže moderne prvenstveno čine veliki francuski pjesnici poput Bodlera, Remboa, Malarmea i Verlena. Rembo je čini zanesenom, ipak zadržavši miran izraz i spontanost; Verlen je mistifikuje i pomalo sablažnjava; za njenu melodijsku sliku zaslužan je Malarme; dok Bodler piše uvodeći potpuno novu dimenziju – estetiku ružnog.

Bodler se može izdvojiti kao najznačajniji od književnika ovog pravca, kao pokretač svega. On majstorski opisuje i govori o motivima koji su do tada bili tabu tema, tako formira kontrastne slike u znaku oksimorona, pažljivo birajući sintagme kojima u fino iznijansiranim tonovima dovodi nakazno do savršenstva.

Nižući kontrastne slike i motive u svom djelu „Strvina”, on spaja nespojivo. Iako govoreći o nečemu mračnom, uspijeva da ostane pozitivan u svom izrazu. U atmosferu raspadajućeg leša i truljenja tijela dovodi nešto najživotnije – ljubav. Upravo je opisujući na ovakav način, daje joj potpuno novu dimenziju. Ljepota je, kako u Bodlerovom, tako i u stvaranju ostalih modernista predstavljena kroz ekspresivnost, sinesteziju, melodičnost, larpurlartizam, univerzalne analogije, estetiku ružnog, semantiku.

Ekspresivnost je kod njih često pojačana apostrofom, ali i opkoračenjima, kojima je ostavljen prostor čitaocu da djelo shvati i doživi na svoj način.

Tumačenjem simbolike njihove poezije moguće je zaći dublje u svijet ovih avangardnih umjetnika. Međutim, ne treba zaboraviti da su ovi pjesnici bili, prije svega, estetičari. Kao larpurlartisti stvaraju lijepo. Umjetnost radi umjetnosti. Estetizuju i najgnusnije motive, najstrašnije trenutke čovjekovog života, čineći ih nečim potpuno prirodnim, pravilnim i skladnim.

Univerzalnim analogijama, odnosno preciznim odabirom riječi, oni uspijevaju da, kao dobri poznavaoci ljudske psihe, izazovu iste emocije kod čitalaca. Ovaj postupak će odvesti na potpuno nov nivo, uvodeći sinesteziju čula. Obogaćujući djelo na ovakav način, oni objedinjuju sve aspekte lijepog koje posjeduje glavni motiv radi uvođenja u stanje ekstaze, radi približavanja doživljaja čitaocu.

Još jedna od karakteristika koja je konstantno prisutna u njihovom stilu je melodičnost. Postići će je odabirom riječi i slaganjem glasova, ali i opkoračenjima i pauzama. No, ono što se može istaći vjerovatno je ponovo semantičko. Vrlo čestim gradacijskim slikama uspijevaju da izazovu kulminaciju osjećanja prožetih u djelu – oduševljenje lijepim.

Svi ovi autori sa Bodlerom na čelu uspijevaju da izazovu jedinstveno stanje duha. Nesrećni, ukletni pjesnici tonovima svojih duša boje ispraznu tišinu života.

Sara Savković, IIIl

Mala izložba „Znaka”: Nina Komunikacija

STILISTIČKA ANALIZA BODLEROVE PJESME „STRVINA“

Bodler bio je francuski pjesnik, preteča i utemeljitelj modernizma, pjesnik koji je zapravo otvorio put ka modernoj književnosti. Sa osamnaest godina on piše prve pjesme i posjećuje boemska mjesta. Zbirku pjesama „Cveće zla“ objavio 1857. godine.

„Strvina“ je jedna od Bodlerovih pjesama koja će nam kroz svoje neobične, čak šokantne stihove pokazati suštinu prikaza estetski ružnog. On nam dokazuje kako se neprolaznost duha i ljubavnog osjećanja spoznaje kroz ružnu sliku konačnosti, raspada tijela prikazanog na vrlo iritantan, pomalo i neočekivan način.

Što se tiče strukture pjesme sastoji se od 14 katrena u kojima su prvi i treći stih po 14 slogova, a drugi i četvrti po 9. Rima je ukrštena i prema broju rimovanih slogova je ženska, tačnije dvosložna.

S obzirom na to kojom riječju je naslovljena pjesma i s obzirom na njeno značenje – leš, mrtvo tijelo koje su zahvatili procesi raspadanja, odmah u prvom stihu apostrofom „dušo“ kojom se sugeriše milozvučje, smirenost i ljubav u obraćanju voljenoj, dolazi do upečatljivog kontrasta. Već u drugom stihu, interpunkcijskim znakom „:“ najavljuje detaljan prizor zastrašujuće slike. U narednim opisima, ekspresivnost dostiže vrhunac. Pjesnik pokušava da korišćenjem ekspresivnih slika, sintagmi žvučno i vizuelno dočara ovu strašnu sliku. Karatkerističnim glasovnim sklopovima pojačava, pored ekspresivnosti i emocionalnost (npr: strvina gnusna, ucrvljana, otrovnoga vrenja, truleži, rastočenja, rasklinjaju, gađenjem snažnim, zunzorile su muve, utrobe gnjile, dronjke tobož žive, kao žuborov potok smeša brujala, vejač u rešetu komeša). Konkretno glasovnim spojevima str, gn, ucrvlj, vr, trlž, gađ, gnj, dronj, tačnije glasovima t, r, l, ž, č, đ, ž, z, nj, g pjesnik na najbolji način konkretizuje slike i budi u čitaocu snažnu emociju tj. da se pozabavi temom, da kroz kontrastne slike dokaže da ništa nije konačno, da ljubav ne umire, da je uvijek svježa, neprolazna, i time nadilazi ideju o smrti.

Druga strofa se nadograđuje na prvu i bliže opisuje položaj leša. Upoređuje ga sa ženom („kao što čini žena bludna“), a dominantni su epiteti: topla, nehajna, požudna. U narednoj strofi pjesnik uvodi motiv sunca koje je inače simbol života, rađanja, te u ovoj strofi očekujemo drugačiju sliku od one koja nam je pružena. Suncu je data druga uloga, umjesto da preporodi, ono ubrzava proces raspadanja grijući ovu gnusnu sliku:

„Sunce je nemilice po truleži toj peklo,
da rastočenja vreme skrati“.

Pjesnik uvodi motiv prirode, koja uzima ono što je nekad dala. Crtom u posljednjem stihu i sintagmom „stostruko da vrati“ zaokružuje se ova misaona cjelina. Sunce ipak prirodi vraća sve, Sunce i majka priroda prikazani su u suprotnim značenjima tj. simbolima, na taj način pjesnik se igra i stvara neke svoje simbole koje u kontekstu i uz pomoć vizuelnih prikaza otkrivamo.

Četvrtu strofu pjesnik počinje personifikacijom i opet uzima motiv prirode, ovog puta nebo („gledalo je nebo“). Zatim se vraća oksimoronima „divne kosti“ upoređujući ih sa cvijetom:

„Kako te divne kosti
rasklinjuju se poput cveta“.

Da li je moguće padati od klonulosti gađenjem obuzet ukoliko tu sliku gađenja prikazujemo rasklijanjem cvijeta kao simbola lijepog? Imenici „gađenje“ pridaje se epitet „snažni“ koji ekspresivno dodatno pojačava snagu kontrasta.

Petu strofu počinje akustičnim stihom i pojačava cjelokupan utisak prikaza nakaznog „zunzorile su muve“. Mijenja mjesto atributu kojem je mjesto isped imenice koju bliže opisuje, ali ovom inverzijom pjesnik akcenat stavlja upravo na atribut „gnjile“ karakterističnog glasovnog spoja koji suglasnicima g i nj pojačava ekspresivnost i silinu emocija. U drugom stihu sintagmom „čete sive“ insistira na vizuelnom utisku brojnosti crva, tj. intenzitetu raspadanja. Pjesnik ni u jednom trenutku ne zaboravlja ono zbog čega je tu - da pjeva o smrti, pa se trudi da pored akustičnih, orfatolnih i vizuelnih slika ne izostavi pominjanje leša i sada će to uraditi uz dronjke i okarakterisati ih tobože živim. Iritantno može biti tako uporno potenciranje slike truleži...ali opravdano. Pjesnik čitaoca često odvede u more opisa, a na kraju ga ipak zapljusne poput talasa bizarnim. Veznikom „i“ u sljedećoj strofi pjesnik nagovještava nadovezivanje na prethodnu. Sada crve imenuje sa „sve se to“, ova zamjena potvrđuje njihovu brojnost već viđenu u prethodoj strofi: „kao da množeći se živelo ovo telo“.

U narednoj strofi, pjesnik ovo poluraspadnuto tijelo naziva smješom koju upoređuje sa potokom ili vjetrom. Atributom „žuborav“ karakteristične zvučnosti, doprinosi ekspresiji. Primjećujemo i onomatopeju „ta je smeša brujala zvukom neobičnim“ upoređujući sa žitom koje se opet onomatopejski komeša. U ovoj strofi pjesnik pokušava da oživi mrtvu prirodu pridajući joj onomatopejske izraze (brujala, komešala) i na taj način doprinosi zvučnoj, vizuelnoj i akustičnoj dimenziji ovoj strofi.

U narednoj strofi pjesnik je najkreativniji pa uvodi motiv umjetnika i kroz umjetnički proces nastavlja prikazivanje centralnog motiva opisujući ga mutnim, starim, dalekim. Skica predstavlja početak nekog umjetničkog djela, samo naglašene crte koje vodi do savršenstva, a onda ide suprotnim smjerom i tom skicom nagovještava posljednju fazu raspadanja tijela.

Narednom strofom pjesnik nas zapanjuje govoreći da centralni motiv nije zapravo ljudski leš, kako ga je pjesnik pokazao i živopisno dočarao, već samo ispušten dio plijena jedne nemirne kuje. Pjesnik nas je neprimjetno zavaravao. Sad zaključujemo kakav efekat su imale one katastrofalne, užasne, čak nemoguće slike. Pjesnik je uspio da nas zaslijepi tim slikama. Kuja zapravo doprinosi naturalističkom prikazu života, lancu ishrane.

Posljednje tri strofe posvećene su ženi, pjesnik se vraća apostrofi. Budućnost voljene žene upoređuje sa strvinom koju mijenja đubretom, užasu punom gnoja, a zatim kontrasnim tonom tu istu ženu koju je maločas upoređivao sa đubretom, strvinom, oslovljala stihovima: „Sunce mog bića, zvezdo ti moja nepomična, anđele moj i strasti moja!“ Interpunkcijskim znakom „!“ pojačava emocinalnost i diktira mu tempo. Ovo milozvučno obraćanje dragoj ženi uz pomoć elemenata prirode u kontrastom sa đubretom, užasu punom gnoja, i sve to u jednoj slici, možemo shvatiti kao pjesnikovo priznanje ljubavi, ne samo ženi kojoj iskazuje ljubav, već i samom sebi. Narednu strofu pjesnik počinje priznanjem, potvrđivanjem svojih misli: „Da.“ Dokazuje ljubav kada već žali i osjeća buduću bol. On pati jer će i njegova ljubav završiti kao i svi mi i taj postupak dokazuje koliko je njegova ljubav jaka. Pjesnik glagol umirati mijenja glagolom leći i na taj način sebi ublažava bol, a nama pojačava utisak i vjerovanje u njegovu snažnu ljubav. Sada taj prizor pokušava ublažiti sintagmama „sočne trave“, „cvetove sjajne“ a zatim se vraća toj gadosti koju osjeća upotrebljavajući glagol „buđati“ koji konretno opisuje prizor.

U posljednjoj strofi pjesnik po drugi put uvodi motiv crva, ali ih sada drugačije prikazuje, ovog puta crv milozvučno poljupcem jede. Sada pjesnik jačinu ljubavi dokazuje tako što od „trulog čuva oblik ceo“ i pokazuje vjerovanje u neprolaznost prave ljubavi koju je moguće osjetiti i bez fizičkog postojanja. Ne plaši se nestajanja jer vjeruje u nebesku suštinu. Cjelokupan emocionlni ton, ritmičnost, snagu, ekspresivnost pjesnik zaokružuje korišćenjem interpunkcijskog znaka „!“ koji pojačava snagu doživljenog.

Prolaznost fizičkog postojanja, ljepote, pjesnik prikazuje živopisno; smrt djelova tijela na iritantan način, da bi na kraju stavio akcenat na ljubav kao neprolazni osjećaj.

Od strvine kao centralnog, ulaznog motiva, kao nečeg ružno prikazanog Bodler dolazi do jačine – nebeske suštine. U tome se ogleda estetika ružnog. Neka nam Bodler bude primjer ovom divnom pjesmom. Njome on dokazuje, priznaje sebi i nama da je fizičko postojanje i izgled zapravo malo u odnosu na duh u tijelu čovjeka kao nešto neprocjenjivo i neprolazno. Sama tema pjesme jeste preobražaj, u stvari je i sama pjesma tematski preobražaj od početka do kraja, a leš služi kao motiv čijim opisivanjem i dočaravanjem se zapravo, paradoksalno, izražava ideja neprolaznosti.

Dunja Tokanović, III h

BODLEROVA ESTETIKA RUŽNOG

Godine 1857. izlaskom zbirke „Cveće zla” počinje revolucija u poeziji. Šarl Bodler, živeći život na rubu devijantnog, otvorio je vrata novoj epohi u književnosti.

Strastveni revolucionar koji je i strastveno vjerovao u univerzalne analogije i zagovarao pogled na prirodu u kojoj: „zvuci odzvanjaju muzički, boje govore, a mirisi pričaju svetove ideja”, donio je sa sobom novi način spajanja nespojivog. Apsurd predstavlja kao nešto u sasvim jednostavno, a užas kao ljepotu i graciju.

Mnogi njegov osjećaj za lijepo smatraju nepojmljivim, ali to je izraz vlastite duše, jer silazi do dna čovjekovog pada, a u mračnim dubinama ljudskog bića pronalazi najveću patnju i najneobičniji spoj: spoj nesreće i ljepote. Šta misliti o čovjeku koji ljepotu ne traži u Suncu, iako taj motiv opjevava; ljepotu ne traži u zvijezdama, iako zvijezdom opisuje ženu u pjesmi „Strvina” – ljepotu traži u bizarnom i apsurdnom – u smrti.

Suprotstavljanjem teoriji jedinstvenog i lijepog, on izražava svoje viđenje svijeta. Svijet je kompleksna cjelina, nedjeljiva, a čovjek ga spoznaje kroz čulni doživljaj i reprodukuje snagom imaginacije. I taj svijet sa svom ljepotom mora imati element čulnog i strašnog. Spoljna priroda svijeta u svim njenim pojavnim oblicima doživljena je kao prividnost iza koje se kriju prave suštine stvari.

Bodlerov stav prema životu došao je do punog izražaja u naslovu njegove zbirke „Cveće zla”. Protivrječni naslov povezuje dvije krajnosti: „cveće” kao ideal kom pjesnik stremi i „zlo” koje će postati njegova sudbina. Oživljava groteskne svjetove i prizore. Pokušava da oslobodi poeziju svega materijalnog i spoljašnjeg. Taj njegov izraz je sveden na saglasje različitih čula, koji iskazuju samu suštinu, ovim dovodeći do sinestezijskih slika. Svojom pjesničkom riječju preslikava ružno u stvarnosti u simbol ljepote. Ova izazovna i provokativna zbirka izazvala je zgražavanje i osudu, ali to nije moglo da spriječi da taj prelomni trenutak ostavi vječni pečat u poeziji.

Raskol između ružnog i lijepog, dobra i zla, prevazilazi se ljepotom i umjetnošću, čulnim utiskom, a ako baš ni u tome nema zadovoljenja – jedino preostaje splin. Osnova njegovog pogleda na svijet je potreba da izvuče ljepotu iz zla, a izvlači je kroz muzički i likovni doživljaj svijeta. Sa lakoćom stavlja zlo uz dobro i vidljivi svijet mu mnogo manje znači od svijeta koji nastaje u njegovoj mašti. S jedne strane taj svijet je samo skladište predstava i znakova kojima će mašta dati odgovarajuće mjesto i vrijeme; boje i mirisi su u stalnom razgovoru i međusobnoj povezanosti, a sa druge strane je pjesnik koji je istovremeno biće razuma.

Sam po sebi ovaj pjesnik je sušta suprotnost dotadašnjem pjevanju. Rastao je kao zaboravljena ruža u uglu bašte, sa svojim mirisom ružnog, slušajući razgovor boja i zvukova i njihove odjeke „u nekakvu mračnu i duboku istovetnost".

Nikolina Petričević, IIIh

„I VIDJEH ŠTO VIDJETI VAN SNA ČOVJEK NEĆE" (Rembo)

Mjau, mjau, mjau…Ispričaću vam jednu priču o mom kratkom i mjaukastom životu.

Stajao sam zaglavljen u blatu između dva modrozelena žbuna. Sa sivog neba su padale neke prozirne suzice, to one čudne mačke zovu kišom.

A onda, ispred mene se stvori jedna od tih mački. Krzno mu je bilo veoma čudno, gotovo da ga i nije imao. Repa nigdje nije bilo, i u gornjim šapama je držao nešto što ga je štitilo od onih suza. Uzeo me je u šape i poveo me u svoju jazbinu. U njoj je bilo veoma toplo i mjaukasto. Sklonio mi je blato sa krzna i častio me je slasnom ribicom, ma, šape da poližeš. Takođe mi je dao nešto što se zove ime. A to ime je bilo Čerč. Često je mjaukao sa mnom. Ja sam pričao veoma jasno i pokušavao sam i njega da naučim, ali nije mi uspjelo. Pitao sam ga jednom: „Mjau, mjau", ali je on meni odgovorio mumlanjem.

Nikako nije ličio na mačke moje vrste, vjerovatno je bio neki mačak azilant, jer pričao je stranim mjaukom. Samo znam da se njegova vrsta mačaka zove čovjek. Često smo se igrali. Ja sam njemu bacao lopticu, a on je išao po nju.

Prije dvadesetak dana loptica se otkotrljala. Zaustavila se kada je upala u onu čvrstu i sivu rijeku. Mislim da sam čuo da se ta rijeka zove asfalt. Iako nikada nisam plivao, skočio sam u nju. I nisam se udavio. Došao sam do loptice kada se rijeka odjednom zatresla. Ispred mene se stvorila neka ogromna crna mačka koja je bučno režala. Imala je okrugle, sive i gumene šape. Jednom šapom je prešla preko mene i…

Osjetio sam neku toplotu, a onda je ta toplota počela da se hladi. Ustao sam. Ali sam mogao da vidim svoje tijelo koje leži dolje. Dotrčao je moj drug, čudni mačak, i počeo da mjauče tako bolno da je njegov mjauk zvučao kao moj, koji sam na kratko ispustio kada sam…

Da, sada shvatam, to se zove mjau kraj. Ili, kako to drugi kažu – smrt. Moje tijelo je bilo spljošteno. Iz njega je curila crvena tečnost koja je pravila potočiće i kružila oko mene. Ali sada sam dobro. Ovdje ima mnogo mačaka. Čak su Žućo i Sićo tu.

Htio sam da vam kažem da ako vidite mog druga, mjauknite i pozdravite ga. Recite mu da ga volim. I da mu ne bude žao što nije uspio da me spasi. Ja sam svakako kad-tad morao da umrem. I recite mu da se čuva one rijeke. I da mi je žao što mu je neko otkinuo rep… ili je možda tako rođen. Čuo sam neki mjauk da postoje mačke bez repa. I recite mu da znam da nije kriva ona mačka s gumama, već onaj koji je nju kontrolisao. Ali ne mora da krivi ni njega, jer on je samo čovjek. A ja sam mačak.

Aleksandar Vasović, IIIl

Mala izložba „Znaka": Nina Iščekivanja

СВЕ ОКО НАС, СВЕ У НАМА ЈЕ ЗАГОНЕТКА (Волтер)

Бачен у свијет, тај ковитлац времена, трага за смислом, даје смисао, чезне за истином, открива своју загонетку, а сам остаје највећа – човјек.

Дати смисао животу, смисао је. Рођен у улози, или је, пак, сам себи намеће, човјек игра игру, без своје воље наметнуту. Игру, вољом изгарану, до краја. „До краја", рече Гилгамеш, трагајући за бесмртношћу. „До пакла", додаде Данте. Уточиште у рају даде нам Библија или, пак, Куран, није битно које је човјек вјере, заиста, битно је да је човјек. А мало је таквих данас, неискварених врста. „Све се човјек брука са човјеком" , „трагови му смрде нечовјештвом". „Херој је онај ко има храбрости за своју судбину." Чудан је овај свијет, тако савршен и лијеп, а опет ружан и грозан. Такав је каквим га човјек чини, а ми, заправо, треба од себе нешто да чинимо прво. Спознати себе самог, а онда и свијет, ако је то могуће, наравно. А човјекове могућности су безграничне. Ни сами нисмо свјесни за шта смо све способни.

Дотаћи сунце. Бити звијезда, најсјајнија. Очи, небо, руке, тијело. Љепота. Љубав, хммм, љубав – ријеч која је највише коришћена у свијету. Ако је ова тврдња истинита, онда је то много лијепо, јер ријетко се нађе ма шта љепше од љубави. Љубав је оно што нас покреће, оно што нас одржава. Срећан је ко умије да воли, истински, безусловно...

Данило Марковић, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

Често ме питају: „Ко си ти? Шта си ти? Како то да одједном нестане љубав према природном? Откуд сав тај опсег нових интересовања? Шта се у теби то пробудило?"

Добар дан, драги моји, ово сам ја. Права. Један дан економиста, други продуцент, трећи предузетник. Мене не занима класика. Ја сам универзална. Али, можда гријешим...

Погријешићу ако кажем да сам све у једном, јер људи се мијењају.

Замислите сада један времеплов! Ја се стидим прошлости, а бојим будућности. Бојим се предрасуда. Бојим се препрека. Да ли желите да пођете са мном? Обећавам да вас нећу пустити!

Ево нас у Гизи... Погледајте ова величанствена дјела која је људска рука створила! Али како? У томе и јесте тајна. Нисмо у могућности да се вратимо толико далеко, јер да јесмо, људи би давно престали да се питају.

Је ли вас страх? Стегните ми обје руке! Мене ништа не боли.

А видите сада! Човјечанство још није успјело да открије шта се дешава послије смрти? Хоће ли икада сазнати?

Можете ме слободно пустити. Кући смо. Видите да ми можете вјеровати, иако сте чули само осуде?

Мој деда Драган често ме је водио у цркву са собом и стално је говорио: „Nosce te ipsum.” Вријеме је прошло. Он је сада протојерој ставрофор, а ја сам, коначно, послије осамнаест година, сазнала... Али, погријешићу ако кажем да сам се спознала, јер живот и јесте „несхватљиво чудо”, али га се не бојим... Идемо даље!

Јелена Конатар, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

Прошле су хиљаде година. Човјек је тражио, лутао и откривао. Одговора нема!?

Шта човјек зна о себи? Шта може да зна? Шта зна о другима и о свијету у којем живи? Стара, а остају велика питања која су мучила људску мисао од тренутка када је настала и почела да трага за одговорима.

Шта је живот? Божанска мисао и промисао? Ко нас је створио? Кад смо настали? Зашто? Која је наша сврха? Јесмо ли сами? Има ли кога? Гдје је? Шта чека? Шта чекамо ми? Чему се надамо? У шта вјерујемо? Шта нам је важно? Питамо се. Тражимо. Боримо. Одустајемо. Ратујемо. Уживамо. Радујемо се. Тугујемо. Плачемо. Љенчаримо. Незаинтересовани и равнодушни. Апатични. Не знамо ништа. Посрнули. Падамо. Устајемо. Уздижемо се. Спуштамо. Полијећемо. Слијећемо. И тако укруг. Вртимо се и играмо. Стојимо у мјесту. Не мрдамо. Назадујемо? Напредујемо? „Повуци-потегни-ишчупаше репу!” Ловимо. Сањамо. Летимо. Љубимо. Волимо. Тражимо тајну љубави и смрти. Преврћемо рај и пакао. Живимо их. Осјећамо. Губимо и добијамо. Освајамо. Рушимо и уништавамо. Градимо. Па опет палимо. Бомбардујемо. Убијамо невине и недужне. Убијамо читаво човјечанство! Немилосрдни, сујетни, горди и зли. Добри, пожртвовани и милосрдни. Бића таме и свјетлости! Бога и сотоне! Бића бескрајних могућности, плодних и рђавих жеља, испуњених и неиспуњених амбиција. Бића стварности и бића маште. Најљепше од свих, бића љубави!

Човјек је загонетка. Тајна. Све што мислимо да знамо није и сигурно тако. Волио бих да све знам, да знам истину о свијету, човјеку и смислу. Мислим да још нисам дорастао томе, али се надам да ћу једног дана успјети. Мада, нисам баш сигуран. А ви?

Михаило Нововић, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

Девети је мај, посљедњи задатак... Сједим сама у клупи и црпим празне линије са папира.

Посматрам теме на табли, и размишљам у којој се највише проналазим. Тема о читању ме неописиво привлачи, али се сјетим да сам често писала о томе. На дозивање Павићевог цитата, бојажљиво одмахујем главом. Најзад, одлучим се за тему.

Како почети? „Пружила сам вам руку, с лакоћом сте је одбацили.” Нервозно крижам реченицу од које одустајем након првог читања. Зашто не могу да почнем? Зар ја не разумијем људе? У глави ми одзвањају стихови пјесама које не смијем да запишем. Ово је састав! Дакле, сјети се неког дјела, покушај да се надовежеш.

Глад ми прекида мисли, било би паметније да сам јутрос доручковала. Звони за почетак одмора. Чујем гласове иза себе, одговарам им џангризаво. Зар не разумију да се неки муче са задатком? Сијевну младић са загонетним осмијехом! Упирем хемијском, уједам се за усне, шкргућем зубима. Концентриши се! Ову тајну нећеш ријешити.

Окренем се, и осмотрим одјељење. Колико их не познајем! Упркос проведеним четирима годинама, сагледавам њихове физиономије, и закључујем да већину тек површно знам. У дубини свог бића, осјетим убод кривице. Да сам неке од њих упознала мало боље, можда би односи били... Мало приснији. Стресем се на претходну реченицу, звучи некако хладно.

Закопавам све године у грлу. Слика младића се опет појављује. Очи ми падају, придржавам их рукама. Прсти ми прилазе врату, знам да желе да ме задаве. Ријечи се гомилају у плућима.

Одустајем од папира. Устајем. Излазим из учионице. Поново дишем. И свијет је опет питкији.

Марина Вукићевић, IVj,
шк. 2015/16. г.

Са креативних радионица: „Santa Maria della Salute”

ИШЧИТАВАЊЕ СВИЈЕТА...

ЧОВЈЕК НЕ ПОЗНАЈЕ НИ СУНЦЕ НИ ЗЕМЉУ, НЕГО УВИЈЕК САМО ОЧИ, КОЈЕ ГЛЕДАЈУ СУНЦЕ, И РУКЕ, КОЈЕ ОСЈЕЋАЈУ ЗЕМЉУ (Шопенхауер)

Откад постоји, човјечанство је имало један главни циљ: да спозна себе и свијет око себе. И колико год се око тога трудили и били успјешни или не, једно се кроз вријеме испоставило као сигурно. Сви људи се ни око чега не могу сложити. Чини се да сви све посматрају другачије. Гдје је коријен проблема?

Једноставније речено, ако је ишта тачно за људе, то је да се много расправљамо и свађамо. Наизглед за сваку тему постоји онолико мишљења и тачака гледишта колико и људи. Раније та мишљења можда није било тако паметно исказати (слобода говора је релативно нов појам), али она су одувијек постојала. Свако покушава да што боље сагледа свијет и, иако не зна све, да о свему има мишљење и став. Свачији ум свијет анализира, класификује и категорише за себе, да би га лакше разумио. Је ли у томе ствар? У томе што свијет класификујемо за себе, а не по неком општем принципу?

Сваки чоовјек је центар свога свијета, и то је непобитна чињеница. Због начина функционисања нашег ума свако има „свој свијет“. Како то? Просто, сваки ум свијет мјери према себи, а себи према свом свијету. Као и у стварности, једна тачка гледишта не даје пун поглед на тродимензионалну (или четвородимензионалну, ако желите) реалност. Постоји онолико сопствених свјетова колико и људи, и сви се разликују, и управо око тога се миленијумима кошкамо.

Чудно је да се сва људска историја, сви ратови, све револуције, све религије, нације и културе могу свести на пар реченица. Али то је просто тако. Питање је шта с тим: може ли се овај проблем ријешити, и да ли га уопште рјешавати? Да ли је то проклетство? Апсолутно не, штавише, могло би се рећи да је то наша суштина. Свијет је превише компликован и велик да би се схватио у потпуности из једне перспективе. Свако види помало, само дјелић цјелине. А то што види и што о томе мисли одређено је тиме гдје он стоји у односу на свијет и какав је свијет у односу на њега. Могло би се рећи да свако у свом свијету види свој одраз. Начин на који се реалност перципира, визија свијета која се добија, све то потиче од личности која га посматра. Свако зна шта види, али нико не зна шта је оно што види.

Да ли би било боље да није тако? Можда, али то онда не бисмо били ми. Поента човјека јесте да спозна свијет, кроза свијет спозна себе, и да се о томе свађа са другима. Шта

би било од нас да није тако? Ништа налик нама, сигурно. Али можда није кључ у свађи и расправи. Бар не онда када служе за наметање свог виђења другоме. Ако бисмо туђе виђење искористили да проширимо своје, имали бисмо малко већи поглед и ширу слику. Једино овим принципом људски род може искористити своју суштину да спозна шта је оно што види. Можда нас још увијек нема довољно, можда сада прилике нису веома погодне, али једног дана, када се свачији поглед узме у обзир, сви се испреплету и споје, добиће се потпуна слика, која ће превазићи наше личне одразе у нашим свјетовима. И сличности и разлике заједно ће дати финални одговор на питање шта је то што видимо. И можда у том одговору видимо и одраз одговора на још једно питање: ко смо ми?

Драгић Крстајић, IVб,
шк. 2015/16.

Са креативних радионица: „Ловац у житу”, Настасија Радоњић, IIл

* * *

Još od davnina su se filozofi bavili pitanjem svijeta i našeg shvatanja svega što nas okružuje. Ontološko pitanje spoljašnjeg svijeta i danas ostaje jedno od najvažnijih pitanja filozofije na koje još nema odgovora.

Nakon dvije hiljade godina istraživanja svijeta, filozofi su zaključili da mi, kao bića, stvarni spoljašnji svijet nikada nećemo spoznati. Shvatanje svijeta, nešto što se činilo svojstvenim nama kao vrsti, odjednom nam je postalo veoma daleko. Čovjek koji je stvorio ovu revolucionarnu ideju bio je Imanuel Kant, dok ju je njegov učenik Šopenhauer još proširio.

U osnovi ove ideje je nešto sa čim se i moderna nauka slaže: svijet je subjektivan. Istina je da se sastoji od istih stvari koje svako vidi, ali svako te stvari doživljava na svoj našin, koji je za svakoga poseban. Po De Broljevom principu, svaka je čestica ujedno i talas, te je tako svako tijelo ujedno i talas, to jest i vidljivo i nevidljivo. Po Hajzenbergovim relacijama, nikada ne možemo tačno odrediti u isto vrijeme impuls i položaj čestice. To znači da čestica, iako postoji, može biti na više mjesta nego što mislimo. Iz ovoga su naučnici shvatili da su jedino što nas sputava u traganju za istinom o svijetu naša čula. Mi smo sami sebi najveći neprijatelji u traganju za istinom.

Šopenhauer je u svome citatu zaista bio u pravu. Mi ne poznajemo, i nikada istinski nećemo spoznati kako svijet oko nas izgleda. Zato su naš svijet naše ruke i naše oči. To su alatke kojima spoznajemo kosmos, i nisu savršene. Vidljivi spektar elektromagnetnih talasa je jako mali, a možemo da čujemo jedva znatan opseg frekvencija. Ali, koliko god nesavršene bile, naše ruke i naše oči su naše veze sa svijetom koji nas okružuje. Kroz vid gradimo iluziju svijeta koji nam se čini blizak dok kroz ruke dajemo osjećaj tome svijetu – meko i tvrdo, glatko i hrapavo, oštro i tupo.

Ali, nisu ruke i oči jedine alatke za shvatanje svijeta. To smo mi sami. Kosmos nije samo ono što nas okružuje, već i ono što je u nama. Iako smo mali i kratkotrajni u ogromnom bespuću svemira, rođeni smo kao divovi. Atomi koji nas čine nastali su prije par milijardi godina u jezgrima umirućih zvijezda mnogo većih nego što je naše Sunce. Mi smo jedno sa kosmosom, i to nas čini gigantima.

Nažalost, ovo ne razumije svako. Za neke ljude svijet je mali, samo ono što njihove oči mogu vidjeti i što njihove ruke mogu dodirnuti. Tako je za Ahmeda Nurudina svijet sve ograničeno zidovima tekije. Tako su u Don Kihotovom svijetu vjetrenjače i kafane džinovi i zamkovi. Tako je za Ćamila čitav svijet priča o Džem-sultanu. Time što su zatvoreni u svome malome svijetu, ljudi gube kontakt sa stvarnošću, jer ne shvataju ono što im oči kažu i ruke osjete.

Koliko god nepouzdane bile, koliko god nam ograničavale uvid u stvarnost, moramo vjerovati očima i rukama, jer, osim njih, mi drugog svijeta nemamo.

Marko Vuksanović, IVb,
šk. 2015/16. g.

НЕМА НИЧЕГ СТАРОГ ПОД СУНЦЕМ. СВЕ СЕ ДЕШАВА ПРВИ ПУТ, АЛИ НА ВЈЕЧАН НАЧИН (Борхес)

Трептај. Тешко се трепавице растају кад су окренуте ка сунцу. Врућина, гдје год кренем видим излазе, можда улаза ни нема или је улаз само рођење.

Шетам уским уличицама, двоумећи се да ли да прекратим свој пут и стигнем до куће брже, идући преко гробља. Иначе бих само прешла без размишљања о томе, али данас су капеле пуне.

Ништа човјеку није теже него кад жив пролази поред смрти. Једино што је у том тренутку издвајало ковчеге у капелама од оних у земљи је дневна свјетлост, топлота. Стигла сам до изрезбарене и исписане клупе, и сјела.

Поглед ми је падао право на кућу која се продавала. Оронула, камена, запуштена, а невјероватно лијепа. Прозори су као тужне очи једне лијепе жене. Зеленило, облаци се спустили скоро до наших рамена да одморе од висине. Киша је падала, ситна киша.

На трави поред мене сједио је старац зелених, крупних очију, закривљеног носа и танких усана. Сједи потпуно откривен киши, допуштајући јој да дотакне његове старачке пјеге. Био је чудан, као да је гледао кроз мене, узео је дуван из џепа своје кошуље и почео да га мота. „Говорио сам својој унуци да је посебна, а она ми је рекла да лажем.” Онда застаде стављајући влажну цигарету у уста. „Говорио сам да је живот један и вриједан и нису ми сви мудри вјеровали, а они мање мудри су се тјешили мојим ријечима.”

„Ја сам посебан, нема свако овакав нос.” Узе шибице да припали цигарету и ништа. Била је мокра. „Говорио сам јој да је цигарета једино у мом животу чему трајање одређујем ја, а она ме није слушала. Реци јој, кад је видиш, да можда нисам измислио ништа ново, али нису ни други, неће ни она. Све је то једна игра коју, колико год добро да играш, увијек изгубиш. И поново излаз.”

Опет покуша да припали мокру цигарету. Устаде послије већ унапријед одређеног неуспјеха и погледавши ме топло први пут зеленим и влажним очима, изусти, као дијете прве ријечи, гласно и мрмљајући: „Ништа јој није посебно. Чак има и два ђеда, али осјећања и припадност су само њени. Колико год људи било исто, слично онима некада или онима ускоро, из коже се не да побјећи, зато је посебно.”

Трептај. Врућина је ознојила очи – то нису сузе.

Александра Брајовић, IVл,

шк. 2015/16. г.

* * *

Вријеме је низ инстанци, или барем тако научници тврде: вријеме је низ слика и протиче тако што се читаво постојање помјера са једне слике на другу, а свака слика живи за себе. Те слике назвали су Планково вријеме.

Учењаци су потврдили нешто што су писци одувијек знали. Свака страница је један комад времена, и она се мијења сваки пут када је прочитамо, живи и говори о себи. Лице Раскољникова док држи крваву сјекиру никада није исто: понекад је у очају, каткад је хладно, а умије и да се смије на какав призор. Можда чак и није са сјекиром, али је и даље Раскољников. И данас гледамо слику Енкидуа из подземља, можда носи сако, али јесте Енкиду.

Слике се слободно крећу кроз димензију времена, као карте у ваздуху. Писци попут Андрића их мијешају као вјешти покераши. Када се споје као пузле, такве карте чине мапу времена.

Чврсто држећи мапу, ја тумарам временом. Као витез из средњег вијека, романтичар, који се управо враћа са Балканског фронта у напуштену Троју, ја пуштам косу попут Хектора, облачим се као Ежен де Растињак и носим крст као Исус право на Јордан, трагајући за главом Јована Крститеља.

Рајко Драгојевић, IVл,
шк. 2015/16. г.

Са креативних радионица:
Уз поезију Васка Попе

KAMIJEV „STRANAC" U SVIJETU „MITA O SIZIFU"

Korak od apsurda ili korak do apsurda. Vreća kamenja ili samo kamen. Sizif ili prolazni putnik.

Biti čovjek u Kamijevom „Strancu" znači biti izbačen iz Kafkinog „Procesa". Ne izgubljen, već izbačen. Možda koračati kroza sarkastičnu, tragikomičnu, egzistencijalnu pozornicu Beketovog „Godoa" jeste sastavni dio „procesa" do apsurdnog čovjeka, do Sizifa. Prije toga treba proći i Puškinovog Onjegina i Tolstojevu Anu i Čehovljeve junake, ne baš ovim redom, ali stići do jednog neshvaćenog zatvorenika, socijalno ugroženog, koji u čamotinji leži ili stoji, nije ni bitno, Andrićevog Ćamila. I tada si spoznao svijet, spoznao sebe, ali i kao antijunak i kao protagonist. Ostaje da spoznaš suštinu svog postojanja. Da izroniš iz krilatice „carpe diem", da proživiš svjetsku bol, da iracionalno smijeniš realnim, da se oslobodiš svih stega i da na kraju sagledaš sebe na rubu jednog „kafkijanskog prostora", okruženog apsurdnim zidovima.

Kami ostvaruje spoljašnju vezu izmedu Stranca i Sizifa jer čovjek koji ne uživa „hedone", postaje stranac. Sizifu je stijena data kao poklon, ako izgubi nju, gubi sebe. Jer ona je njegova nada, produkt mašte. On odlučuje koji je njegov kamen, on mu daje realitet, a samo mu ga tlo može oduzeti. Tlo je začaran krug koji nema početka niti kraja, gdje fizička snaga služi za „guranje kamena" a mentalna za podnošenje sudbine.

Mrtav um je mrtav um. Da li stvarno išta znači to što nam je tijelo živo? Ostaje strast.

Ako je nešto apsurdno danas, možda neće i sjutra biti.

Lejla Bajramspahić, IVf

FRANC KAFKA, PROCES – POETIKA PROSTORA

Dvije krupne, teške gvozdene ploče svjetskih ratova ogradile su malu sobu svojim zidovima u koju skoro da nije mogao proći ni jedan jedini tračak svjetlosti.

Dvije velike masivne ploče svjetskih ratova svojim su kliještima, poput dvije veličanstvene crne prese sužavale tu sobu. Uzdah po uzdah. Na kraju priče nije ostalo ništa sem te dvije ploče sa svojim teretom i velika crna rupetina u onome što je možda i moglo da bude unutar zidova sobe.

Jedini njen produkt koji je uspio da utekne rupetini, braneći se upravo njenim istim crnilom, gotovo kameleonski – bio je Franc Kafka, zajedno sa svojom dvodimenzionalnom projekcijom – Jozefom K., koja se provukla među tankim uzdužnim procjepima na sudaru zidova i na crnom uljanom tragu… otklizala dalje.

Milica Prelević, IIIf

POVODOM ČITANJA LORKINE ROMANSE LJUBAVI I SMRTI

Pusti me da te sanjam, a zatim krojim riječima u stvarnosti na bijeloj hartiji. Tiho se pojavi i zavaraj mi maštu da pomislim da si vizija moje sušne inspiracije. Pusti me da glasno govorim o tebi, onoliko koliko svi tiho ćute o sebi.

Oduvijek su ljudi padali zarad ljubavi, ali se i uzdizali zbog iste. Vječita pitanja: kako i zašto. Ljepota života se ogleda u tome koliko ste spremni da date sebe vrevi osjećanja koja bukte iza zatvorenih vrata. Zatim ih tiho otvorite i prigrlite svom snagom, jer ona su dio vas. Boli vas svaki minut njihovog utihnuća, ali šta se desi kada utihnu zauvijek? Lorka pjeva o boji, boji života, rađanja. Zatim je blago stavlja na sklopljene oči i hladnu kožu. Smješta ljubav u jedno ljupko biće i boji ga u zeleno, jer ona je novi početak ljepote kraja. A šta se događa van njenog sna? Bol, tuga za protraćenim trenucima bez nje. Vječito balansiranje života i smrti. Da li volimo dovoljno dok smo živi ili tek kada odemo? Nad sklopljenim očima i hladnim usnama padaju suze onih koji su ih sanjali za života.

Lorka najviše pažnje posvećuje njoj. Njenoj kosi, očima od hladnog srebra. Čak ni mjesečina ne bi bila lijepa da ne pada tačno na nju i njenu zelenu balustradu, polagano ljuljajući granicu jave i sna.

Zorana Janković, IIIf,
šk. 2015/16. g.

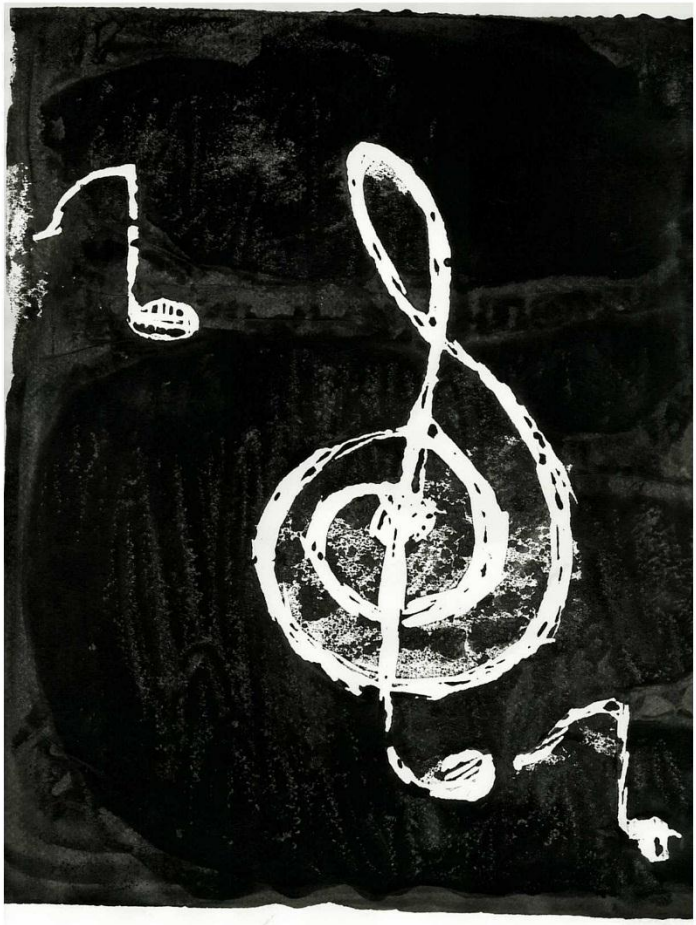

Mala izložba „Znaka”:
Taida Hajdarpašić, IIf

„ДЕРВИШ И СМРТ” М. СЕЛИМОВИЋА КАО РОМАН О ПОЛОЖАЈУ ИНТЕЛЕКТУАЛЦА У СВИЈЕТУ

„Дервиш и смрт” Меше Селимовића је савремени роман у коме је главни лик Ахмед Нурудин, дервиш и шејх текије, интелектуалац и човјек чије је виђење свијета током фабуле романа потпуно измијењено и сва идеологија и вјеровања изневјерени. Колико тачно Ахмед представља интелектуалце у нашем свијету?

Роман, структуриран као спис који је писао Ахмед, а довршио Хасан, јесте медитативни текст писан хронолошки, али ретроспективном техником, пошто Ахмед пише о својој прошлости. Недостатак свезнајућег приповједача, који је замијењен Ахмедом, мијења тачку гледишта – умјесто спољашње постоји унутрашња. Може се рећи да су све ситуације и ликови приказани субјективно, кроз очи приповједача. Пошто је читаво дјело у првом лицу, и дат је увид у готово сваку мисао протагонисте, роман има изражену личну конотацију и овај начин приповиједања доводи у питање мјеродавност и истинитост мишљења главног лика, и његових запажања и тврдњи.

Ахмед Нурудин се суочава и обрачунава са свијетом изван текије, на који није свикао и чије законе не зна. Његова идеологија и устаљени поглед на свијет су на искушењу током низа догађаја послије хапшења, затварања и погубљења његовог брата Харуна. Ахмед среће људе много другачије од дервиша са којима је живио, уплиће се у догађаје у којима бива понижен и схвата да о свијету не зна ништа. Не зна како да се постави према хапшењу свога брата, ни према Исхаку, нити разумије саму касабу, то јест муфтију и муселима. Заварава се када размишља о свом односу према Мула-Јусуфу, и није ни свјестан колико су његов положај и титула безначајни. Чак и кад изађе из тврђаве, кад своју мржњу усмјери и своју побуну претвори из ријечи у дјело и постане власт, неће се снаћи. Његова неодлучност да умом изађе из текије у спољњи свијет и доноси одлуке, коштаће га живота.

У самом почетку, у Ахмеду се рађа сукоб, и то између његове идеологије и оног што треба учинити. Његова мала и позната текија стоји наспрам касабе и остатка свијета. Њени закони напољу не важе. Ахмед открива колико су закон Курана и сама религија непримјенљиви на реалност, која не прати догму и не мари за ред. Он се буни против власти која тлачи и постоји ради себе, а кад сам постане кадија, не чини се да је ишта боље. Сви критикују власт, али, реално, нико нема бољи начин управљања. Као дервиш, он је послушан својој догми и власти. То се мијења тек пошто му повриједе сујету, па он из личне боли креће у побуну. Као и у већини побуна, за личне интересе се вежу идеали који покрећу масу.

Такође, у његовом свијету су танке линије између пријатеља и непријатеља, криминалца и доушника, хероја и издајице. Једини прави пријатељ му је Хасан, а сви остали могу евентуално доспјети на другу страну. Иако се сви смрти боје и грчевито се држе за живот, Ахмед открива колико су обоје бесмислени и схвата да велике разлике нема.

Трагичан јунак, Ахмед се може поставити раме уз раме са Мерсоом, Јозефом К. и Хамлетом (иако је овај драмски јунак). Изгубљен и неинформисан као Мерсо и Јозеф, неодлучан и интелектуалац као Хамлет, он је можда чак и трагичнији од њих, јер је живио бесмислен живот и умро парадоксалном смрћу.

Интелектуалци се, просто, не сналазе. То ће увијек бити тако.

Драгић Крстајић, IVб,
шк. 2015/16. г.

„ПРОКЛЕТА АВЛИЈА" И. АНДРИЋА КАО РОМАН О БЕЗИЗЛАЗНОСТИ ЧОВЈЕКОВОГ ПОЛОЖАЈА У СВИЈЕТУ

Свака прича представља концентрични круг, затворену цјелину чија је копча Фра-Петар. Свезнајући приповједач уоквирује слику. У почетном и завршном оквиру слика хумку која као да опомиње Фра-Мија да је он сљедећи, буди егзистенцијални страх од смрти, док он, у скромној манастирској ћелији, пописује оно што је остало од једнога живота. Тупи звук њемачке тестере младића трза из сјећања. Да ли то значи да стварност увијек надјача фикцију? Да ли је наш бијег узалудан?

Авлија, затворена као и њихове приче, представља свијет у малом: хришћани, муслимани, Бугари, криви и невини. Сви путеви воде њој, а ако изађемо из ње, Авлија никад не напушта нас.

Манастирска ћелија, изоловани, скучени простор, који као да, заједно са религијом, има функцију штита. Међутим, алат и пушке су Фра-Петрова веза са практичним животом, сатови симбол протока времена, његовог сажимања.

И сам Фра-Петар прича о Авлији пред смрт, враћајући се на поједине дијелове: некад због важности, а некад јер не зна колико му је остало, што свједочи о фрагментарности и варљивости сјећања. Причати значи доказати да смо још живи, да постоји још нешто ван ограда Авлије. Поставља се питање да ли је битнија прича, која је једино што остаје послије нас, или онај ко прича

Најодређенији је Џем-султан, са којим се Ћамил у потпуности поистовјетио, па ће га преклапање имагинарног и стварности бацити у Авлију. Да ли Карађоз, који има чак два имена, који је био са обје стране закона, свједочи да је једина разлика између чувара и ухапшеника предзнак? Фра-Петар, који с пажњом слуша, приморан је да крије свој идентитет, а једини преносилац његове приче је безимен... Да ли је уопште битно ко прича? Прича живи приче ради.

Крив си и ако ти је мати помислила нешто лоше док те носила! Авлија је од мора до мора, смјеша свих класа, религија и нација, чије постојање престаје унутар њених зидина, сплет несрећних околности, страсти према историји... Свијет у коме те погрешан трептај може довести у Авлију, свијет без спаса.

Причу, вјечни ехо који остаје за нама, као да инстинктивно дијелимо пред смрт. Уточиште пред оним неизбјежним су наша сјећања. Као што Иван Галеб каже: за лакшу и свјетлију будућност, прошлост треба оставити у тами заборава. Али, шта је човјек без успомена? Можда нађе мир и срећу. Али срећу сред туге, јер без сјећања смо празни, као да нисмо ни живјели.

Марија Дабановић, IVj,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”: Андрија Пејовић, IVe

* * *

Свијет је као Проклета авлија. Без почетка и краја. Живот у њему увијек тече по одређеним правилима која су нам наметнута. У ливади препуној цвијећа нико не примијети да је можда један увенуо поред свих осталих. У крајњем случају, изникнуће нови.

Кога брига...

У овом дјелу смрт је свакодневица. За неке она би била чак и спас. Да ли уопште има живота? Живе да би живјели, надајући се неком бољем дану, изласку из зачараног круга опасаног зидинама. Да ли излазак из Проклете авлије значи стварно излазак, или само прелазак у неки нови зачарани круг? Заим је лик који прича о свему, некада каже и нешто што не би смио. Али из његовог причања Фра-Петар сазнаје и слуша само оно што га занима. Док Ћамил прича и саживљава се са ликом из своје приче, он га помно слуша. Ћамил свој лијек и бијег од стварности проналази у својим причама, а Фра-Петар у слушању тих прича. Не помиње се име младића који се сјећа свега, јер није битно. Битна је прича. Да ли је то испричао овај или неки други младић, није од велике важности.

У овом свијету нико није невин, илити, како рече Карађоз, мајка нам је сигурно помислила нешто лоше док нас је носила. Он је свој живот у потпуности посветио свом послу. На тај начин нема времена да размишља о другим стварима.

Прича је једино што је вјечно, трајно и није ограничено. Једино што уноси мало среће у наше животе. Јер док год слушамо и причамо о другима, не мислимо о себи. И њихове судбине нам се чине тужне. Да ли су тужне њихове или, пак, наше? За њима је остало нешто. Док смо се ми бавили туђим причама, заборавили смо да испишемо ону најважнију – своју причу.

Андреина Крстовић, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

„Проклета авлија“ Ива Андрића је савремени роман кроз који се обрађују универзалне теме као што су умјетност, смрт, пријатељство и егзистенција. Писано једноставним стилом иза кога се крије вишезначност, ово дјело је једно од оних која постављају велики број питања и остављају снажан утисак након читања.

Роман је прстенастог сижеа. У оквирима, који су граница између приче и стварног свијета, јавља се глас свезнајућег приповједача. Он, пак, у дјелу препушта ријеч другима, чија

се приповиједања смјењују у концентричним круговима и садрже се једно у другом, и то управо чини суштину оваквог сижеа.

У уводу, као и у епилогу, слика је снијежног јутра, хумке које се издваја у бјелини и пописа Фра-Петрове заоставштине у његовој скромном ћелији. Један од пописивача је млад, не размишља о смрти и бива критикован од старијег, који је свјестан да је сваким часом живота смрт све ближа и да ће баш можда по њега сљедећи пут доћи... Одједном улазимо у свијет приче, а причу дознајемо од фратра из сусједне ћелије, којем не знамо чак ни име. Али, име овог младића није ни битно... Важна нам је једино његова прича о Фра-Петровом свједочењу о животу у озлоглашеном затвору, који је својим зидинама потпуно изолован од остатка свијета, Проклетој авлији, у којој се прича да би се заборавило на недаће или, једноставно, да би се прекратило вријеме и да се не би ћутало. Сваки затвореник има своју причу, неки радо приповиједају и чак уживају пажњу других, а неки баш и не воле своју причу да дијеле са другима. Фра-Петар некад радо, а некад и нерадо слуша причања. Тражи неког коме би и он могао казати нешто, с ким би могао слободно проговорити. Свог саговорника и пријатеља налази у Ћамилу, који се по свом карактеру и образовању издваја од осталих затвореника. Ћамил своју несрећу проживљава ужививши се у причу и илузију, и тако успијева да заборави на стварни свијет...

И у другим дјелима има ликова који кроз причу и сјећања заборављају накратко на зла и патње. Мерсо у затвору чита један исти новински чланак и макар накратко не размишља о мукама. Иван Галеб прича о свом дјетињству, том срећном периоду и тако заборавља на своју промашеност...

Прича нас можда и може начас избавити, у њој можемо пронаћи љепоту и смисао. Али на крају нам се свима смијеши хумка. Тај мали круг у земљи који чека на све нас.

*** * ***

Једино што је горе од смрти је страх. Страх да ћемо нестати, бити заборављени, небитни, ситни. Страх да смо безначајни на овом свијету да ћемо га такви напустити.

Смрт не можемо побиједити. Прати нас и чини ми се да је она једина која нас никада неће заборавити. Међутим, страх је побједив. Причом. Да, толика моћ у причи и причању. Као у Бокачовом Декамерону, људи причају како би заборавили на кугу и смрт што их чека. Тако функционишу Фра-Петар и Ћамил. Фра-Петар постаје зависан од његове. Страст која се осјећа у Ћамилу док говори не дозвољава Фра-Петру ни да га прекине. Ћамил се

поистовјећује са Џем-султаном и препушта се лудилу. Ужива у чарима написане ријечи, у књигама и науци, и постаје отуђен.

Лутам тамним ходницима Авлије. Мрак, не видим ништа. Осјећам се беспомоћно. Желим да видим свјетла Стамбола, ослијепићу од оволиког мрака. Чујем глас Карађоза. Виче и тјера затворенике у њихове ћелије. Питам се како је ова Проклета авлија дио Стамбола. Како се уклапа у ово бљештавило свјетлости. На неки чудан начин ме подсјећа на ћуприју на Дрини. Ни она се није уклапала у касабу, а опет је обликовала многе животе.

На крају ходника упали се лампа. Стоји он, Ћамил. Гледа ме својим бојажљивим очима. Знам шта желе. Да причају. А ја желим да слушам. Његове ријечи су моја свјетлост.

А онда ме фратрове грубе ријечи повратише из маштања: „Једна тестера од челика. Мала њемачка. Пиши!”

Тијана Перуничић, IVл,

шк. 2015/16. г.

* * *

У Андрићевом роману „Проклета авлија” упорно се преплићу, сударају, стоје једно наспрам другог живот и смрт, дан и ноћ, свјетло и тама... Врло је тешко одредити гдје почиње једно, а завршава друго. Међутим, оно што је сигурно је то да је живот круг. Оквири су универзални. Смрт је увијек ту да затвори круг. И послије не остаје ништа.

Проклета авлија је свијет у малом. Свијет за себе. Опасана високим бедемима, изолована је од свега. Вријеме стоји. Спољашњи свијет не може продријети у њу. А живот неумитно иде својом путањом. Оно што је Бог у спољашњем свијету, то је Карађоз у Авлији. Живот затвореника зависи од његове ријечи, а за њега нема невиних. Могуће је изаћи из ње, али нема спаса. Неко затворске дане испуњава причањем. Да вријеме брже прође. Да би било мање глуво. Сви желе да причају, мало ко, заправо, слуша. Једино Фра-Петар чује Ћамилову причу о Џем-султану. А непознати младић слуша Фра-Петра и сјећа се како је лијепо причао. Онај који је највише слушао остао је безимен. Из простог разлога што име није битно. Оно не значи ништа. Прича је та која заузима централно мјесто.

Кривица без кривице... Звучи помало апсурдно. То је трагична кривица. Ћамил је крив јер се поистовијетио са Џем-султаном. Крив је јер је изгубио везу са спољашњим свијетом. И због тога је умро по други пут. За њега, и уопште за сваког човјека, свијет је тамница из које излаза нема. Утолико је безизлазнији положај интелектуалца који не може а

да не схвати бесмисао који га окружује. У том бесмислу се и удави. А оно што једино пркоси смрти је прича. То је једино човјеково оружје. Причање као спас од несрећа и свих зала. Причање као једини начин да се, бар за тренутак, одагна страх од смрти која је ту, и чека...

Што је смрт ближа, јача је потреба за причањем. И дервиш и Фра-Петар и Галеб почињу да говоре док им смрт куца на врата. Не зато да би се спасили, јер врло добро знају да спаса нема, него зато да не мисле о томе шта их чека. Да ипак остане нешто иза њих, неки доказ да су постојали и битисали. Само зато!

Ценита Личина, IVj,
шк. 2015/16. г.

ПРОБЛЕМ СМИСЛА ЉУДСКЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ – МОТИВ КЊИЖЕВНОСТИ СВИХ ВРЕМЕНА

Отуђеност појединца, суочавање са смрћу, уживања потпуне слободе и ужас апсолутне одговорности као и бесмисленост и промашеност људског постојања у свијету у који смо бачени невољно, универзални су мотиви свјетске књижевности са којима смо се досад сретали много пута.

У сумерско-вавилонском епу о Гилгамешу, јунак се са великим проблемима суочава са смрћу свог најбољег пријатеља, али и са својом неизбјежном судбином коју покушава промијенити бесмртношћу. Али, да ли је то награда или ипак казна? Живјети читав живот са болним успоменама и заувијек гледати људе око себе како умиру, или се ипак помирити са судбином коју су исписали богови и њих кривити за све?

Можда се ипак треба супротстављати свијету и Богу и борити се за свој циљ, мотивисан љубављу, као што то су то учиниле Антигона, Јулија и Ана Карењина? Бити растргнут на двије стране, али се ипак одлучити за једну, у нади да ће нам она пружити апсолутну срећу, али на крају схватити да кривицу за свој и туђи бол треба сносити сам и да кривица може бити превелика да би је поднијела једна особа?

Да ли ћемо, трудили се да то промијенимо или не, бити на крају сувишни људи као Алеко, Евгеније и Харолд, који ће, оковани друштвеним нормама и недовољно јаки да погазе своје границе, изгубити све истински добро што већ имају, бити заслијепљени материјалним да не виде да им се нуди права љубав која само једном долази?

Не треба се ослонити ни на народ ни на државне институције да нам притекну у помоћ, јер су они можда слијепци који нас воде кроз трње и у јаме, а ми још већи па не видимо да ћемо завршити као богаљи који моле за милостињу испред цркве након жртве за исту државу и народ.

Чини се да је најједноставније бити као Мерсо и Јозеф К., који мисле, али не говоре, прихватити чињеницу да је све тако како јесте, не зближавати се ни са ким, па ни са самим собом, или можда као Владимир и Естрагон, који стално говоре само да не би мислили и узалудно чекају нешто за шта ни сами не знају шта је.

Да ли живот треба свести на чисту егзистенцију, ићи када нас повуку, мислити када нам кажу, или се ипак борити за оно у шта вјерујемо? Да ли ће та борба икада бити лака? Да ли је једини начин да у данашњем лажном и празном свијету будемо „срећни ” да постанемо апсурдни?

Љиља Радошевић, IVj,
шк. 2015/16. г.

ЈУНАК САВРЕМЕНОГ РОМАНА У СУДАРУ СА СВИЈЕТОМ

Несигуран сам. Да ли ћу издвојити страх, немир, неодлучност, пропале идеје и посрнуле каријере у посебну врећицу са епохама или расплести везу и просути је по том опредмећеном времену дјела?

Да ли ћу склопити очи пред Ђорђевим осјећајем инфериорности; пред Ивановим и умјетничким суштинским питањем како наставити ако вам живот одузме и одстрани половину себе; пред строгим затвором који је једина тамна мрља у граду земаљског весеља, љепоте, гдје се и виле „у шербет купају”? Хоћу.

Кријем се у Конзерваторијуму. Осјећам да вријеме кружи негдје изнад мене, али оставивши врећице, гледам у перископ и бојим се помаћи кад око мене хладноћа и метал одзвањају. Мало знам о својој средини, зато је се плашим и не рјешавам да ли се обрачунати с њом. Лијеност. Не поистовјећујем се ни са ким ко је утонуо у своје песимистичке теорије као млади Ћамил, али личим на Ахмеда. Неодлучан, непојмљив, али једнак бих био да ми моћ допадне руку. Моје радикалске мисли „не пију воду”, зато ћу сачекати своју буну и свог џелата.

Зашто још сједим овдје? Еко, пиши даље, молим те, да избјегнем тврђаву и тамницу! Не желим осјетити турске ланце.

Сам, без игдје икога. Заим, да је ту, причао би о злату и својим вјереницама. Ужелио сам се дјевојке и њеног бразилског стаса. Више ме не занима ни кокошарник, ни Наранџа, ни Динго. Метал и метална боја њене коже одјекују мојим срцем. Моја срећа! Иако је у временом и бурном „жилишту” непозната, правој срећи ми не знамо мјере. Опет. Ње се и бојим. И бројева шест, тридесет шест, сто двадесет. Сандра и Галебе, будите Темплари!

Митар Шимун, IVл,
шк. 2015/16. г.

* * *

Послије богова, храбрих ратника, кнезова и књегиња, наша књижевност достигла је нову етапу еволуције. Свијет постаје ограђена и уређена тврђава, те је сасвим нормално да наш јунак буде затвореник, ако не буквално, физички, онда макар психички затворен... „Макар”.

Наш јунак је, прије свега, спор и неодлучан, под сталним страхом од закона и морала или допушта да буде вођен за алку сав свој живот. Како један султан може да допусти да га возају по Европи омањи племићи као кловна, са „пратњом”, да га папа лаже као мало дијете! Разлика је била у томе што је Бајазит већ био у Истанбулу, већ спреман за царовање.

Да су макар као Доситеј пропутовали свијет, наши јунаци су или у затвору или на молитви (и монашка ћелија је, у неку руку, затвор) и не знају гдје су далеке земље нити знају њихове језике. Ахмед једва разумије кадију. Кадија има право да га не разумије, игра шах и не показује интересовање.

Јунаци модерних романа помало ме подсјећају на драму „Ујка Вања”: Ђорђе ради и скупља новац за сина са којим дијели само презиме. И Ђорђе је промашен. Његова су путовања монотона, од мјеста до мјеста, више личе на кружење затвореника у Проклетој авлији.

Модерно друштво све више ограничава нашег јунака, ученог једном књигом, у њему ствара страх од размишљања, јер ко мисли, завршава или као Исхак или као Хаим – мрак их прогута, те стога он корача по танкој линији између свјетлости и сјенке која и не постоји, надајући се ослобођењу и правди.

Наш јунак је осуђен на неуспјех, јер: како ће неко ко никада није доносио одлуке знати њихову тежину, и ко зна како би се Бановић Страхиња снашао у овом замку пуном чиновничких замки? Можда би и он постао дервиш...

Рајко Драгојевић, IVл,
шк. 2015/16. г.

* * *

Учити, развити се, постати интелектуалац – одувијек су идеали, али док човјек иде ка томе, нигдје не види упозорење о нежељеним ефектима. Нико човјека не упозори да ће, могуће је, остати сам, а можда и копати дубље но што треба – јер он је интелектуалац, треба сам да схвати.

Било да је присиљен, као Иван, или кроз књиге, попут Ћамила, дакле, кроз умјетност или науку, јунак ће се суочити са питањем људског постојања и питањем смрти. Смрт није нужно тренутак када срце престане куцати; смрт умјетности у умјетнику далеко је трагичнија – барем по умјетника.

Када човјек остане сам, изопшти се из стварности, стоји на рубу провалије, без обзира на то колико је можда посебан. У њу ће стрмоглавце пасти ако заборави правила по којима стварност функционише, јер њен је дио, макар физички. Ако „свјетлост вјере" залута, несигурна каква јесте, и освијели погрешне кутове, не само да ће мрак пасти на оне важне него се и свјетло може лако угасити. Ахмед ће можда прецијенити свој интелект, а потцијенити заједништво већине, па и људски ум. Лако ће мули бити да послуша жељу за осветом и задовољи мржњу, кад остане „у мраку".

Да ли је религија довољан штит? Као ни наука, није. А да ли је можда смисао? За некога можда и може бити, али лако је разматрати постанак врсте, или странице Курана; што се не може рећи и за бесмисао. Спознати своју узалудност, можда је корак предалеко. Јер и када свој јад покушаваш изразити – онда опет заборавиш да си сам, и паднеш у „Deposito" гдје те бије трула југовина.

Чини се да не постоји начин да се избалансирају умјетност, наука и контакт са стварним свијетом. Умјетници су, по мишљењу многих, превише суптилни, научници превише посвећени својој струци, а друштвени људи – па они не могу бити интелектуалци ако већ толико воле људе! Ипак, „три" је минималан број тачака ослонца за равнотежу.

Најсигурније по човјека буде да схвати да је само прашина коју носи вјетар; сав новац неће ни трен купити. Боље искористити дато, пошто је живот, изгледа, само партија шаха са смрћу, гдје је побједник увијек исти.

Тамара Никезић, IVл,

шк. 2015/16. г.

У ЧОВЈЕКУ ЈЕ НАЈДУБЉИ БЕЗДАН И НАЈВИШЕ НЕБО (Шелинг)

Поносимо се разноликошћу простора и његовим богатством; за пар сати можемо са високе планине сићи на обалу мора и гледати плаву дубину. Већи је распон између горњег и доњег амбиса који се за пар секунди може сагледати – у једном човјеку.

Могао је неко други умјесто мене живјети мој живот – са истом породицом, у истом граду, да се све десило само секунду касније. Колико год цијенили живот, можда нам чак и више може бити мрзак кад схватимо да смо случајност. Моје друго „ја" би правило другачије изборе и грешке, можда би живјело за новац и мир у свијету (како каже свака кандидаткиња за мис), онако како ја живим за умјетност и срећу. Вртоглаво се може падати ако човјек изабере да гледа свијет кроз чађаве наочаре.

Да ли је свјесна да остајем два мјесеца без ње када оде у Милано, а можда и више ако продуже уговор? Оставља ме да се сама натежем са људима којима је врхунац културе концерт естрадне пјевачице, а ударна вијест им је прљавштина однекуд ископана о некоме.

И онда нађем неки витраж да кроз њега мало посматрам свијет. Ако не витраж, онда макар шарену теглу – парола „Снађи се!" Моја најбоља другарица, сестра, кума, миљеник у људском роду – не иде од мене. Нека шета миланским пистама јер то је њен живот и њена прилика. Далеко је просторно; опет просторна димензија. Како не бих стигла до ње мишљу и срцем, ако падам и дижем се у унутрашњости и око мање битних ствари! Добро је што је случај хтио да будем ја, а не Стефан, Соња или Бојана.

Миљковић је сјајно рекао: „Кад мастило сазре у крв, сви ће знати да исто је певати и умирати", јер то је... никад. Не треба свима да буде дато знање о умјетничком срцу. Толико сам шкрта. Јер понор и висина су исти, бесконачност, а још битније, пролазе, на дну треба наћи снагу да се погледа увис, а на висини се пазити пада.

Не дам тајну ником ко је сам не сазна, то је мој распон; ја туђи не знам – шта ће коме мој? Наћи равнотежу могу, што је и најбоље по мене. Летим кад могу, тонем кад морам. Док сам у средини, зарадићу неки динар (у будућности) или се социјализовати да ме не означе као неуравнотежену – јер можда ми није важно шта кажу, али ипак са људима причати морам, кад већ умијем.

Тамара Никезић, IVл,

шк. 2015/16. г.

* * *

Човјек би рекао да послије свих часова филозофије на којима смо се бавили антропологијом, не постоји ништа лакше него написати састав о човјеку.

Мени ипак то није лако, чини ми се да би ми било лакше анализирати неку пјесму, или расправљати о неком дјелу. Можда су ти часови за мене били контрапродуктивни јер ми се чини да знам још мање него што сам знао, или бар мислио да знам. Једно од највећих питања које је заокупљало човјека, од Сократа и софиста па до данас, јесте питање шта је то човјек. *Homo sapiens, homo ludens, homo faber, zoon politikon,* говорили су неки. Међутим свим тим одређењима нешто недостаје, и увијек се чини да се може дати неко ново, такође непотпуно. Шелингове ријечи савршено осликавају комплексност човјека. Баш као што нисмо зашли у најдубљи бездан ни истражили највише небо, тако никада нисмо успјели у потпуности да спознамо дубине, или је можда боље рећи, висине људске душе. Можда ћемо једног дана и спознати све бездане и сва неба, али ћемо сами себи увијек остати мистерија, никада до краја разријешена. То је можда због тога што нас мијења свако ново искуство и сазнање, тако да никада не можемо на нешто гледати исто, а ни ми сами не можемо остати исти.

Човјек јесте биолошко, разумно и друштвено биће, такође је и религиозно и слободно биће, прави алатке, опија се и смије се чак и кад плаче, али је то само дио онога што човјек јесте и може бити. Између осталог, човјек је и биће које се чуди. Тако се и читалац сигурно зачудио да до сада нисам употријебио чувене Његошеве стихове, који су се помало излизали усљед честог понављања, обично у погрешним ситуацијама. Међутим, човјек је такође и биће које најбоље оставља за крај.

Како боље сумирати све што је досад написано него рећи: *„Човек је човку тајина највећа.“*

Алекса Ћуковић, IVл,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”:
Илма Јаровић, Iе

ЖИВОТ КАО ПРИКРИВАЊЕ И НЕСПОРАЗУМ У САВРЕМЕНОМ РОМАНУ

У савременим романима истичу се јунаци који сплетом несрећних околности трагично завршавају свој живот, јер су цијели провели кријући се иза вјере, хладне спољашности или приче.

Мерсо се крије иза ћутања, иза непробојне маске која је грађена годинама као одбрамбени механизам од свијета лажи и емоција, коју не може пробити чак ни смрт мајке, која ће га пред свијетом учинити лошим сином и човјеком, и бити главни разлог његове смртне пресуде, пред којом се он неће ни трудити да се оправда, јер то, као и његова егзистенција, нема смисла.

Неспоразумом и Фра-Петар завршава у Авлији, гдје се изједначава са криминалцима из свих крајева свијета, у којој, из страха, мора да крије свој идентитет. Али за неке неспоразума о кривици нема. Карађозу су сви криви: да се он пита, Авлија би била од мора до мора; сви су људи за нешто криви, нико није безгрешан.

Али најтеже је бити крив пред самим собом, сав терет и посљедице својих дјела носити сам, као Ахмед Нурудин, знајући да ће касније морати да плати пред Богом, јер је заборавио чињеницу коју учи цијелог живота, да нико сем Свемоћног нема права да осуђује друге, посебно ако га те осуде лишавају једине особе која је била уз њега и спремна на све да му помогне, најбољег пријатеља Хасана. Ахмед се цијели живот крио иза вјере, мудрих ријечи Курана, сигуран и сакривен од своје прошлости у зидовима текије.

Свако има неки свој штит, неко мјесто гдје се осјећа најсигурније, али не смијемо све вријеме провести ту јер губимо везу са стварним свијетом, а са њим се морамо суочити кад-тад, у нади да сукоб неће бити фаталан по нас.

Љиља Радошевић, IVj,
шк. 2015/16. г.

МОТИВ ПРИЧЕ И ПРИЧАЊА У САВРЕМЕНОМ РОМАНУ

Мотив приче и причања је један од најстаријих мотива у књижевности. Ко прича причу? Зашто се прича уопште прича? Ово су нека од питања која су писци свих раздобља себи постављали.

У савременим романима се овај мотив јавља често. Први пут сам на њега наишао читајући Андрићев роман „На Дрини ћуприја”. Овај роман се може посматрати као збирка

прича о људима из касабе које повезује један мотив – мост. У роману се неколико пута помиње значај приче за касабу. Народ памти само оно што може да претвори у пјесму или легенду. Прича је за неке од становника касабе, обичне, мале људе, једини начин да се издигну изнад просјечности и буду запамћени као велики људи и јунаци. Тако Радисав постаје симбол храбрости, пркоса и отпора, Фата постаје симбол оданости идеји а за Ћоркана је прелазак моста једини начин да уђе у легенду и остане запамћен.

И у „Дервишу и смрти" се појављује мотив приче и причања. Овај роман је наводно нађена аутобиографија Ахмеда Нурудина, шејха безимене текије у безименој касаби у Босни. Ахмед кроз причу о себи уводи и друге приче које је чуо или у којима је учествовао, као што су приче о Хасану и Мула-Јусуфу. Кроз приче о себи и другима Ахмед показује своју изолованост од спољашњег свијета и своју наивност. Он пише своју животну причу пред смрт да би свијету показао бесмисленост свега у животу, па чак и смрти.

Још један роман у којем се јавља овај мотив је „Мајстор и Маргарита". У роману је један од кључних мотива прича о Понтију Пилату и Јешуи Ха-Ноцрију, коју пише титуларни Мајстор. Његова прича, коју понекад прича и сам ђаво, наводно је права прича о Исусу, која је изгубљена у времену и чија је изврнута верзија постала религија. Прича о Понтију и Јешуи је ту да покаже да није све тако како се чини и да су понекад негативци из прича, у ствари, били позитивци.

Није „На Дрини ћуприја" једини Андрићев роман у којем имамо мотив приче и причања. Тај се мотив јавља као главни у његовом дјелу „Проклета авлија". У „Проклетој авлији" свако је повезан са неком причом. Неко је се сјећа, неко је прича, неко на силу покушава да је извуче. Али прича не може настати на силу, она настаје спонтано, и човјек није тога свјестан. Најбоље приче, као она Ћамилова или она Фра-Петрова, настају пред смрт, јер човјек осјећа да је крај близу и труди се да остане упамћен, ако не по дјелима, онда по барем причи. А поставља Андрић још једно питање: „Је ли прича уопште битна када је једино што остаје чињеница да се умире?" То је на читаоцу да одлучи.

Мотив приче и причања је можда најважнији у књижевности, јер се бави смислом постојања саме књижевности као такве. Јер шта је прича до неки нови свијет који настаје језиком, и није ли и наш свијет само једна велика прича која иде у недоглед, исцјепкана на безброј комада, а опет цјелина? И, да, прича је битна, јер да ње нема, не би било ни нас.

Марко Вуксановић, IVб,

шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака”: Владимир Ћуковић, IVj

ЧИТАЊЕ ЈЕ РАЗГОВОР У ТИШИНИ (Лендор)

Она је узела књигу у руке. Отворила је велики прозор и сјела крај њега. Ноћ је мирисала на смрт. Пар тренутака је гледала у мјесец. Био је пун. Посматрала је рупе које су се на њему налазиле, и почела да размишља о овом чудном астероиду. Туп звук прекину посматрање, и она као да се пробуди из сна, трже се и угледа књигу на поду. Дубоко уздахнувши, одлучи да почне читати.

Мора се рећи да је била перфекциониста. Све је радила на најбољи могући начин, али у посљедње вријеме се нешто друго дешавало. Или је радила све савршено, или није ништа радила. Није знала за осредње. Када ради, ради како треба. Вољела је читати, али није много читала. Одлучила је да то промијени. Овог пута је ништа није могло зауставити да књигу заврши одједном, без икаквих прекида.

Удобно се смјестила на своје омиљено мјесто. О, то дивно мјесто! Било је само њено. У овом малом уточишту је проводила много времена. Сјећала се како се ту као дијете играла. Помириса књигу и, помисливши да је то чудно, осјети мирис нане. Као да је опи. Очима је гутала редове. Књигу је испијала као воду, и не осјети смањење жеђи. Није се могла напити. Није могла да вјерује да је то она.

Кад год је читала, отварала су се мала врата. У њеном уму су се градили свјетови, које нико није могао досегнути. И они су били само њени, нису јој их могли одузети. Каткад би јој се пред очима појавила нека мјеста, и неки ликови, али им се није могла сјетити имена. Понекад би се ти простори и помијешали, па их није могла разграничити.

Заврши читање и затвори књигу. И даље омамљена, она нешто проговори. Чувши свој глас, стресе се. Устала је и отишла до малих врата у поду. Под је прогута и малена врата у поду се затворише. Остали су само празна соба, врата у поду, и отворен прозор, кроз који је улазио мрак, уливајући се у собу.

Сара Лабовић, IVл

*** * ***

Моје мисли вриште. Желе да изађу. Не дозвољавам себи да их изговорим јер знам да ће ме други чути, али не и слушати. Вриштим у себи, а једино што се примјећује је мој равнодушни израз лица и каткад благи осмијех. Моје мисли су као тамница, а решетке се полако отварају када узмем књигу у руке. Излазе...

Интересантно је како је тишина увијек привидна. Постоји, али је никада не чујем. Волим када се изгубим у књигама и постанем неко други. Када осјећам оно што ликови осјећају. Када изгледам као они. Некада је ослобађајуће изаћи из своје коже. Заборавити на своје проблеме, на матурске испите и на чињеницу да још ништа нисам пронашла за матурско вече. У једном тренутку лудим од љубоморе и расправљам се са Вронским јер нисам задовољна животом, грижа савјести ме убија. У другом тренутку осјећам како колац пробија моје тијело избјегавајући све виталне органе. Већ касније држим рачуне највећег хотела у касаби. Осјећам се моћно, успјешно. Уживам у свом послу, а већ кроз неколико тренутака ходам уз брдо док ми срце убрзано куца. Мислим да ће пући док гледам мост без његова два лука.

Одморићемо се, говорим и осјећам спокој и наду да ће некада бити боље, па макар и не у овом животу. И затварам књигу.

Опет сам то ја, само су моје мисли ослобођене. Саслушане су онако како сам жељела. Већ се осјећам боље. Ох... моја хаљина се још увијек не шије, морам позвати шнајдерицу.

Тијана Перуничић, IVл,
шк. 2015/16. г.

ЧИТАЈ ДА БИ ЖИВИО (Флобер)

Прво је био глас па слово, за њим реченица и, на крају, живот. Постоји мало ироније у тој причи о словима која стварају живот и животу који ствара слова.

Од тренутка када прочитам наслов неког дјела до посљедњег знака интерпункције, ја живим туђи живот, неку нову причу, неке нове димензије и нову стварност. Рјешавам туђе проблеме, болујем туђу бол, радујем се туђој срећи и заборавим на себичност данашњег свијета. Уђем у Стару Грчку, посјетим египатске пирамиде, удишем московски ваздух, видим а не видим, дишем а не дишем, живим а не живим. Јер то је књига. Књига носи живот, књига има живот, књига сам ја, књига сте ви, књига је све, све око нас.

Књиге нас уче свему, како носити венецијанску чипку, написати савршено љубавно писмо, чекати, одрећи се нечег да би нешто добио, проживљавати тешко дјетињство, сакрити убиство, путовати кроз вријеме. Да је породица увијек на првом мјесту. Као кад Алиса доспије у Земљу Чуда, тако и ја, чим отворим прву страницу књиге, улазим у нови свијет и уживам све док не дође вријеме да из њега не изађем.

На крају крајева, кад се све сабере, нико ко чита не може ни бити смртан, нико ко не чита не може ни бити жив. Ја сам вријеме, ја сам вјечност. Ја немам један живот, јер ја живим људе.

Анита Љуљђуровић, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

Читање, наш путоказ, водич кроз историју људског друштва и ума, представља оно најинтимније искуство које нам нико не може одузети, грађу за нашу личност. Међутим, читати само јер морамо, не замислити се над дјелом, не бити вољан да га схватиш је само пуко регистровање нанизаних слова, губљење вида, бацање живота.

Питање је да ли бих схватила да не треба баш увијек ћутати да нисам прочитала „Странца". Да ли бих схватила да не треба баш увијек чекати да се ствари десе саме од себе да није било драме „Чекајући Годоа"? Да ли бих схватила да некад треба реаговати спонтано без „Хамлета"? Да ли бих једнако цијенила умјетност и мукотрпни процес стварања да нисам читала Андрића? Да ли бих уопште знала шта стварно значи бити обузет емоцијама да нема „Раних јада" и Диса? Можда и бих, али сигурно не овако брзо и овако ефектно.

Читање нам даје снагу, вјеру и гура даље, води степеник ближе циљу и самоспознаји. Кроз дјела не живе само аутори и њихови јунаци, живимо и ми. Остварујемо се у пољима о којима нисмо рамишљали, идемо на мјеста о којима нисмо ни сањали... Шта ће нам времеплов кад имамо књижевност?

Вријеме проведено у читању књиге чини наше муке лакшим, чини да бол и туга постану реп који вучемо у сјени, скоро па безначајан, али ту, овог пута као нешто што нас чини јачим, гура нас ка врху одакле су све бриге и мјеста патње једна тачка на карти заборава.

Као временита бића, бића која се плаше и заборављају, која некад као да намјерно потискују лијепо, која се стиде себе и увијек желе боље, проналазимо спас у једином вјечном: мисли и идеји. Књижевност, истинска и права, и авременост коју смо њоме дотакли, једина су вриједност која нас не може изневјерити.

Марија Дабановић, IVj,
шк. 2015/16. г.

* * *

У мору обавеза које нас притискају, свакодневно, свако покушава ухватити бар мало слободног времена за одмор. Неко дријема, неко гледа телевизију... Ја читам да бих одморила од свих, од свега. На тераси, при дневној свјетлости, ја и књига смо једно. Ту на мом омиљеном мјесту, изнова проживљавам неки нови живот, сваки пут другачији.

Често наилазим на неразумијевање за своју љубав према књизи. Већини није јасно зашто слободно вријеме „узалуд" трошим на нешто што ми, како кажу, неће користити у животу. Вјероватно им никада ни неће постати јасно. Давно сам престала објашњавати. Умјесто тога повучем се у свој мир и уживам читајући романе Меше Селимовића. Или Иве Андрића. Или Орхана Памука. А кад се зажелим руске класике, узмем непревазиђена дјела Достојевског и Толстоја и уживам у љепоти и једноставности израза каквим се мало ко може похвалити на свјетској књижевној сцени. Они вас тјерају да се емотивно вежете за Ану Карењину и нехотице оправдавате једног Раскољникова, или да дубоко жалите Аљошу Карамазова. На судбине ових јунака не можете остати равнодушни. Можете да их мрзите, али равнодушни не можете бити.

Скоро сам се ухватила у коштац са прилично обимним романом „Рат и мир". Он је за мене прави изазов. Усљед многобројних обавеза, нисам стигла да га завршим, а желим да га прочитам на миру и с пуном пажњом, какву ово дјело свакако заслужује.

За мене је свако дјело један живот. Живот сасвим другачији од овога који ја живим. Добар роман, пјесма, новела могу бити прекретница у нашем животу. Зашто свјесно лишити себе вриједности и љепоте коју нам свако књижевно дјело може пружити? Зар није самоубиство неморално? За мене је нечитање равно самоубиству. Читајте да бисте били живи. Онај ко не чита живи само један живот, док онај ко чита живи хиљаду живота.

Мој сан је да некада, ако будем могла, направим своју малу библиотеку. То би било у неком тихом кутку куће, гдје бих себе преиспитивала читајући омиљена дјела. Моја мала оаза мира и спокоја. Кад бих ушла ту, стварни свијет би престао да постоји. Само ја и књиге! Сматраћу да сам успјела у животу тек кад остварим своју замисао.

Ђенита Личина, IVј,
шк. 2015/16. г.

* * *

Свака пажљиво прочитана књига доноси нам море интрига, изазива разна осјећања и тјера нас на размишљање о нама самима, смислу живота и правим вриједностима. Читањем улазимо у нове универзуме и у њима тражимо своју звијезду у бескрајном плавом кругу.

Најјаснију слику о важности књижевности и читања и њиховог утицаја на образовање дочарао ми је Доситеј Обрадовић са жељом да описмени свој народ, а свака сљедећа само је, као у „Проклетој авлији", додавала још један круг приче које, умјесто да ми појасне свијет, живот, друштво и самог човјека, чине их још компликованијим. Сада полако схватам да читање управо томе и служи. Оно је као Ана Карењина, не знам да ли га подржавам или не, јер је много лакше посматрати свијет који не крши правила и границе, који је обучен у најскупљу венецијанску чипку, пролазити кроз њега као Мерсо или Јозеф К., као сјенка бесмисла, или чекати да нам неко други смисао донесе, него доживљавати свијет пун неправде, разочарања, узалудних ратних жртава и непроживљених снова и нада, на које ће нас подсјећати пуне румене усне и упале, уморне очи.

Али, опет, читање нам може бити бијег од стварности и дати нам крила која нас, понекад, можда и превише дигну у висину, као Дон Кихота, да изгубимо везу са реалношћу, што се некада не заврши добро. Можда је најбоље у себи имати мало Дон Кихота, маштовитог и сањарског духа, и мало Санча Пансе, разума. Мало Стиве Облонског, уживати у животу и не бринути ни о чему, али и мало Љевина, размишљати о битним религијским, филозофским и егзистенцијалним питањима. И мало Јелене, да се поносимо својом љепотом и, наравно, Соње, да осим естетских, бринемо и о интелектуалним вриједностима.

Сви имамо један живот, мада је то можда и мало да бисмо урадили све што желимо. А оно што нам је ускратила природа, даје нам читање: тако можемо имати живота колико год хоћемо.

Љиља Радошевић, IVj,
шк. 2015/16. г.

Мала изложба „Знака":
Анка Бојовић и Барбара Шушкавчевић

* * *

Живимо у свијету и времену када је већини материјално битније од духовног. Квалитет и марка аута постали су важнији од љепота које нуди књига, а фабула у сапуницама занимљивија од оне у чувеним романима. Шта је довело до овог изобличавања вриједности?

Идемо на различите третмане да бисмо уљепшали своју спољашњост. Купујемо да бисмо се купљеном робом похвалили. Чак и путујемо да бисмо показали да имамо, а не да бисмо уживали у лијепим тренуцима и новим мјестима. И, наравно, путовања прогутају много новца. Али, шта ако вам кажем да можемо да одемо на сва та мјеста по цијени једне књиге! Шта ако књига може да нас одведе и на фиктивна мјеста као што су Прерово или Јокнапатофа? И шта ако с књигом можемо путовати чак и кроз вријеме?

Читајући књиге, за ове четири године прошли смо кроз бројне вјекове и градове, и саживјели се са великим бројем ликова. Са Гилгамешом смо трагали за бесмртношћу, са Аском смо играли плес са смрћу. Са Јулијом смо доживјели истинску љубав, са Мерсоом проживљавали дане на робији. Са Раскољниковом смо чак и убили! Осјећали смо његов бијес и пред нашим очима се распрскавала старичина малена глава. Са Андреасом смо дјечјим очима видјели наличје рата, а у „Сеобама“, „Лелејској гори“ и „Илијади“ очима одраслих и очима бораца. Видјели смо Москву и Петроград 19. вијека, гледали смо заласке сунца у руској степи и пропутовали кроз цијелу Шпанију са Доном и Санчом. Питали смо се гдје зими одлазе патке са језерцета у Централ парку... На балу смо оне ноћи заплесали са Аном. О, како је лијепа била! Уживали смо у чарима живота на руском селу. Осјетили смо мирисе стрвине и гледали је док испарава. Прошли кроз девет кругова пакла! Пратили кроз вјекове дешавања у малој касаби крај Дрине...

Имамо само осамнаест година, а већ смо све ово проживјели... Шта нас све чека ако наставимо да читамо!

Књиге чине да писци живе и када више не постоје, а да ми обични смртници од овог постојања начинимо живот квалитетним и богатим. Остаје нам да видимо хоће ли оне из трке са модерним свијетом изаћи као побједници.

П.С. Књиге су вјечни побједници.

Дописано руком Андреаса Сама

ТАЧКА ГЛЕДИШТА...

НАЈЉЕПШЕ ЈЕ ОНИМА КОЈИ НЕМАЈУ ОБАВЕЗУ ПРЕМА КЊИГАМА И МОГУ ЧИТАТИ САМО ОНО ШТО ВОЛЕ (Д. Радовић)

За многе читање представља школску обавезу која им краде вријеме, представља препреку, зид између нас и дјела за нашу душу, дјела која нас чекају у мрачном углу полице, која вапе да буду прочитана, зову нас да уђемо у њихов свијет и схватимо њихову логику, идеје и смисао.

Међутим, обавезна дјела могу представљати сметњу само ономе ко не разумије што је читање, ко, у ствари, не зна да чита. Љубав према књижевности је посебна, можда и једина која је потпуно искрена и једина која не носи страх од неприхваћености, јер дјело то смо ми. Ниједно дјело не може бити неутрално, мора оставити утисак, а до нас је да то осјећање каналишемо како најбоље умијемо, јер можда најбоља дјела остављају горак укус у устима управо због тога што те тјерају да мислиш, да се осврнеш око себе, да се освијестиш, да изађеш из сјенке и не будеш само „један од њих“.

Уколико читамо, на примјер, само жанр који волимо, или омиљена дјела која смо открили до краја средње школе, сами себи ускраћујемо неописиве љепоте трагања за новим читалачким искуствима, која чине више за наш дух него било шта друго. Читати десетак дјела изнова и изнова чини нас можда и експертом за њихов унутрашњи свијет, али шта је са свим осталим дјелима? Онај ко истински воли књижевност не може стати ту, онај ко је воли вјечно трага за новим свјетовима јер је свјестан оног у коме живи, који га гуши. Ко дозволи себи да се упусти у авантуру звану читање, мора бити спреман на то да све вожње нису забавне, и да не постоје конструкције које ће уистину схватити. Суштина читања није само у промишљању туђих ставова, већ у промишљању и проналажењу себе. Зар није проналажење себе и мјеста у овом свијету главни циљ људског живота? То може само књижевност. Води нас у земље у које можда нећемо отићи.

Отворити ум, пригрлити књижевност, значи истински уживати кад је све сиво.

Петар Ћетковић, IVб,

шк. 2015/16. г.

* * *

Несумњиво је да се човјек у свом животу тешко прилагођава стварима које му други људи намећу. Тешко се проналази у томе. Да ли књига, са друге стране, омогућава сваком човјеку уточиште и прелазак граница зачараног круга приказаних предметности?

Било какво животно искуство, у овом случају, читалачко, помаже нам да оформимо свој став, идеологију којој ћемо бити привржени, као и хоризонт очекивања у служби вредновања искустава и ситуација која нам тек долазе у сусрет. Откривање књижевног опуса који одговара човјековој личности је дуг и темељан процес који од нас захтијева улазак у свијет научне фантастике до рјешавања загонетки криминалистичких случајева. Тако разапет између разних књижевних остварења и њихових универзума, у једном тренутку налази се на прекретници у виду остварења којима ће се привољети, и тиме однијети велику побједу у борби хипнотисања ума и маште. Полако преузима принцип расуђивања, а нити реченица тог дјела везу његов замршени и комплексни поглед на свијет. Све оно што се не поклапа са тим при даљем читању, неријетко одбацује послије прочитаних првих пар страна. Не смије се, пак, доводити у питање квалитет тог „одбаченог“ остварења! Неком другом читаоцу је, вјероватно, та књига омиљена. Када читају оно што воле, људи се самопотврђују, што води поштовању самог себе. „Био сам у праву“, често ће се у себи охрабрити, што је довољан повод да прочита још књига сличних идеја, побољшавајући тако самога себе.

У животу, само оно што својевољно прихватамо може нас учинити остваренима, у противном не може имати конструктиван утицај на нас.

Посебан проблем настаје када нам на путу стоји временско ограничење у оквиру којег се смијемо кретати по свијету приказаних предметности. Није нам дозвољено да се некој ријечи или мисли, која заслужује мало више пажње у односу на остале, посветимо темељније. И рађа се дилема: читати, или не?

Да би добио свеобухватну слику о дјелу, човјек би требало да се потпуно изолује од околине, свих притисака, идеологија и предрасуда. Тако ће једино исцрпити нектар умјетности.

Јован Радовић, IVб,

шк. 2015/16. г.

* * *

Ono si što čitaš jer knjige određuju ličnost čovjeka. Poezija ili proza, trivijalna ili istinska umjetnost samo su putokazi u ljudskom umu, u beskonačnom prostranstvu koje se hrani književnošću.

Približio se kraj našeg školovanja, pa lista obaveznih djela ostaje prazna. Kuda dalje? Četiri godine smo šetali kroz svedenost antike, jednostavnost renesanse, prenakićenost baroka, didaktičnost prosvjetiteljstva… Sada kada ostajemo bez smjernica, vođeni sopstvenim interesovanjima, biramo svoj put i način na koji ćemo upoznavati književnost. Životno iskuštvo nam pomaže da otkrijemo suštinu i što ga je više, to nam je lakše. Sve ono što smo dosada pročitali uticalo je na naše čitalačko oblikovanje, zahvaljujući kom svako novo štivo razlažemo do najsitnijih detalja kako bi se iskristalisao svaki motiv koji je prikazan u djelu. Međutim, što je čitalačko iskustvo veće, to horizont očekivanja više utiče na stvaranje predrasuda o nekom djelu koje nam ne dopuštaju da mu pristupimo bez formiranja stava na osnovu naslova.

Situacije kojima smo izloženi u svakodnevnom životu su situacije u kojima su se makar jednom našli likovi u knjigama, pa poistovjećivanje i realistično prikazivanje životnih problema doprinose autentičnosti djela. Ali, svjedoci smo da se u 21.vijeku sve može nazvati djelom koje može ući u književni, čak umjetnički opus jer mediji insistiraju na promovisanju trivijalne književnosti, koja ne zahtijeva intelektualno unošenje. Ukoliko takvu ideologiju prihvatimo kao vodeću, za čovječanstvo nema nade.

Čitajući, obogaćujemo sebe. Ali nije svaka knjiga takva da iz nje nešto možemo naučiti. Da li su onda zaista srećni samo oni koji čitaju ono što vole? Sa jedne strane da, jer doprinosi duševnom zadovoljstvu zbog slobode izbora, a sa druge strane, kada književnost izgubi saznajnu funkciju, ona zapravo gubi svoj smisao. Motivacija koju pronalazimo u knjigama nekad pomaže u rješavanju životnih problema, pa je to ono što nas podstiče da pročitamo još knjiga koje imaju sličan sloj prikazanih predmetnošti. Djelu pristupamo optimistički, nadajući se da ćemo u njemu naći odgovore na mnoga pitanja, potpuno ulazeći u svijet koji se u nekim tačkama dodiruje sa našom realnošću. Ali postoje i one stranice koje nas tjeraju da što dublje ulazimo u tok svijesti nekih likova gdje se interesovanje za dalje čitanje gubi i zbog čega često ne shvatamo koliko se blaga nalazi u djelu kada zagrebemo ispod površine.

Često sam dolazila u situaciju da djelo sa liste obaveznih ne može održati moju pažnju i hvatala sebe kako samo letimično pogledom prelazim preko slova, možda zbog jezičke barijere koja je postojala kod djela koja pripadaju antičkoj književnosti, možda zbog neunošenja emocija. Ipak, sa ove vremenske distance, mogu reći da je sve to uticalo na formiranje mojih stavova.

Nije svaki čovjek koji bira knjige po sopstvenom nahođenju srećan, jer on je samo tabula raza, došao na ovaj svijet bez svoje volje, nebrušeni dijamant koji vapi za znanjem i ukoliko se okrene tzv. prolaznoj književnosti, obrazovanje će ostati samo riječ.

Milica Ćirović, IVb,
šk. 2015/16. g.

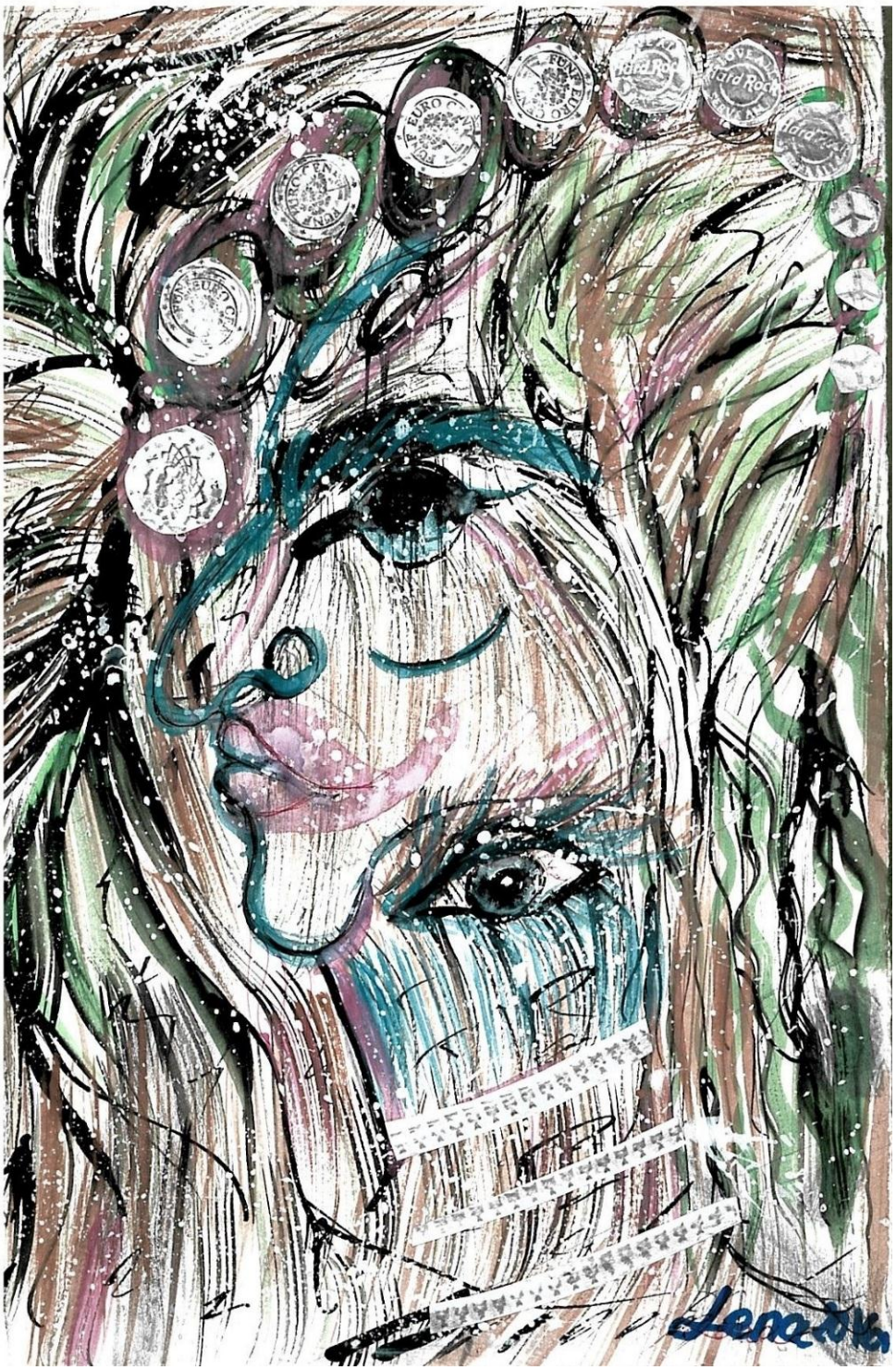

Mala izložba „Znaka": Lena Bošković, IIIk

ПРЕПОРУЧУЈЕМО ДА ПРОЧИТАТЕ...

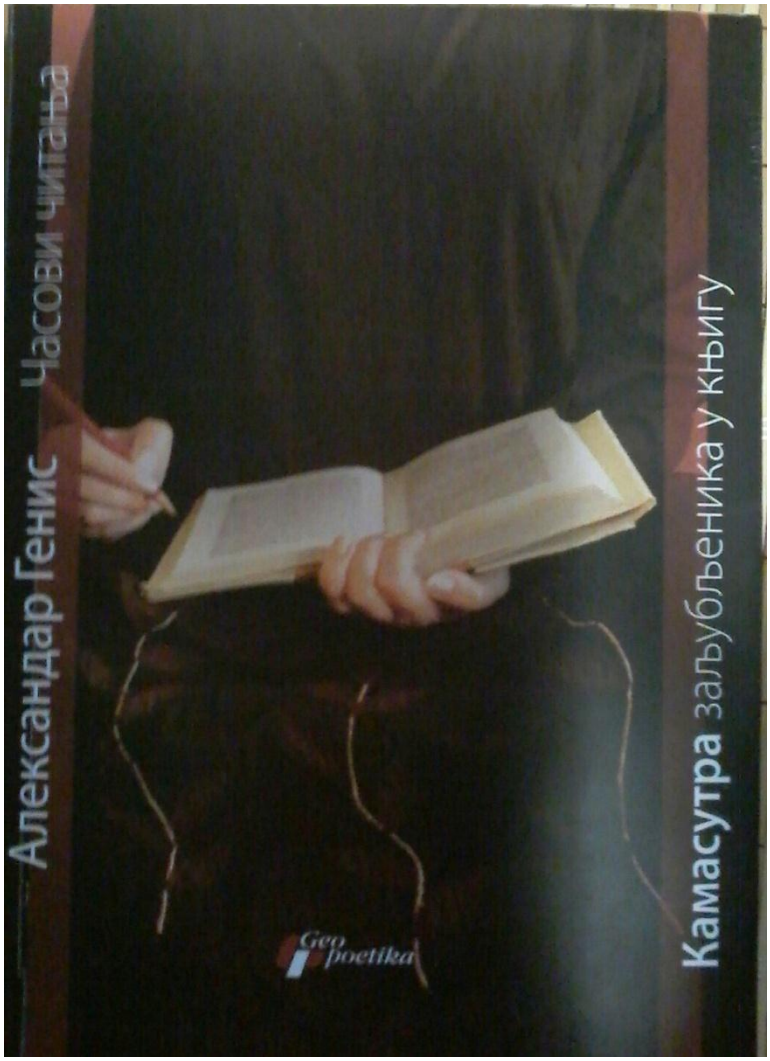

Александар Генис: *Часови читања, Камасутра заљубљених у књигу*; Геопоетика издаваштво, Београд, 2015.

Ако волите књижевност, ова збирка текстова Александра Гениса (од којег „уколико се појаве питања о књижевности, нема бољег познаваоца", према мишљењу Б. Гребеншчикова), насталих док је још, како сам каже, био у заносној улози „писца у новинама", пружиће вам истинско уживање и биће озбиљан изазов да и сами размислите о књизи некад и сад, о читању као процесу, о себи као читаоцу, о настави књижевности, о избору обавезног књижевног корпуса...

Пред вама је тек неколико реченица из првог поглавља, насловљеног *Књижевни хедонизам*:

(...)

Сумњивост часова књижевности постаће приметнија ако се они упореде с другим часовима. Замислите да нас терају да учимо не таблицу множења, већ историју таблице множења. Уместо принципа дељења и сабирања, примере дељења и сабирања. Уместо методе анализа, свеукупност резултата. Уместо свирања клавира, еволуцију инструмента.

(...)

Па школа није дужна да нас научи шта да читамо, већ како да читамо. Посебно данас, када је двадесет први век понудио тако примамљив скуп алтернатива књизи да читање може да се изроди у аристократски хоби, попут јахања или балских плесова. Да би се сачувало, читање треба вратити ка „аритметици читања". Само вештина искусног читања омогућава да се реши сваки задатак и да се заљуби у одговарајућу, а не програмом наметнуту књигу.

(...)

Часови читања одговарају на мноштво преко потребних питања. Како читати о љубави, а како о Богу? Како изаћи на крај с тешким књигама, а како са лаким? Како на страници препознати аутора, и зашто то не треба радити? Како уловити суштину књиге, и како је разликовати од сижеа? Како ући у књигу и како завршити са њом? Како овладати језиком и како се снаћи без њега?Како се препустити аутору и како му ускратити дом? Како се заљубити у писца и како га преварити? Како живети са библиотеком и како се, напокон, ишчупати из ње?

(...)

Мајсторство читања бруси се читав живот, никада не досежући границе, јер оно нема циља, осим чистог задовољства. Читања су лична, портретна, свакодневна срећа, бесплатна и доступна свима.

Да сам ја школа, први предмет у њој био би читалачки хедонизам.

Збирка од пет прича исприповиједаних у ер-форми, чија се чврста композиција заснива на варијацијама исте теме (лажи), уводној ријечи у којој своје дјело одређује као „мало уметничко истраживање тог проблема без претензија на потпуно или чак делимично његово разрешење” и лику Жење. Читаоцу остаје да сам склопи мозаик, и размисли о томе да ли је и у којој мјери бављење другима само покушај бијега од себе самог.

Људмила С. Улицка руска је савремена преводитељка и списатељица (драме, сценарији за позориште, радио и телевизију, романи, приповијетке). Популарност је стекла на Западу, да би 2007. добила највећу руску књижевну награду Бољшаја књига за роман *Данијел Штајн, преводилац.* По њеном роману *Случај Кукоцки* снимљена је ТВ серија, а према збирци *Сиромашни рођаци* ТВ филм.

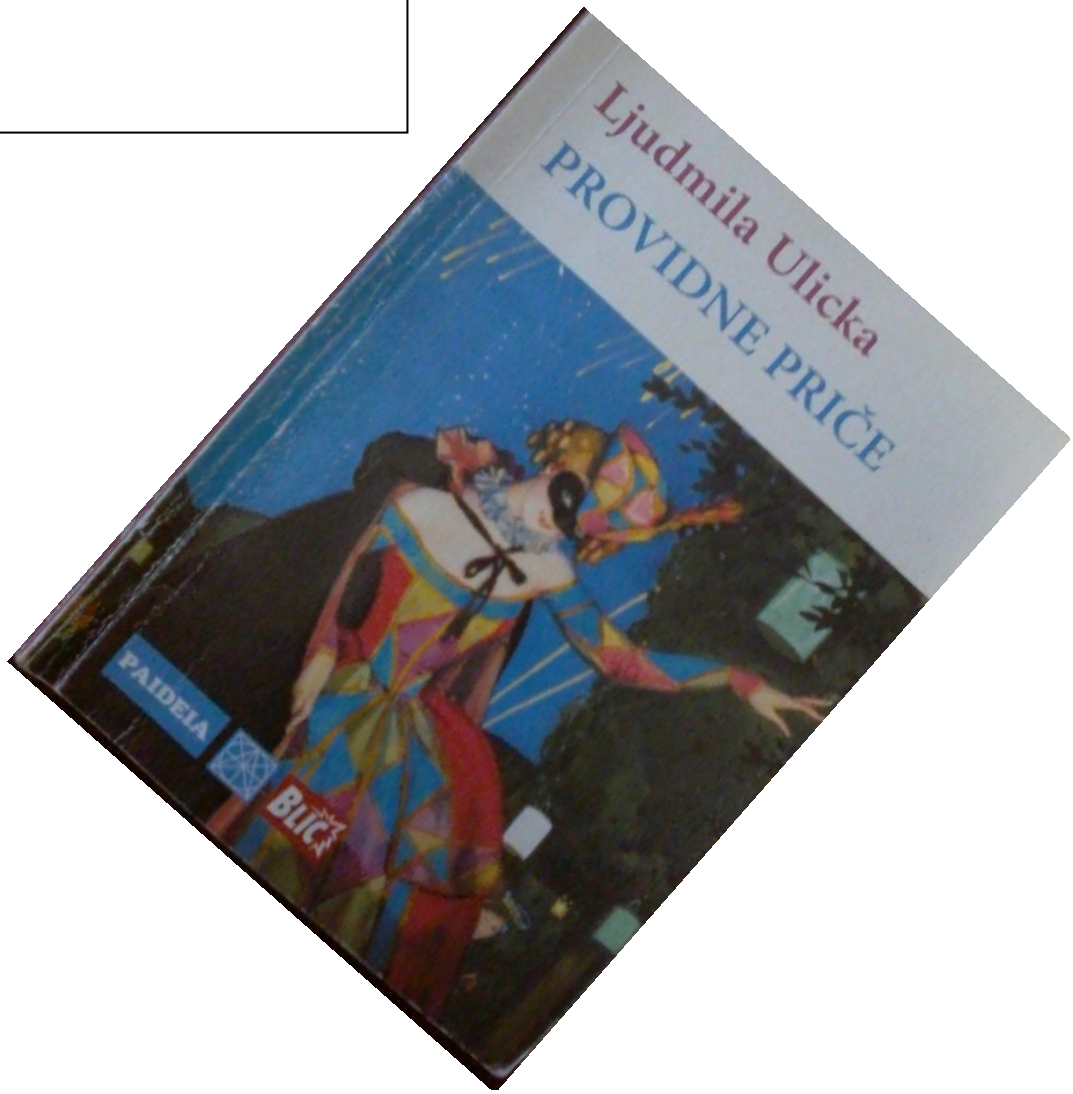

Људмила Улицка: *Провидне приче*; Паидеиа, Београд, 2008.

Ако још нисте научили шта је деконструкција и како је препознати у књижевности, схватићете то већ у уводној ријечи ауторке, која о грчком античком миту о Пенелопи и Одисеју говори са неуобичајене и неочекиване тачке гледишта:

Може ли се поредити велика мушка лаж, стратешка, испланирана, стара као Каинова реч, са милим женским лагањем у којем нема никаквог предумишљаја, чак ни користи?

Ево, на пример, царски пар Одисеј и Пенелопа. Царство додуше није велико, око триста палата, невелики посед. На пашњаку козе – о кокошима ни говора, изгледа да их још нису одомаћили – царица прави сир и тка отираче, пардон, покриваче... Она је, истина, из угледне породице, тата ради као цар, а сестра од стрица је она иста Јелена због које се одиграо најсвирепији рат у давна времена. Узгред, Одисеј је такође био један од претендената на Јеленину руку, али – лукавац! – измерио је „pro" и „contra" и није се оженио најлепшом од свих жена, звездом над звездама сумњивих моралних назора, већ кућевном Пенелопом, која је до старости свима дојадила својом демонстративном и још тада старомодном супружничком верношћу. И то у време када се он, чувен по својим „вештим домишљањима", по лукавству и подмуклости спреман да конкурише боговима – како га оцењује сама Атена Палада – претвара да се враћа кући. Десетлећима он пегла Средоземно море, отима свете реликвије, заводи чаробнице, царице и њихове служавке – митски лажов оних препотопских времена када су точак, весло и преслица већ били измишљени, али још не и савест.

(...)

А наша простодушна варалица пара ноћу оно што исплете дању, испира сузама од младости интензивну боју својих очију, додирује обешене, ником потребне груди танким прстима искривљеним од артритиса, и тера од себе просце које одвајкада занима искључиво њено царско, макар и невелико богатство, никако не њене пређашње чари...

(...)

Пенелопа је остала празних рукава. Једнако је седела са својим предивом за вишекратну употребу, прела и парала, и њена лаж као и њена рукотворина била је неприродна и неуверљива... Без обзира на њен дугогодишњи бескористан труд није јој припало тако значајно место као њеном мужу или сестри од стрица. Јер, била је лишена оне посебне женске особине – лагања. А женско лагање је, међутим, за разлику од мушког, прагматичног, најзабавнија дисциплина. Жене све раде другачије, на други начин мисле, осећају, пате и – лажу...

(...)

Боже милостиви, а како само лажу! Реч је, наравно, само о онима које за разлику од Пенелопе имају за то дара...

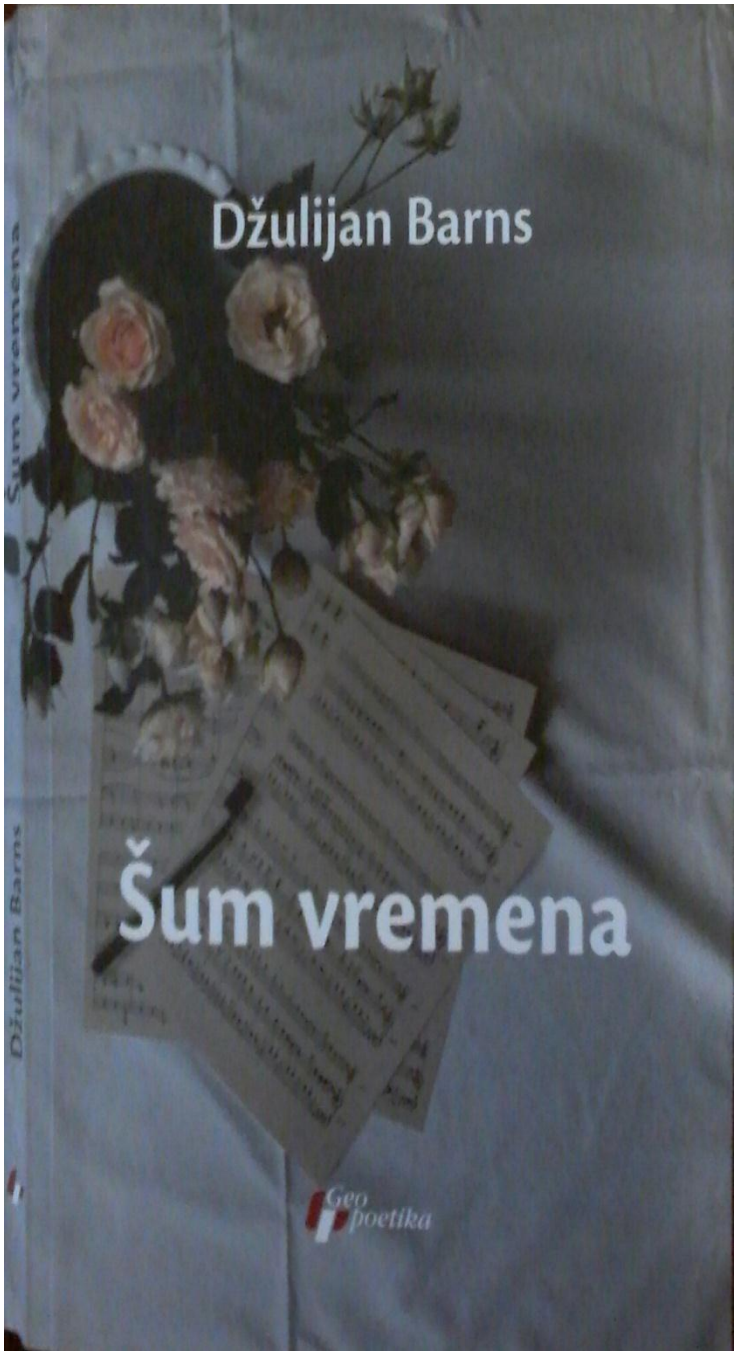

Џулијан Барнс је савремени енглески писац, добитник бројних награда (Сомерсет Мом, Букер, Шекспирова награда). *Историја света у 10 и по поглавља, Флоберов папагај, Ово личи на крај, Није то ништа страшно, Енглеска, Енглеска* – само су нека од дјела овога плодног писца.

Иако је грађа овог његовог романа везана за живот чувеног руског композитора Дмитрија Шостаковича, ово није романсирана биографија, већ роман о односу умјетности и власти, умјетности и идеологије, умјетности и умјетника, умјетника са самим собом.

Пут од славе до немилости и назад, кад слава изгуби смисао, открива судбину појединца у вртлогу историје, епоху руског тоталитаризма преломљену кроз призму свијести главног јунака.

Џулијнан Барнс: *Шум времена*; Геопоетика издаваштво, Београд, 2016.

(...) Уметност је шапат историје, који надјачава шум времена. (...) Чиме се може супротставити шуму времена? Једино оном музиком која је у нама самима – музиком нашег бића – коју неки успевају да претворе у стварну музику. Која се, током деценија, уколико је снажна и искрена и довољно чиста да угуши шум времена, претвара у шапат историје.(...)

Душу је могуће уништити на један од три начина: оним што вам учине други; оним што вас други натерају да учините сами себи; и оним што својевољно учините сами себи.

Тек izdata studija *Njegoševa filozofija čovjeka* (2017), autorke Sonje Tomović Šundić, u fokusu ima cjelokupan opus velikog Petra II Petrovića Njegoša. Nudi obilje drukčijeg pogleda, bez dnevnopolitičkih marifetluka.

Autorka se bavi Njegoševim doživljajem čovjeka kao estetskog, moralnog i religioznog bića, sa aspekta filozofske antropologije.

Ovo je knjiga decenije, a preporuka samo kroki, zato:

ZARONITE SAMI!

OTVORENOG UMA I ŠIROM OTVORENIH OČIJU...

PAHULJA

Ove godine sam iskoristila jednu od prednosti toga što sam đak Podgoričke gimnazije, i posjetila manifestaciju Veče matematike.

Tema „Pahulja“ navela me na sumnju da je povezivanje nečeg tako prolaznog, sitnog i nježnog sa matematikom nemoguće. Ipak, učenici trećeg razreda, zajedno sa profesoricom Mirjanom Pješčić, uspjeli su da sve nas koji smo pažljivo pratili njihova izlaganja ubijede u suprotno.

Sniježna pahulja, u stvari, može biti predmet proučavanja i hemije i fizike, koje objašnjavaju njen nastanak, a matematika je tu da nam objasni savršen oblik i simetriju tog kristala leda. To me je fasciniralo, kao i činjenice da dvije pahulje nikada ne mogu biti identične, jer nastaju u različitim uslovima, i da se klasifikuju u nekoliko kategorija, a da je matematika u osnovi svake pahulje.

Jedna od učenica je pahulji posvetila drugačiji vid pažnje, te joj je napisala pjesmu, u kojoj je bilo sumirano sve što smo te večeri naučili: hladne matematičke činjenice povezane su u melodičnu cjelinu.

Najveći utisak na mene je ostavio podatak koji je vezan za umjetnost. Naime, farmer Vilson Bentli je uspio da napravi prvu fotografiju pahulje davne 1885. godine, a nakon toga je napravio mnoštvo fotografija pahulja, čija umjetnička ljepota ni danas nije nadmašena.

Ksenija Šćekić, IIb

Mala izložba „Znaka”
Andrija Pejović, IVe

MOJE KRISTALNO PARČE SNA

„Nadahnuće je potrebno u poeziji kao i u geometriji" – Aleksandar Puškin

Kao učenica trećeg razreda, imam privilegiju da dođem u dodir sa nevjerovatnim vremeplovom – književnošću. Putujući kroz epohe, tako, između vikenda, upoznajem različite nove pojmove.

Sinestezija predstavlja spajanje čula. Draženje jednog čula, izaziva osjet drugog.

Možda je upravo ovaj fenomen presudio nastanku moje skromne tvorevine. Ljepota, simetrija i gracija pahulje, neizbježnog elementa svake zimske idile, probudile su matematičke centre u vrtlogu modnih komada i latinskih izreka, koji stručno nazivaju mozgom.

Pahulja je za mene simbol prolaznosti. Samo prozorska okna izjutra osjete njenu nježnost i toplinu, na samo par trenutaka. Međutim, ono što to kristalno parče sna čini javom, jeste matematička odora.

Inspiracija ne polazi uvijek iz jasnih analogija, već upravo, kao što je to ovdje slučaj, iz potpunih kontrasta.

Naizgled neukrotiva priroda pahulje, biva ukroćena zakonima nauke i prstohvatom mašte.

PAHULJA

U zimskoj noći, ispod nebeskih krila
Dese se čudesa svake vrste
Tada magijom, kao dobra vila
Matematika umiješa precizne prste.
Jer visoko u oblacima neka rulja čeka
Blistava rulja veličanstvenih kristala
A gospođica matematika kao švalja neka
Plete niti rešetkica, uglova, fraktala...
Dok se geometrija i simetrija drže za ruku
Ne lutaju zaboravljene čestice prašine
Već otmjene, ledene pločice obuku
I neobično prkosno nas gledaju s visine.
Ali ta smrznuta družina ne želi da dremne
I za sve ljubitelje matematičkog turizma
Svjetlucave grančice leda su spremne
Da od njih nastane šestostrana prizma.

Tim tvorevinama prirode, ka tlu se žuri
Plešu zanesene klizećim tragom
Poskakuju u ritmu, na niskoj temperaturi
Dišući hitro, hrane se vlagom.
I svaka ima sopstven stil
Tu ćete naći ljepote iz svih epoha
Od nježnih i lepršavih kao til
Do čuvene pahuljice gospodina Koha.
I mnogi su slutili, snivali snove
Od davnina, od same antike
Da je to čudo, što pahulja se zove
Zapravo malo savršenstvo matematike.

Lara Dragovic, IIIl

Napomena: Povodom Večeri matematike, održane u Školi 1.12.2016. g.

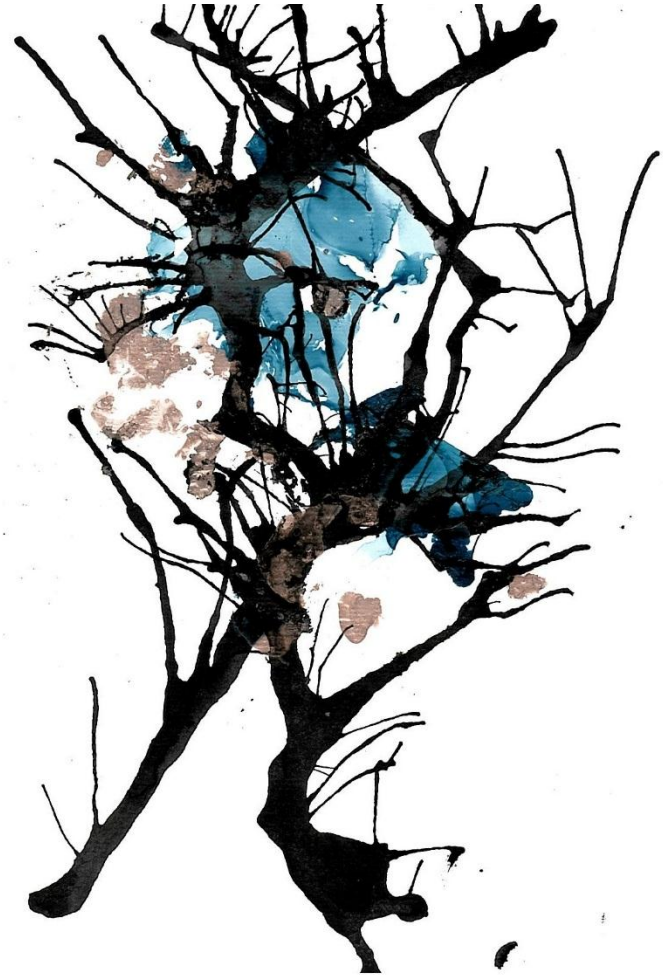

Mala izložba „Znaka": Nina
Sjećanje na proljeće

ТАЧКА...

●

●

●

ЗНАК ИНТЕРПУНКЦИЈЕ (уз **? ! , : ; ...**)

„ИНТЕРНЕТ” ТАЧКА (сајт)

СКР● (= скраћеница)

1● (редни број)

} **ПРАВОПИСНИ ЗНАК**

● **ЗНАК ЦЕНЗУРЕ/**

/АУТОЦЕНЗУРЕ
(нпр., у „Евгенију Оњегину”
А. С. Пушкина)

МАТЕМАТИЧКИ:
– бесконачно мали објекат без дужине или запремине; основни елемент од којег је простор сачињен;
– мјесто пресјека било које двије **линије** у **равни**

ЛЕКСИКОЛОШКИ:

– оно што је због **удаљености** тек видљиво;
– знак на инструменту за мјерење;

– фаза/тренутак/степен/ниво (**почетна, завршна, критична**; тачка **у приредби, програму**);
– дио простора/положај/позиција (**саобраћајна, стратешка** – кота; **црна тачка**);
– одјељак у набрајању (закон, уговор, дневни ред)

ФРАЗЕОЛОШКИ:

– безизлазна ситуација (**мртва тачка**);
– прекретница (**преломна тачка**);
– прекинути с нечим/нешто (**ставити тачку**);
– тренутак завршетка нечега (**тачка на и**);
– прекид сваке дискусије, изрицање коначног суда/става (**И тачка!**)

КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ/ /ТЕРМИНОЛОШКИ:

– перспектива у умјетничком тексту, најчешће наративном: приповједача (ко говори), лика (ко види) (**тачка гледишта/**аспект);
– кулминација/врхунац драмске напетости (**кулминативна тачка**);

ГРАМАТИЧКИ:

– **тачка:** ријеч у којој у дативу и и локативу једнине изостаје II палатализација (тач**к**и, у тач**к**и), а у генитиву множине **ѐ** алтернира с **а** (алтернација а : ѐ/непостојано а)

Са креативних радионица: „Вече на школу”

АКО ВОЛИТЕ КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИКЕ, ПРЕПОРУЧУЈЕМО ВАМ ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ

ТЕОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ

За све који воле књижевност и уживају у лијепој, пажљиво одабраној ријечи којом се успоставља фиктивни свијет – занимљив и озбиљан изборни предмет је Теорија књижевности.

Овај предмет уводи вас у лирику, епику и драму, откривајући и начине на које се може приступити тексту и путоказе којима се иде у његовом тумачењу.

Теорија књижевности је изазов за све који уживају у лијепој ријечи. Како се развила још у античко доба, повезана је с многим наукама, и представља темељ опште културе свакога гимназијалца.

ОПШТА ЛИНГВИСТИКА

Научници је сматрају најегзактнијом од свих друштвених наука, а већ одавно знамо да језичко и математичко мишљење имају исти темељ. Стога је ово изборни предмет који може бити подједнако изазован ученицима који воле језике, али и математику и друге природне науке.

Општа лингвистика бави се универзалним појавама, карактеристичним за све језике, и права је основа за све који желе да солидно овладају својим, али и страним језицима.

Истовремено, у настави овог изборног предмета откривају се и начини на које се проучавао језик, од античког до савременог доба, и примјена достигнутих знања, без којих не би било ни електронске комуникације.

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Човјек двадесет и првога вијека често није ни свјестан колика је моћ медија, и колико и како утичу на живот сваког појединца.

Ако вас интересују изражајна средства и начини који стоје у коријену медијских израза и њиховог утицаја на човјека, а креативни сте или само желите да се опробате у овој области – ово је прави изборни предмет за вас.

Filolozi prvaci u svijetu knjige

„DNEVNIK ČITANJA“

Izložba radova učenika/ca Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada u Karveru, 16. XI 2016.

Učenici/ce Filološke gimnazije su sa profesorom Književnosti Irenom Ivanović u knjižari „Karver“ posjetili izložbu radova učenika/ca Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada nastalih na časovima Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti profesora Miroslava Minića, pod nazivom „Dnevnik čitanja“. Izložbu je finansijski podržala Fondacija Petrović Njegoš.

U vremenu kada je popularnije imati nego znati, fotografisati nego čitati, uzimati nego davati – pred nama je u „Karveru“ bila netipična vizuelizacija čitanja kao dokaz na koji način učenike/ce mogu inspirisati profesora i šta sve profesor može ponuditi učenicima/ama.

Ljudi koji se bave pedagoškim radom znaju da nije jednostavno uputiti đaka na pisanu riječ i prebaciti fokus sa interneta na knjigu, a kamoli osmisliti magiju kojom će u vidu sinestičkog doživljaja zadržati njihovu misao na tekstu. Biti čitalac posvećen i boriti se za njega je najteža i najznačajnija misija danas. Rastače raznovrsne primalne i primarne diskurse, vraća povjerenje u budućnost koja je vidljiva. Učenici koji su bez očekivanja da će njihovi radovi biti izloženi, radili mozaike po književnim djelima, vjerujem da ne mogu odustati od čitanja i da će svog profesora Miroslava Minića zapamtiti i rukovoditi se njegovim načinom i tumačenjem oslobođenim površnosti, a usloženim razumijevanjem ne samo književnosti već i filma, likovne umjetnosti, pozorišta, sigurna sam u to.

Kolaži nastali kao inspiracija književnim djelima, pokazuju svu ljepotu i značaj koji rad u učionici ima. Profesor Miroslav Minić je primjenjujući izradu kolaža kao inovativni postupak za rad u nastavi, očigledno pronašao izuzetan način da kod svojih učenika/ca podstakne svestrano i dublje promišljanje o velikim piscima i njihovim djelima.

Kada se dvanaest glinenih ploča pretvori u poster rađen 2016. godine, onda daleko postaje blisko, hermetično postaje razumljivo, a motiv prijateljstva između Gilgameša i Enkidua se seli sa stranica knjige u učionicu. Kada se Antigonina bol doživljava duboko i ljudski, ona je tu među nama lišena svega što vrijeme neumitno briše. Osvrt na prosvjetiteljske ideje Petra Prvog i blistavi um njegovog nasljednika vladike Rada, pružili su mogućnost đacima da razumiju i vole daleko i strano, ali da cijene i aktuelizuju staro i naše.

Kada se u tumačenju „Ranih jada“ D. Kiša ode toliko daleko da se đaci vraćaju kući Ulicom divljih kestenova i u stopu prate Andreasa Sama dok im u svijesti odzvanja lavež psa Dinga, onda postaje izvjesno da su otkrivali i otkrili tajnu „Grobnice za Borisa Davidoviča“ i „Peščanika“.

Književnost interpretirana kroz prizmu profesora Miroslava Minića omogućava ovim mladim ljudima da čitanjem Selindžera, Kafke, Bukovskog, Čehova i dr. u svoj mikrokosmos smjeste nove svjetove njegovim veličanstvenim iskustvom.

Svaka riječ je suvišna jer pred nama su bile slike natopljene emocijom, mahom pregalaca i mladih ljudi na čiju odgovornost možemo bezbrižno ostaviti svijet.

Ovi radovi pozivaju na otkrivanje užitka u čitanju, izražavanju kreativnosti i inspirišu.

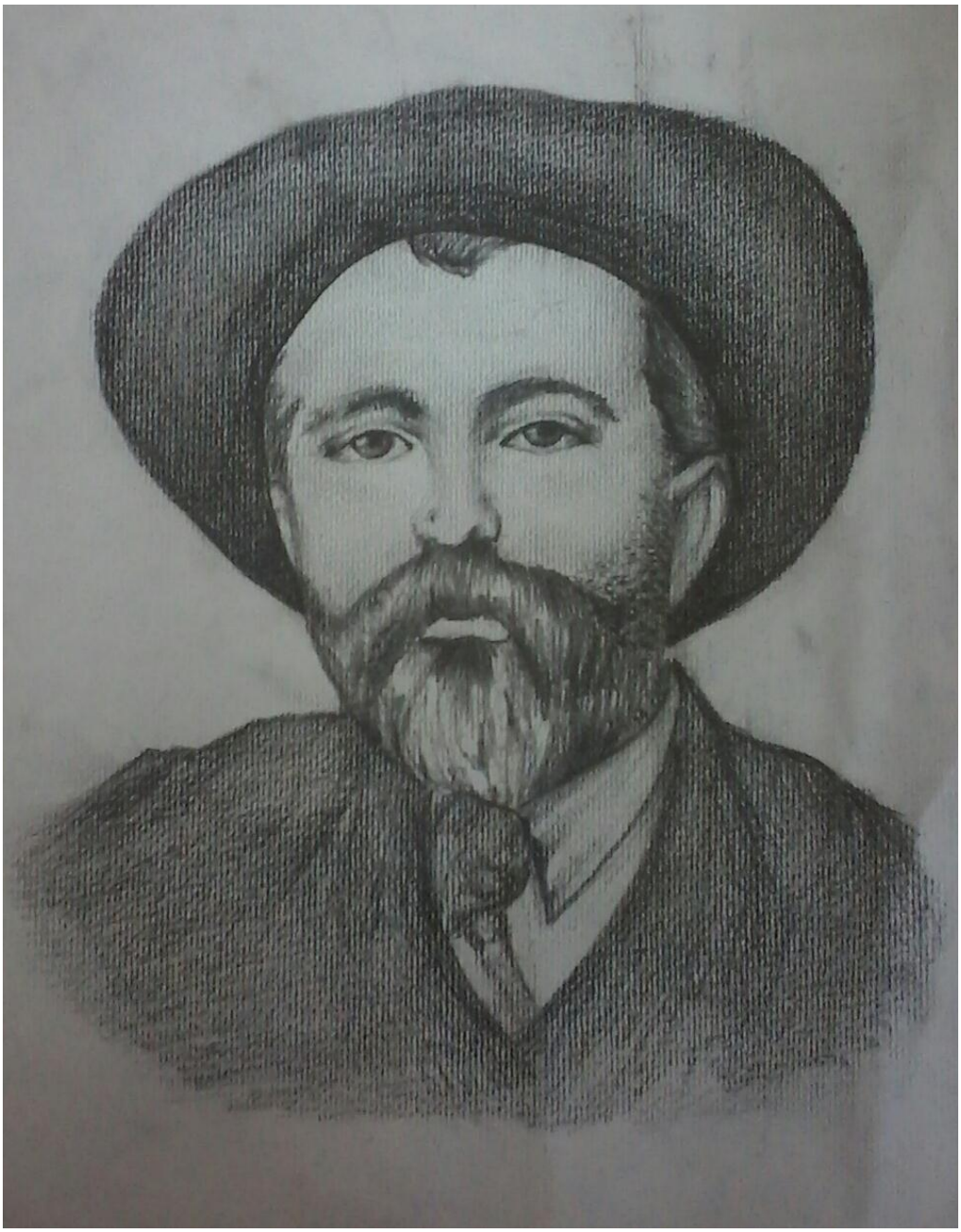

Sa kreativnih časova: Đura Jakšić

6. oktobar 2016.

Drugi internacionalni sajam knjiga od 5. do 9. oktobra 2016. g. u Podgorici, Kapital Plaza.

Učenici/ce Filološke gimnazije su sa profesoricom Književnosti Irenom Ivanović posjetili Drugi internacionalni sajam knjiga u prostoru Kapital Plaze.

Pridružila im se i prof. Violeta Zečević.

Na INFO pultu dočekali su ih studenti/kinje na katedri za Crnogorski jezik i književnost sa Cetinja. Oni su bili sajamski vodiči koji su im predstavili organizacionu politiku Sajma, izlagače i izdavače, programske aktivnosti, sajamske mape, kao i učesnike pratećih programa.

Projekat organizovanja Sajma knjiga je jedan od projekata Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada Podgorice kojem je cilj da podstakne i unaprijedi uslove za rad autora, kao i kulturne veze sa pojedincima i institucijama iz zemlje i regiona, svijeta. Takođe, organizovanje Sajma knjiga je jedna od najboljih prilika da se regionu i svijetu pošalje poruka da je Podgorica, ne samo veliki, moderni i glavni grad već dobar domaćin koji ima bogatu ponudu, ali i most na kojem se sreću različite kulture, tradicije, običaji i jezici.

Počasni gost Drugog internacionalnog sajma knjiga je bila bivša jugoslovenska republika Bosna i Hercegovina, zahvaljujući plodotvornoj i miroljubivoj saradnji sa Međunarodnim centrom za mir u Sarajevu. U fokusu je bilo kulturno nasljeđe BiH: stari mostovi, rukopisi klasičnih djela, stećci, savremena književna djela, sevdalinka kao autentična izvorna pjesma. Dževad Karahasan, Mirsad Bečirbašić, Šejla Šehabović i dr. su imali zapažene nastupe.

Tokom Sajma svoje publikacije predstavili su i izdavači i izlagači iz Hrvatske, Albanije, Turske, Bugarske...

Pedesetak štandova ispunilo je prostor Kapital Plaze. Tokom izvođenja pratećih programa svoja ili druga djela predstavilo je oko 100 intelektualaca različitih umjetničkih, stručnih i naučnih usmjerenja. Ovogodišnje izdanje Sajma obogaćeno je muzičkim izvedbama i likovnim izložbama na različitim lokacijama u gradu. Učenici su posjetili izložbu fotografija bosanskih stećaka Sanje Vrzić.

Ovakvoj manifestaciji, učenici/ce naše škole su dali autentičan pečat, dokazujući i pokazujući da jesu poklonici lijepe riječi i da znaju ulogu i značaj **knjige** u životu pojedinca, ali i društva.

СА КРЕАТИВНИХ ЧАСОВА…

УЗ „ХАЗАРСКИ РЕЧНИК” М. Павића

Моћан народ били су наши Хазари,
Кроз Врата народа пролазе као вјетрови.
На црноморском подручју своју државу стварају,
Гдје су они нестали, ни историчари не знају.
РЕФ.
Хазари x12
Њихов каган чудне госте имао је,
представнике све три важеће вјере.
На двору се полемика чувена водила,
ко је био најбољи, то нико не зна.
РЕФ.
Хазари x12

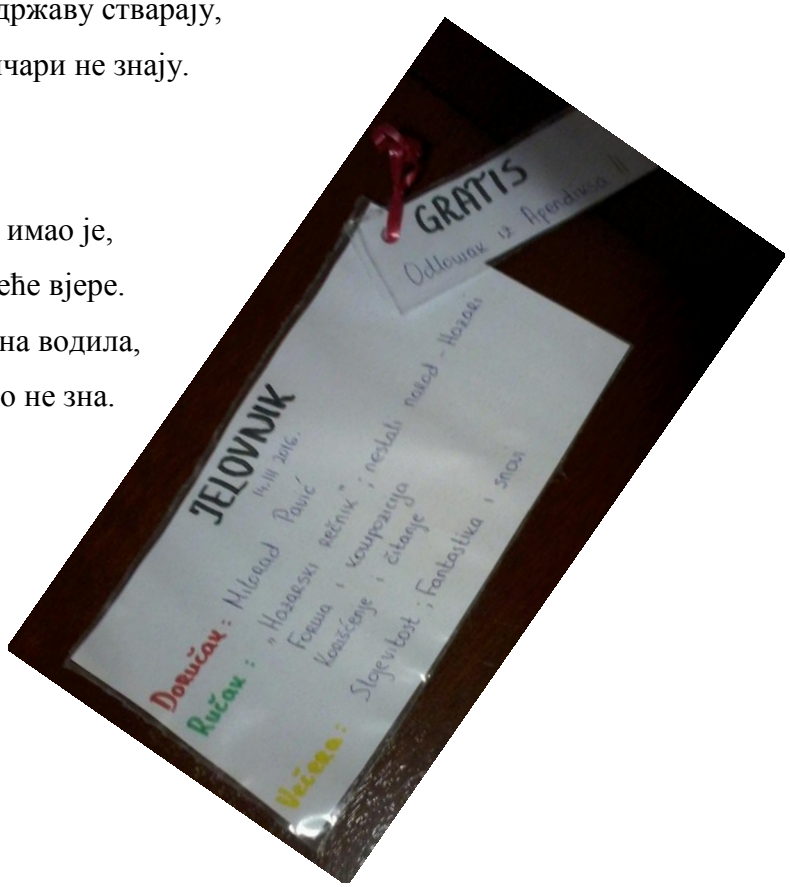

Н. Кадић,
ђ. Ђекић,
П. Ћетковић,
Н. Лекић,
О. Вујичић,
М. Тадић
(IVб, марта 2016. г.)

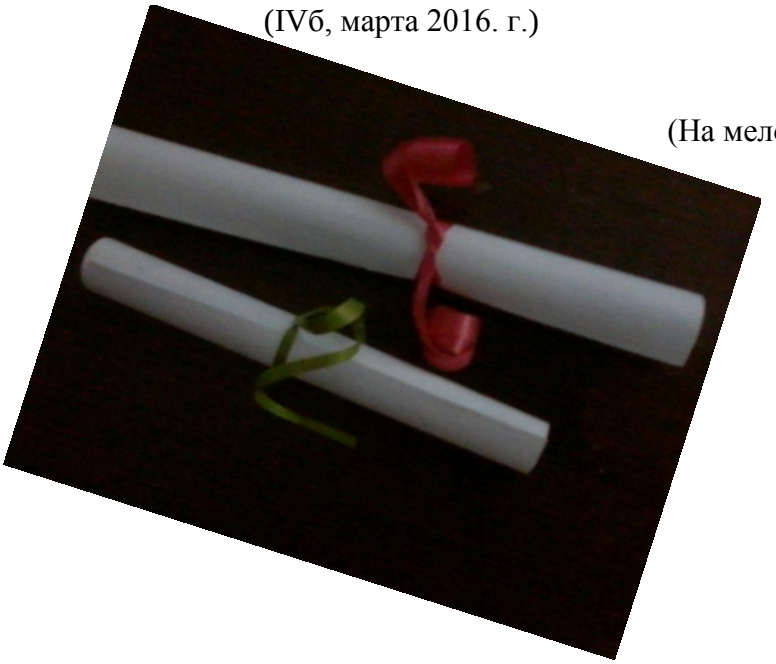

(На мелодију пјесме „Мотори”)

Рекли су о РЕЧИМА

А речи су здраво земске
кад је туга надземаљска.

Јован Јовановић Змај
наш песник
(1833–1904)

Најизабраније речи без лепог
расположења суве су и непријатне.

Доситеј Обрадовић
наш писац и просветитељ
(1742–1811)

Речник – то је читав свет
поређан по азбучном реду.

Анатол Франс
француски писац
(1844–1924)

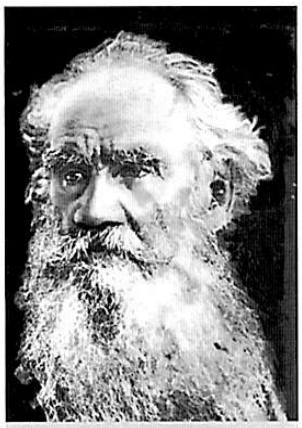

Кад изговориш реч,
она тобом почиње
да влада.
Неизговореном
речи ти владаш.

Арапска пословица

Не верујте речима
ни својим ни
туђим; верујте
само делима
и својим и туђим.

Лав Николајевич Толстој
руски писац
(1828–1910)

Све су наше речи
од нехајне
употребе изгубиле
оштрину.

Ернест Хемингвеј
амерички писац
(1899–1961)

Све велике ствари
врло су
једноставне
и могу да се изразе
уз помоћ
једне речи:
слобода, правда,
част, дужност,
нада.

Винстон Черчил
британски државник
(1874–1965)

Права реч може да буде
плодоносна, али ниједна реч
није тако убојита као кад,
у правом тренутку,
човек заћути.

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

О, драга моја,
како сте ви паметни!
Ниједну реч
коју сте изговорили
ниште озбиљно мислили!

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854–1900)

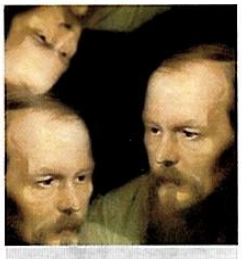

Понекад
налетимо
на људе, некад
и потпуне
странце, који
нас занимају
на први поглед,
све док
не изговоре
прву реч.

Фјодор Михајлович Достојевски
руски писац
(1821–1881)

Изговорена реч,
мртва је, кажу неки.
Ја кажем да тек тад
реч почиње да живи.

Емили Дикинсон
америчка песникиња
(1830–1886)

Кад би речи биле кратка века
као што је звук
који их је изговорио!
Али оне често живе годинама,
као срамне ране боле и жегу
и трују живот.

Иво Андрић
наш писац
(1892–1975)

Рекли су... о писању

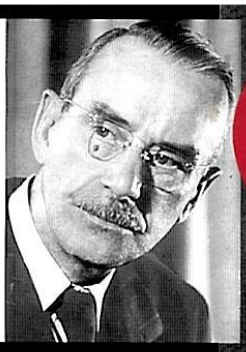

ПИСАЦ ЈЕ ОСОБА КОЈОЈ ЈЕ ПИСАЊЕ МНОГО ТЕЖЕ НЕГО ДРУГИМА.

Томас Ман
немачки писац
(1875–1955)

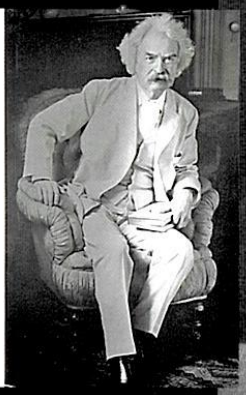

НАПИШИ ПРОКЛЕТСТВО СВАКИ ПУТ КАДА ЖЕЛИШ ДА НАПИШЕШ ВЕОМА. ИЗДАВАЧ ЋЕ ОНДА ИЗБАЦИТИ ПРОКЛЕТСТВО, А ТВОЈЕ ДЕЛО ЋЕ БИТИ БАШ КАКО ТРЕБА.

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

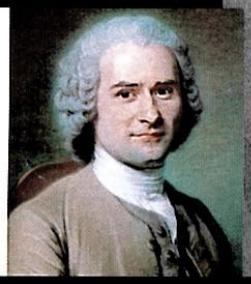

ПИСАЊЕ СЕ НЕ МОЖЕ ОДМАХ САВЛАДАТИ МА КАКО ЧОВЕК БИО ПРИРОДНО ОБДАРЕН ЗА ТО.

Жан-Жак Русо
француски филозоф
(1712–1778)

УМЕТНОСТ ПИСАЊА ЈЕ УМЕТНОСТ ОТКРИВАЊА ОНОГА У ШТА ВЕРУЈЕШ.

Гистав Флобер
француски писац
(1821–1880)

ПИСАЊЕ ЈЕ КАО ПРОСТИТУЦИЈА. НАЈПРЕ ТО РАДИШ ЗБОГ ЉУБАВИ, ПОТОМ ЗА ПРИЈАТЕЉЕ, А НАПОСЛЕТКУ ЗА НОВАЦ.

Жан-Батист Поклен – Молијер
француски драмски писац
(1622–1673)

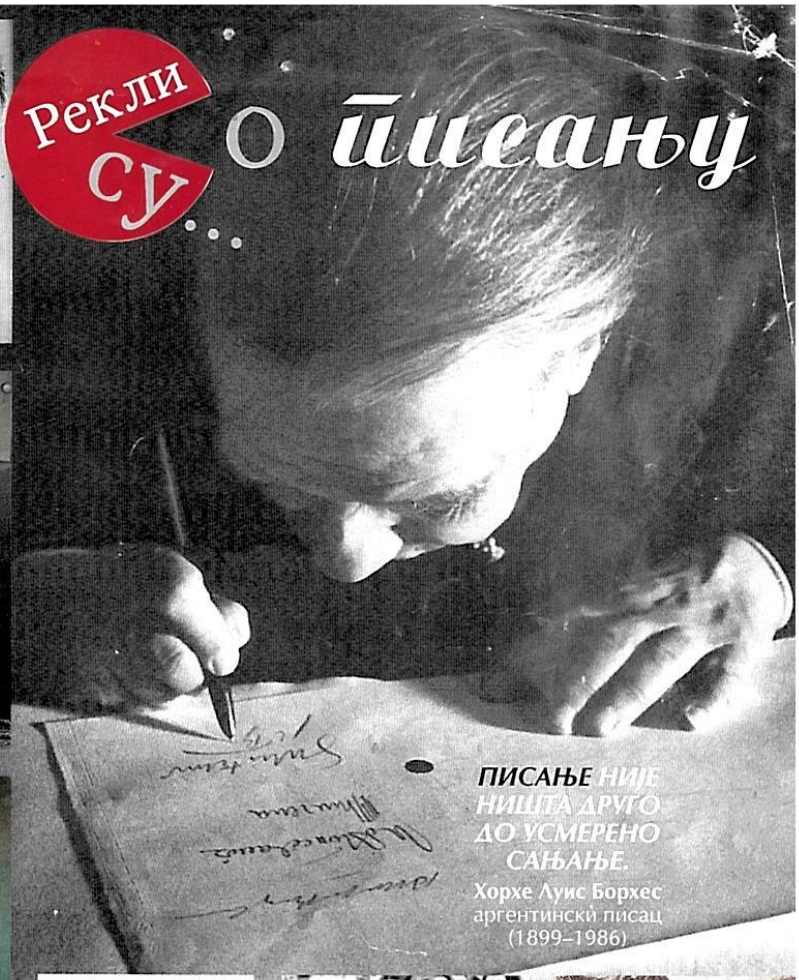

ПИСАЊЕ НИЈЕ НИШТА ДРУГО ДО УСМЕРЕНО САЊАЊЕ.

Хорхе Луис Борхес
аргентински писац
(1899–1986)

КАДА СЕ УПУСТИТЕ У АВАНТУРУ ПИСАЊА, ОНДА СВЕ УТИЧЕ НА ВАС.

Иво Андрић
наш писац,
нобеловац
(1892–1975)

И УКОЛИКО ЈЕ ПЕСНИЧКИ ДАР У ЧОВЕКУ НЕОДВОЈИВ ОД ЊЕГОВИХ ДРУГИХ ОСОБИНА, ОНДА СЕ МОЈЕ ПИСАЊЕ ОСЛАЊА НА ФОРМИРАЊЕ МОЈЕ МОРАЛНЕ ЛИЧНОСТИ.

Десанка Максимовић
наша песникиња
(1898–1993)

ИЗМИСЛИЛА САМ СТИЛ ПИСАЊА КОЈИ ПОКАЗУЈЕ ОНО ШТО САМ.

Ерика Џонг
америчка
списатељица
(рођена 1942)

А МЕНЕ ЈЕ ПИСАЊЕ ИЗМИШЉАЊЕ КРОЗ ПРСТЕ.

Исак Асимов
амерички писац
(1920–1992)

ПИСАЊЕ ЈЕ ВРСТА ТЕРАПИЈЕ.

Грејам Грин
енглески писац
(1904–1991)

Мала изложба „Знака”: Љубица Симоновић, IVд

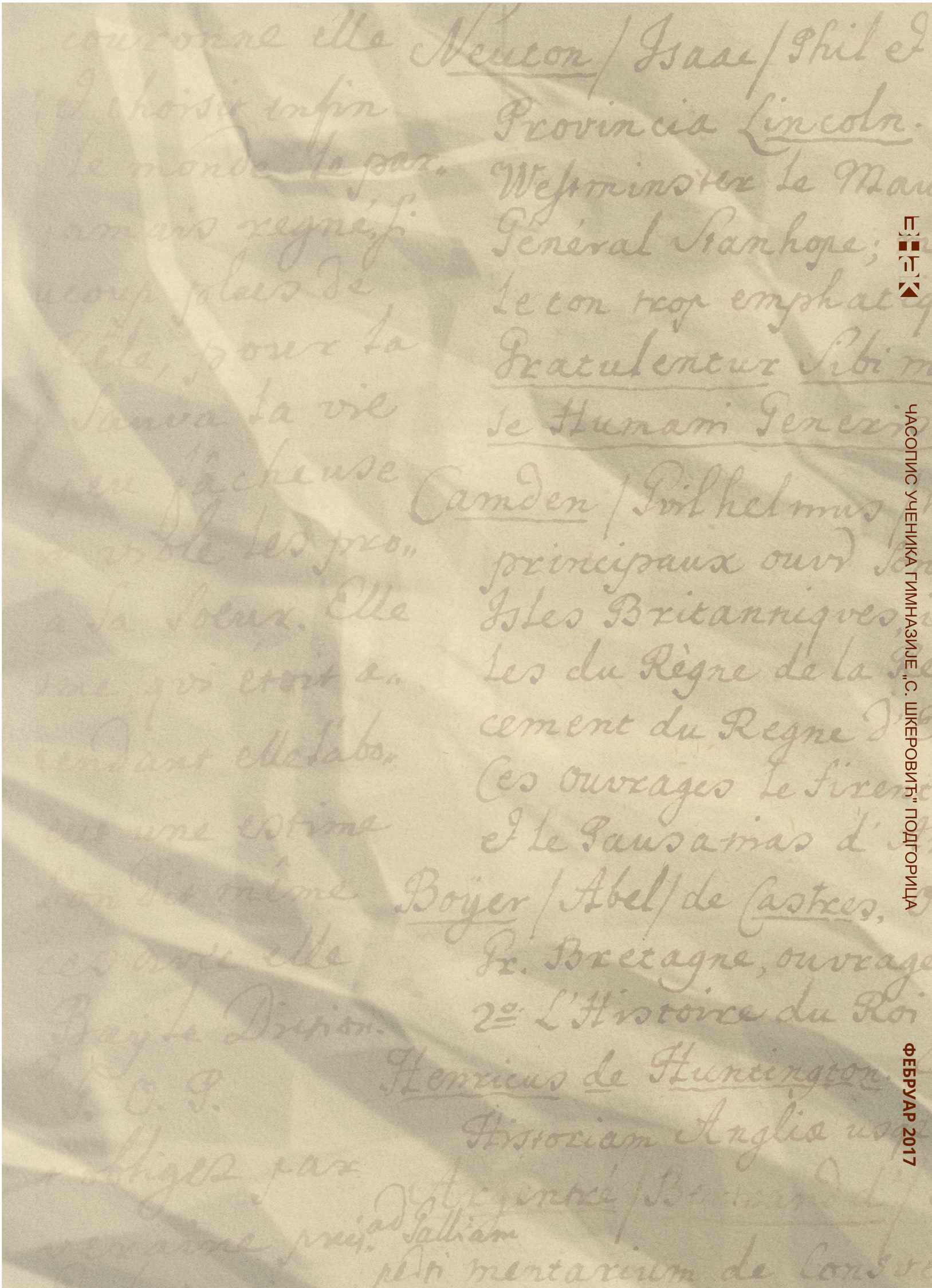

ЧАСОПИС УЧЕНИКА ГИМНАЗИЈЕ „С. ШКЕРОВИЋ" ПОДГОРИЦА

ФЕБРУАР 2017